

Treball de Recerca

“Gueto” a Ca n’Anglada?

Estudi de la immigració en un carrer de
Terrassa (1960-2003)

Joan Cuadrado Soler

Tutor: Àngel M. Rodríguez i Carreño

2n Batxillerat C
Escola Pia de Terrassa

Terrassa, desembre de 2003

ÍNDEX GENERAL

0. INTRODUCCIÓ.....	5
1. MARC TEÒRIC PREVI / CONTEXT HISTÒRIC	11
1.1. HISTÒRIA DE TERRASSA.....	12
1.1.1. Introducció.....	12
1.1.2. L'onada migratòria dels anys 1950-1975.....	13
1.1.2.1. El moviment migratori.....	16
1.1.2.2. Creixement natural.....	19
1.1.2.3. Final de l'onada migratòria.....	20
1.1.3. Urbanisme i plans urbanístics durant l'onada migratòria.....	21
1.1.3.1. Els Plans de Melcior Vinyals, 1919 i 1933.....	22
1.1.3.2. El Pla Josep Pratmarsó, 1949.....	22
1.1.3.3. Aparició del barri, el Pla Baldrich, 1951.....	23
1.1.3.4. El Pla Manel Baldrich i Jordi Alsius, 1958. La riuada de 1962.....	25
1.1.3.5. La dualitat nord/sud i el Pla General d'Ordenació de Joan Baca, 1965	26
1.1.4. La situació actual.....	26
1.1.4.1. Ca n'Anglada després dels incidents de 1999.....	28
1.1.4.2. L'actual llei d'estrangeria.....	29
1.2. INFORMACIÓ TEÒRICA SOBRE LES MIGRACIONS.....	30
1.2.1. Causes de la migració.....	30
1.2.2. Tipus de migracions.....	31
1.2.3. Conceptes claus.....	32
1.2.3.1. Multiculturalitat i interculturalitat.....	33
1.2.4. Els models d'integració.....	34
2. COS DE LA MEMÒRIA / ESTUDI DEL CARRER JACINT ELIES.....	36
2.1. Plantejament de l'estudi.....	37
2.1.1. Fonts d'informació.....	38
2.1.2. El buidatge de les dades d'acord amb les hipòtesis.....	39
2.2. Estudi any 1960 i 1965.....	41

2.3. Estudi de l'any 1970.....	45
2.4. Estudi en l'actualitat (1996-2003).....	56
3. ESTUDI DE LES ENTREVISTES.....	72
3.1. Hipòtesis.....	72
3.2. Història de dos veïns.....	74
3.2.1. Manel Medina.....	74
3.2.2. Antonio Cerón.....	80
3.3. Altres entrevistes.....	86
3.3.1. Entrevista a Pere Navarro i a Jordi Labòria.....	86
3.3.2. Andrés Tamayo.....	93
4. CONCLUSIONS.....	96
5. BIBLIOGRAFIA.....	106
ANNEX 1. Dades dels Padrons 1960/1965/1970/2003.....	110
ANNEX 2. Gràfics i Taules 1960/1965/1970/2003.....	139
ANNEX 3. Entrevistes.....	173
Total pàgines.....	244

Treball realitzat per Joan Cuadrado i Soler

Curs 2003/2004

INTRODUCCIÓ

0. INTRODUCCIÓ

La intenció d'aquest treball és estudiar un fenomen que es va produir a Catalunya entre 1950 i 1975, que va suposar l'arribada d'un milió i mig de persones aproximadament procedents de diferents zones de l'Estat espanyol, amb un gran contingent d'andalusos. Aquella onada migratòria va ser la més important en quantitat de persones nouvingudes, però no pas l'única, ja que entre 1900 i 1930 també Catalunya va rebre una gran quantitat d'immigrants.

La demògrafa Anna Cabré explica en el seu llibre "El sistema català de reproducció" que existeixen països que podrien ser anomenats "d'immigració", i cita com a exemple l'Argentina. El total d'immigrants rebuts per aquest país representaven el 25% de la seva població del 1960 i el 27% del seu creixement durant els cent anys anteriors. Però si ho comparem amb Catalunya, els immigrants del mateix període representaven el 35% de la població de l'any 1960 i el 62% del creixement durant tot un segle. Per tant, Catalunya ha rebut més immigrants en proporció que l'Argentina. I de fet, ha assolit nivells proporcionalment superiors als territoris clàssics d'immigració com Austràlia o Estats Units.

Tot això fa que es puguin plantejar certes preguntes referents a allò que anomenem "catalans de soca-rel". Probablement la majoria de catalans tenim unes arrels força recents. Perquè de fet, Catalunya, sense aquestes allaus d'immigració, ara no passaria dels 2,4 milions d'habitants, en lloc dels 6 milions actuals.

Per tant, una de les meves motivacions era estudiar un fet que no podem passar per alt quan definim Catalunya o els catalans. Sense entrar en temes o idees polítiques (han quedat absolutament al marge en aquest treball) la meva motivació era veure com va ser d'important aquest fenomen per Catalunya, i sobretot analitzar-ho en la meva ciutat, Terrassa. El tema dels moviments migratoris sempre m'ha interessat. M'interessa l'experiència d'emigrar, els problemes, els conflictes que apareixen, la convivència entre cultures molt o poc diferents entre elles. L'emigració és una constant en la meva família. De fet, els meus avis paterns varen ser immigrants andalusos del període 1900-1930. De fet, aquest era el tema del meu treball "D'on hem vingut, on hem viscut. L'emigració en la meva família" que vaig realitzar mentre cursava 4t d'ESO. Per tant, en el treball de recerca de batxillerat volia tractar el tema de les migracions no des d'una vessant tant familiar com ho vaig fer en aquell treball, sinó de forma més general, explicant el context històric en el que es produeix.

Un altre aspecte que em va motivar va ser la idea del meu tutor de recerca de fer un estudi sobre la història i l'evolució d'un sol carrer de Terrassa. Vaig trobar-ho original i molt interessant. Tot això em va dur a pensar en estudiar un carrer d'un barri que s'hagués creat

gràcies a la immigració. Vaig pensar en Ca n'Anglada, un barri que està tocant al meu (Vallparadís), per tant que tenia molt a prop de casa, però que s'havia fet desgraciadament conegut arran d'uns incidents ocorreguts l'any 1999. Vaig escollir, realment a l'atzar el carrer Jacint Elies (paral·lel a la via del tren, situat al nord del barri). Després, segons he avançat en el treball m'he adonat de que és un carrer molt representatiu, ja que és un carrer de la zona nord, on hi predominen els blocs de pisos, mentre que al sud hi predominen les cases baixes. Això tindrà molta influència en la immigració, com veurem amb detall, però que ja podem intuir.

Per altra banda, volia establir una comparació entre aquella onada migratòria i l'allau d'immigrants, en aquest cas estrangers, que estan arribant a Terrassa (i a Catalunya i Espanya en general) en els últims temps. Em va semblar molt interessant poder comparar ambdós casos i veure si actualment podem parlar d'una nova onada migratòria.

Per tal d'estudiar el carrer Jacint Elies, es van utilitzar les dades dels padrons municipals d'habitants en els anys 1960, 1965 i 1970, així com l'actual. Les dades dels padrons es troben al Centre d'Estudis Històrics de Terrassa, i per veure'ls primer cal una autorització de l'Ajuntament, i garantir l'anonimat de les dades, a la qual em vaig comprometre des del principi d'aquesta investigació. A més de l'anàlisi de les dades dels padrons, amb les quals he pogut fer una fotografia del carrer en els diferents anys estudiats, abans va caldre cercar informació en llibres, a internet i altres fonts bibliogràfiques per tal de conèixer el context històric d'allò que he estudiat i tenir un bon punt de partida.

La metodologia seguida per aquest estudi va ser llarga i difícil, i va ocupar-me tot el mes de juny i juliol del 2003. Primer, va caldre aconseguir l'autorització de l'ajuntament per veure els diferents padrons. Per fer-ho calia fer una instància, a la qual vaig afegir-hi una carta feta pel meu tutor de recerca, comproment-me a guardar l'anonimat de les persones i a utilitzar les dades per fins purament estadístics. Després, per l'anàlisi dels padrons de 1960, 1965 i 1970 va caldre fer-ho *in situ* al Centre d'Estudis Històrics de Terrassa (CEHT). Les dades actuals les vaig rebre informatitzades en un disquet. Tot això s'explica amb detall en l'apartat corresponent a l'estudi del carrer Jacint Elies.

A més, s'han utilitzat fonts orals, és a dir, entrevistes a diferents persones. Bàsicament m'interessava conèixer l'opinió d'aquells immigrants que varen venir al barri de Ca n'Anglada en els anys cinquanta i seixanta, i veure que n'opinen de l'allau actual d'immigrants, si això els preocupa, etc. He fet quatre entrevistes, dues a dos veïns del barri, una a l'alcalde actual, Pere Navarro i a un regidor expert en immigració (Jordi Labòria), i una quarta entrevista a un responsable de l'àrea de l'Ajuntament anomenada Acció Cívica. En les conclusions ja s'explica

les entrevistes que volia fer a més d'aquestes però que no s'han pogut realitzar finalment per diverses causes.

És doncs, un treball basat en l'observació d'un aspecte de la realitat, de la història de Terrassa, primer amb una compilació d'informació bibliogràfica i de dades a partir dels padrons i a partir d'això una anàlisi en profunditat de la realitat que vull estudiar. L'objectiu, doncs, és veure com l'onada migratòria va afectar Terrassa, i si estem davant d'un fet similar en l'actualitat, després de la poca immigració o gairebé nul·la en els anys 80 i principis dels 90. Comprovar com la immigració ha permès el creixement demogràfic a Catalunya i a Terrassa, intentar veure'n avantatges i inconvenients en tots els àmbits (social, polític, econòmic, cultural, ideològic) i veure no només les previsions de futur que hi ha sinó també les solucions que es donen. Per últim, analitzar la història de Ca n'Anglada, un barri que va sorgir a partir de l'arribada dels primers immigrants. Un exemple del que va passar arreu de Catalunya. Comprovar com va créixer el barri, en quines condicions ho va fer, com va ser la lluita veïnal, etc. I a partir d'aquest estudi comparar-ho amb la situació actual. La pregunta fonamental és si hi ha a Ca n'Anglada un perill de guetització, és a dir, la possibilitat que aquesta arribada massiva d'immigrants no pugui ser controlada i aquests es tanquin en si mateixos creant "guetos". Quines solucions s'estan donant actualment per facilitar la integració? Dins d'aquest àmbit, s'han estudiat les diferents polítiques i models d'integració de diferents països per comparar-los amb el model que es pretén dur a terme aquí a Catalunya.

Un altre dels objectius del treball és analitzar conceptes com ara *assimilació*, *integració*, *nació*, *multiculturalitat*, etc. I de fet, abans de començar a desenvolupar la història de Terrassa i del barri de Ca n'Anglada, és bo tenir presents algunes consideracions al respecte fetes per l'historiador Salvador Cardús i Ros. Cardús adverteix que parlar d'immigrants o comptar quants n'hi ha a Terrassa no és tant senzill, ja que hem d'entendre que l'únic que podrem conèixer serà el nombre de persones que han nascut fora de Terrassa. Però evidentment aquestes persones ja han perdut la condició d'immigrants en el moment en que s'han integrat plenament. També s'ha de dir, respecte a aquest tema, que quan parlem de les persones que van venir a viure a Terrassa en els anys 50, 60 o 70 eren majoritàriament persones que venien de diferents punts de la geografia espanyola (andalusos, aragonesos...), i per tant parlar d'integració o d'assimilació en aquests casos no és massa complicat, sobretot perquè potser l'únic obstacle era la llengua catalana. Si parlem de la immigració actual, aleshores ja és més difícil. La identitat de les persones ja no només està lligada a una llengua, sinó que també es basa en el color de la pell, en la religió, i això resulta força més problemàtic. Com explica Anna Cabré, potser es poden dominar dues llengües, però difícilment es poden tenir dues religions. Per això un dels objectius

del treball és analitzar aquest problema, és a dir, observar com la immigració dels anys 50, 60 i 70 es va integrar, i com la immigració actual ho està fent. I també conèixer quina és l'opinió de les persones immigrades en l'onada migratòria dels anys 1950-1973 sobre els immigrants actuals. Els comprendran millor perquè ells van passar per una situació similar? O pel contrari ho veuen com un veritable problema, com un obstacle pel barri que amb tant d'esforç van anar construint (referint-nos concretament al cas de Ca n'Anglada)? Totes les hipòtesis i preguntes desglossades en detall són explicades a l'inici del segon capítol, on hi ha l'estudi del carrer Jacint Elies, aquí només n'hem fet unes indicacions.

L'estructura del treball és molt senzilla i es basa en diferents capítols, que són els següents. Després d'aquesta introducció, trobem el primer capítol, en el que hi ha unes consideracions prèvies, com ara definició de padró, cens, la diferència entre multiculturalisme i interculturalisme, els diferents models d'integració adoptats pels diferents països, etc. A continuació hi ha tot un apartat, dividit en els seus corresponents subapartats, que tracten la història de Terrassa i de Ca n'Anglada des dels seus orígens, fa seixanta anys, fins l'actualitat, tot veient els efectes generals sobre la ciutat, la lluita veïnal del barri, com aquest va anar creixent, els problemes que hi havia i que fets com la riuada de 1962 van evidenciar, entre altres aspectes. Tot aquest primer capítol resumeix un marc teòric previ que he hagut de tenir per poder fer la meua investigació, i ocupa un 10-20% de la memòria.

El segon capítol es centra en la investigació del carrer Jacint Elies, a partir de les dades dels padrons. Allà hi trobem totes les hipòtesis i preguntes de partida, com ja hem comentat, així com el resum de les dades més rellevants del meu estudi. Està dividit en diferents subapartats, que corresponen als diferents anys estudiats: 1960, 1965, 1970 i l'actualitat.

El tercer capítol mostra el resum de les entrevistes, d'allò més destacable, explicat amb les meves pròpies paraules tot incorporant cites textuales d'allò que varen dir els entrevistats.

Finalment les conclusions a tot el treball. I a continuació s'hi pot trobar diferents annexos, on hi podem trobar totes les dades dels padrons detallades, sempre amb l'anonimat dels habitants, com és lògic, o per exemple hi podem trobar les entrevistes completes, amb la fitxa dels entrevistats, els qüestionaris inicials, i la transcripció final a partir de la gravació, feta de forma literal per ser el màxim de fidels possibles a les paraules exactes.

Quant als límits del treball, aquests, tal com s'explicarà en les conclusions, han estat difícils d'establir. Les dades obtingudes permeten estudiar moltíssimes coses, i per això he hagut de limitar-ho molt. Per exemple, no s'han estudiat aspectes com l'analfabetisme, perquè no m'interessava en aquest treball, ni els oficis, però són dades que hi són en els padrons. En les entrevistes, per exemple, he descartat entrevistar immigrants actuals, perquè penso que l'objectiu

principal és estudiar l'onada de 1950-1975, i comparar-ho amb l'actual, donant importància a l'opinió d'aquells immigrants sobre l'allau actual. Tampoc he realitzat cap enquesta, i he hagut de limitar l'estudi del carrer a sis o set blocs (depenent de l'any) i no a tots els blocs del carrer (només se n'ha agafat una vorera) per tal de limitar molt l'estudi, ja que només amb un bloc la informació és molt nombrosa.

Espero que aquest treball serveixi per aportar informació novedosa sobre un tema poc tractat com és aquest, malgrat ser tant actual i interessant. També espero transmetre que Ca n'Anglada és un barri plenament consolidat, intentat mostrar una imatge fidel a la realitat. Mentre feia aquest treball he hagut d'analitzar aspectes com els incidents de 1999, en que mitjans de comunicació (els locals no) van donar una imatge de barri degradat, xenòfob, racista... Jo he constatat que això no és així, i és una de les finalitats bàsiques d'aquest treball.

MARC
TEÒRIC
PREVI

1. CONTEXT HISTÒRIC

1.1. Història de Terrassa

1.1.1. Introducció

En aquest treball s'ha dut a terme un estudi del carrer Jacint Elies (situat al barri de Ca n'Anglada) en què tot analitzant les dades dels padrons municipals de diferents anys s'ha aconseguit veure'n l'evolució que ha experimentat en quan al moviment de persones, la procedència i la immigració. Abans de centrar-nos en l'estudi del carrer i les seves conclusions, cal tenir un marc teòric previ. A continuació s'explica breument la història de Terrassa i del barri de Ca n'Anglada en el segle XX, per situar-nos en el context històric.

Tal com s'esmenta en la introducció, hi ha països que podrien ser anomenats d'"immigració" pel fet d'haver-se vist la seva població augmentada en bona part gràcies a l'arribada d'immigrants. Com a exemple, se citava l'Argentina, i també Catalunya, i a més d'una manera molt important, perquè proporcionalment els catalans hem rebut més immigració que aquest país, o que EEUU o Austràlia. Catalunya, sense aquesta allau d'immigració, ara no passaria dels 2,4 milions d'habitants, enlloc dels 6 milions actuals¹.

Un fet semblant és el que ha experimentat la ciutat de Terrassa, que des que obtingué el títol de ciutat l'any 1877 ha passat d'11057 habitants als 179967 actuals. És evident que en aquest últim segle Terrassa no ha crescut gràcies a la seva capacitat reproductiva, sinó que s'han produït arribades massives d'immigració que han anat convertint la ciutat fins arribar al que és actualment. La ciutat ha canviat moltíssim des d'aquella època en que era coneguda per la seva rica indústria tèxtil, pel naixement d'un nucli burgès important que avançava paral·lel al modernisme i al noucentisme de principis de segle.

En general, es parla de tres grans períodes i per tant de tres grans tipus d'immigració. Cada un té les seves causes i s'han d'analitzar per separat, tenint en compte el seu context històric i les conseqüències que va tenir. Aquests tres tipus d'immigració són:

1a) Iniciada a finals del segle XIX, es deu sobretot a un procés d'industrialització molt important a Catalunya, i que per tant comporta un èxode rural (la gent se'n va de les zones rurals, del camp, per anar-se'n a les ciutats). Es tracta d'una migració situada a l'interior del país tot i que també rep immigrants de la resta dels Països Catalans i l'Aragó. Aquesta migració suposa que Terrassa creixi dues vegades i mitja. Entre 1900 i 1930 la ciutat passa de 16000 a 40000 habitants. La Guerra Civil trenca aquest ritme, i no és fins als anys 40 que torna a augmentar.

¹ A. Cabré, 1999: 177-180.

2a) La gran onada migratòria ve entre 1950 i 1973-75. En aquest període hi ha grans moviments migratoris. Entre 1950 i 1960 la població de Terrassa passa de 60000 habitants a 90000, una dècada després ja són 140000, amb augments per dècada superiors al 150%.

Entre 1970 i 1975 el creixement comença a perdre força, i amb la crisi econòmica es tanca el cicle migratori.

3a) La tercera etapa migratòria, d'importància numèrica menor però amb característiques pròpies, abasta el període comprès entre 1983 i l'actualitat, aproximadament. Fins l'any 1995 podem assegurar que els terrassencs nascuts fora de l'Estat Espanyol es dupliquen i ja superen el 2% de la població total. Però si ens fixem en els últims anys, segurament l'allau d'immigrants de zones de fora d'Espanya ha estat immensa. De fet, en l'any 2002, a Terrassa hi ha 179967 habitants, dels quals, 10355 són nascuts a l'estranger. Això representa ja un 5,75% de la població total.

La primera d'aquestes no ha estat estudiada en aquest treball, per la seva poca importància en comparació amb la segona i la tercera, que a continuació s'expliquen.

1.1.2. L'onada migratòria dels anys 1950-1975

Aquest és el principal procés migratori del segle, i Terrassa va ser una de les ciutats on es va notar amb més força. Es tracta d'una migració a l'interior del mateix Estat, fet que potser facilita la integració i fa que no es qüestionin els drets de la ciutadania. Això és important d'esmentar perquè aquesta onada migratòria es produeix en un context de dictadura política i repressió de la cultura del país d'arribada, de manera que com que no és una immigració de fora d'Espanya, la societat receptora no pot posar condicions per a la integració.

La població que arribà a Catalunya d'arreu de l'Estat Espanyol en aquesta època s'instal·là als nous barris –sense cap mena de serveis– que van néixer a totes les ciutats industrials de la província de Barcelona i de les comarques del Vallès i del Barcelonès. Un d'aquests barris d'immigrants és Ca n'Anglada.

Les causes principals d'aquestes migracions són econòmiques. Els immigrants arriben en molt males condicions però amb expectatives per millorar i integrar-se. L'any 1955 hi hagué una crisi important de l'agricultura i la mineria a Andalusia. A més, Barcelona i el seu entorn atrauen per diferents motius: la flexibilitat del control social, un major dinamisme social, cultural, polític. Altra gent immigra per escapar-se de la dura repressió política i econòmica a què el règim franquista els sotmetia. Tot això motivà aquest èxode rural, és a dir, aquest abandó del camp i de les zones més endarrerides cap a la ciutat, cap a les zones més avançades.

No hem d'oblidar el context històric en el que ens trobem, i en el que es troba Espanya. Just després de la Guerra Civil Espanyola, l'economia que impera és la pròpia dels feixismes, és a dir, l'autarquia². Però aquesta situació no podia durar indefinidament, perquè com s'ha esmentat, les primeres crisis ja s'estaven produint a Andalusia. Espanya tenia nombres vermells a la balança de pagaments, era impossible renovar la maquinària productiva sense fer importacions, els aliments eren racionats³, etc. L'any 1957 Franco canvià tot el seu Consell de Ministres, al mateix temps que a Europa es firmava el Tractat de Roma, pel qual es creà la Comunitat Econòmica Europea, entre els sis països pioners (Itàlia, França, República Federal Alemanya, Bèlgica, Holanda i Luxemburg). Espanya ingressà en el Fons Monetari Internacional, el Banc Mundial i l'Organització Europea de Cooperació Econòmica (OECE, antecedent de l'OCDE).

L'any 1959, l'OECE demanava l'estabilització econòmica a Espanya, i per aquest motiu aquell mateix any es duia a terme el Pla d'Estabilització. Els objectius eren: "*Convertibilidad, estabilización, liberalización, integración*", és a dir, reduir la inflació i facilitar la integració de l'economia espanyola en la internacional. Les conseqüències varen ser clares: els serveis i la indústria, amb el pas del temps, millorarien, però l'agricultura es veuria perjudicada (i motivaria aquesta emigració), a més, malgrat un creixement econòmic anual d'un 7%, els elevats costos socials, com la caiguda dels salaris i l'atur porten també a emigrar. El Pla d'Estabilització fou un pas necessari per al Mercat Comú, però no suficient. Faltaven encara les llibertats polítiques.

Per això és important d'esmentar que almenys a Terrassa (per ser el cas estudiat, però seria extrapolable a la resta de llocs on hi hagué molta immigració) no hi hagué enfrontaments entre comunitats, ja que en molts casos van preferir unir-se contra un enemic comú: el franquisme. Aquest era l'adversari real, de caràcter estructural.

Però aquestes només n'eren les causes. Per veure els efectes només cal analitzar diferents indicadors. Per exemple, analitzant la Taxa de Creixement Anual Acumulatiu (TCAA) en percentatges podem estudiar l'evolució del creixement d'una ciutat, o d'un barri, com és el nostre cas. Entre 1950 i 1975 el barri creix anualment el doble de ràpid que la ciutat, quatre vegades més que Catalunya i cinc més que l'Estat Espanyol. Vegem-ho en detall.

Podem dir que Ca n'Anglada neix aproximadament l'any 1945. Aquest any el barri tenia 4 habitants. I en la següent taula veiem com evoluciona el barri:

² Autarquia: Sistema econòmic basat en el principi de l'autosuficiència.

³ El racionament durà de 1939 a 1951 i, en alguns béns, fins a 1953.

TAULA I

Anys	Població total de fet	TCAA (%)
1950	808	189,11
1955	4859	43,16
1960	7685	9,60
1965	11941	9,21
1970	15750	5,69
1975	14710	-1,35

(C. Ballarín i altres, 1996: 22)

Com es pot observar, l'any 1975 es produeix un canvi de tendència. A partir d'aquesta data Terrassa perdrà habitants. A més, és a partir d'aquest moment que Terrassa i Catalunya inicien la seva davallada en natalitat.

L'any 1965 Ca n'Anglada era el barri més poblat de Terrassa. Per tant, veiem que la immigració va ser de gran importància i va permetre el creixement del barri, i per tant també de la ciutat. Actualment, els barris més poblats de Terrassa són:

1. Ca n'Aurell → 15923 persones
2. St. Pere Nord → 14320 persones
3. Centre → 13513 persones
4. Ca n'Anglada → 11992 persones

(→ Dades de l'Anuari Estadístic de l'any 2002)

El barri de Ca n'Anglada va créixer, des del seu origen (1945) fins a l'any 1960, gràcies a l'allau migratòria. Sembla ser que des d'aquest començament el barri ja va néixer dividit en dos, (fet que l'acompanyarà en tota la seva història). Els primers nouvinguts es van anar instal·lant a la zona sud del barri, on bàsicament hi ha cases baixes o casetes. Entre els anys 1960 i 1970 el creixement es concentra més a la zona nord, on es va construir un polígon d'habitatges, alguns d'empreses privades i altres de promoció pública. Els primers van ser fets per les empreses Vitasa (890 habitatges), Construcciones de Nordeste SA o del Pagès (300) i La Cooperativa de Viviendas Sant Cristóbal (40). Els de promoció pública varen ser 400 habitatges fets per Vimutasa a partir de 1972. Això tindrà força importància com es veurà més endavant en l'estudi dut a terme al carrer Jacint Elies, situat a la part nord.

1.1.2.1. El moviment migratori

L'onada migratòria compresa entre els anys 1950-1975 es pot desglossar encara més i subdividir-la en dues. La primera, entre 1950-1960 i la segona entre 1961-1975.

En el primer cas es parla d'una immigració “masculina i més integrada”, entenent “integrada” com les possibilitats reals d'entendre la cultura pròpia de Catalunya i de conèixer la seva llengua (i no a abandonar els costums d'origen)⁴. Això significaria que primer van arribar més homes que dones. Però en el cas concret de Ca n'Anglada veiem que no és així. L'any 1955 hi havia al barri 1.905 immigrants homes i 2.054 immigrants dones. Les dones emigraven abans que els homes potser perquè aquests estaven obstaculitzats pel servei militar. Pel que fa a la dona, aquesta es considerava integrada en el món urbà en la majoria de casos si començava a treballar en el servei domèstic (“ir a servir”). També en el sector tèxtil hi treballava una majoria de dones (aquest sector va experimentar un gran creixement en aquesta època). En quant a l'edat, els nouvinguts són gent en edat de treballar. Hi havia pocs immigrants majors de 64 anys (és lògic, ja que emigren els joves a la recerca d'unes condicions de vida millors). Terrassa es va convertir en un pol d'atracció de població. Hi havia feina, per la mà d'obra que necessitava el sector tèxtil i el metal·lúrgic, molt lligat a aquest, i tot això feia també necessària la construcció de naus industrials i d'habitatges, amb la qual cosa molts homes immigrants es van dedicar a la construcció.

Cal esmentar també que en els anys 1952/1953 Terrassa es va veure desbordada per l'allau immigratòria, del tot inesperada, i que Terrassa va ser un dels punts de Catalunya on més es va notar. En aquests anys esmentats hi va haver fins i tot una ordre del govern de Franco per parar la immigració. Alguns habitants del barri es van trobar amb l'experiència de ser detinguts a l'estació dels FFCC de Barcelona i/o de Terrassa, per ser traslladats a Montjuïc i posteriorment enviar-los al seu poble d'origen. Va ser literalment una expulsió.

Però entre 1961-1975 Terrassa encara rep més immigrants que en el període anterior (si bé aquest són 5 anys més), i es tracta d'una onada migratòria més “familiar i menys integrada”. Arriben més matrimonis amb fills, i hi ha més equilibri entre homes i dones. L'any 1965 trobem 1699 homes i 1669 dones. Són els anys del *boom* econòmic (immigració, turisme i inversions estrangeres faciliten el creixement econòmic de l'Estat Espanyol). En aquests anys es van iniciar els tres *Planes de Desarrollo Económico y Social* (1964-1967, 1968-1971 i 1972-1975). Però segons els experts això no va ordenar un creixement que sorgia de forma espontània, sinó que va introduir-hi problemes que dificultaven la creació d'una base industrial competitiva

⁴ Trobat en el llibre “Ca n'Anglada. Lluita d'un barri”. Però és curiós que en aquest mateix llibre a continuació es contradiu, ja que presenta unes dades que demostren que era una migració més “femenina”.

internacionalment, i per tant poc preparada per a la integració de l'economia espanyola en la mundial. De totes maneres, gràcies a la immigració, s'omple el buit demogràfic produït per la Guerra Civil Espanyola, i es cobreix a Catalunya la necessitat de mà d'obra, possibilitant-ne el desenvolupament industrial i econòmic. Lògicament aquest creixement a Catalunya va significar l'envelliment de la població en altres zones d'Espanya (pèrdua de gent jove en edat reproductiva).

TAULA II

GRUPS D'EDAT	IMMIGRANTS	TERRASSENS
0-14	29,48	25,77
15-39	45,85	38,99
40-64	19,86	26,83
>64	4,81	8,41
Total	100,00	100,00

Estructura d'edats dels immigrants i dels terrassencs, en %, l'any 1965, segons ISPA.

Diem menys integrada segurament perquè en aquest moment ja hi havia al barri un gran nombre de persones immigrants de parla castellana (en els llocs de treball, al carrer...) i a més tots els immigrants es van concentrar bàsicament en els nous barris perifèrics. La zona perifèrica, l'any 1965 tenia un 65,05% d'immigrants. Concretament a Ca n'Anglada es calcula que estava al voltant del 70%.

Alguns autors han arribat a dir que Ca n'Anglada era com un petit poble andalús. I això ens porta a analitzar tot seguit la procedència dels immigrants del barri.

TAULA III: Evolució de l'origen dels habitants de Terrassa, en %

ANYS	Terrassa	Província de BCN	Resta de Catalunya	Resta d'Espanya	Estrangers
1950	40,65	13,15	-----	45,51	0,69
1960	37,20	12,00	5,70	44,50	0,60
1965	46,10	46,10	4,30	48,86	0,71
1970	40,26	8,67	3,92	46,38	0,76
1975	50,56	50,56	3,41	45,04	0,99

(C. Ballarín i altres, 1996: 31)

Podem observar com a Terrassa cada vegada va augmentant el percentatge de població que ve de fora la ciutat, arribant a un punt màxim l'any 1965 (sobretot si ens fixem en la

població que arriba de fora de Catalunya, és a dir, de la resta de l'Estat Espanyol. Notem que el percentatge de població estrangera, de fora d'Espanya va creixent però es manté per sota de l'1%, força estable. En l'actualitat és una dada que segurament ha augmentat molt més (com veurem).

La majoria de població immigrant que va arribar a Terrassa en l'onada migratòria de 1950-1975 estava formada per un alt contingent d'andalusos. La població andalusa és la majoritària, no només a Ca n'Anglada, sinó també a la resta de la ciutat, però al barri el percentatge de població andalusa és més de dues vegades el de la ciutat (any 1955). Per tant, la influència dels andalusos en la vida social i cultural del barri i de la perifèria de Terrassa han determinat el caràcter de bona part de la ciutat. Gràcies a les aportacions d'uns i altres va poder sorgir un moviment obrer renovat, i com hem dit abans, el xoc entre cultures va ser enriquidor en aquest sentit, ja que es van unir per lluitar contra un franquisme que negava els drets socials, econòmics, polítics més elementals.

TAULA IV: Evolució de l'origen dels habitants, de Terrassa i Ca n'Anglada, per comunitats autònomes, en percentatge sobre el total de la població de fet. 1955-1975.

Regions/Comunitats	1955 (1)	1960	1965	1970	1975
ANDALUSIA	66,06	29,10	33,25	32,17	30,81
ARAGÓ	2,88	4,00	3,60	3,17	2,90
CASTELLA (Nova i Vella)	5,49	2,24	2,95	2,73	2,86
CATALUNYA	17,67	54,90	50,40	52,85	53,97
EXTREMADURA	2,09	1,20	1,57	1,77	2,01
LLEÓ	(2)	1,16	1,38	1,31	1,51
PAÍS VALENCIÀ	1,95	3,10	2,29	1,89	1,59
MÚRCIA	2,19	2,50	2,38	2,07	1,79
Altres Comunitats	1,34	1,20	1,47	1,28	1,57
Estrangers	0,33	0,60	0,71	0,76	0,99
TOTAL	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

(1) Dades referents únicament a Ca n'Anglada, provinents d'un buidatge del padró de 1955. La resta de dades són de Terrassa.

(2) Les dades de Lleó i La Manxa s'inclouen dintre de les dades de Castella (Nova i Vella).

(C. Ballarín i altres, 1996: 37)

Com veiem, altres comunitats que aporten immigrants són Aragó i les dues Castelles, comunitats que van perdent pes al llarg dels anys, de la mateixa manera que van disminuint els immigrants que arriben de Múrcia i el País Valencià.

1.1.2.2. Creixement natural

La població de Terrassa i de Ca n'Anglada no només ha crescut per la immigració (que evidentment ha estat el factor més important), sinó que també gràcies a l'elevada natalitat, l'anomenat *'baby boom'* dels anys seixanta i setanta. Ara bé, les dades referents al moviment "natural" de la població de Terrassa, com passa a tot Catalunya i al barri en concret, estan deformades per l'allau migratòria d'aquests anys. Podem dir, però, que la natalitat va ser més alta i la mortalitat més baixa, i per tant el creixement natural va ser també més gran. La natalitat que va augmentar va ser també gràcies a la immigració (gent jove en edat reproductiva) i la davallada de la mortalitat, a partir de 1960, és gràcies a l'ús generalitzat de medicaments com ara antibiòtics i la millora de les condicions higièniques i sanitàries de la població (aigua corrent, clavegueram, electricitat, etc.)

TAULA V: Evolució de les taxes de natalitat, mortalitat i de creixement natural de Catalunya i Terrassa. 1951-1975 (en %).

ANYS	CATALUNYA			TERRASSA		
	Natalitat	Mortalitat	Creixement natural	Natalitat	Mortalitat	Creixement natural
1951-1955	15,92	10,37	5,55	19,38	9,85	9,53
1956-1960	17,99	9,86	8,13	22,61	9,54	13,07
1961-1965	19,11	8,97	10,14	23,42	9,18	14,24
1966-1975	19,66	8,73	10,93	18,06	8,00	10,06
1971-1975	19,89	8,45	11,44	17,77	7,23	10,54

Per a Catalunya: CABRÉ, Anna i PUJADES, Isabel, 1989. Per a Terrassa: C. Ballarín i altres, 1996

Després d'analitzar les dades, podem dir com a hipòtesi que Ca n'Anglada té un creixement natural durant els anys seixanta més gran que la ciutat (perquè té una natalitat més gran i una mortalitat menor). La davallada de la natalitat a Terrassa a partir del període 1966-1975 es pot atribuir fàcilment a la reducció dels immigrants i a l'inici d'un nou model reproductiu que redueix el nombre de fills i allarga els intervals de temps entre fill i fill. Segons Anna Cabré, durant aquests vint-i-cinc anys el creixement de la població de Catalunya s'ha degut a l'increment i la precocitat de la nupcialitat, i a tot el contrari del que succeeix a partir de 1966 cap endavant, és a dir, més fills i menys temps entre fill i fill.

1.1.2.3. Final de l'onada migratòria

Entre 1950 i 1970 Terrassa va doblar la seva població, convertint-se en una de les ciutats on l'impacte migratori va tenir més importància. No obstant això, a partir de 1975 aproximadament hi ha un estancament, un canvi de tendència. Es redueix la immigració, fins al punt que l'any 1978 és el primer en què el nombre d'emigrants supera al d'immigrants. També disminueix la natalitat i per tant hi ha un envelliment de la població. Això és característic a Catalunya, a la ciutat i al barri. Entre 1975 i 1980 Terrassa perd població (9717 persones). A partir de 1980 en torna a guanyar, però el creixement és molt més lent. Ca n'Anglada també anirà disminuint la seva població:

TAULA VI: Evolució de la població a Ca n'Anglada

ANYS	POBLACIÓ TOTAL DE FET	TCAA (%)
1981	14293	-0,54
1985	13875	-0,64
1991	12380	-1,88
1993	12414	0,09
2001	11992	-----

C. Ballarín i altres, 1996. Dades de l'any 2001 de l'Anuari Estadístic de l'any 2002

Sobre el creixement natural de la població, aquest s'ha anat reduint progressivament per una disminució de la natalitat i augment de la mortalitat. El retard en el matrimoni, pocs fills i naixements més espaiats es podria haver produït per la incorporació de la dona al mercat laboral.

El final de l'onada migratòria coincideix amb l'inici de la crisi econòmica (Crisi del Petroli, iniciada als anys 1972/1973 a nivell internacional) que provocà la recessió econòmica de la dècada dels anys setanta. A Espanya la crisi es va situar entre 1976 i 1985 i a partir de 1986 es pot dir que tornem a entrar en un cicle expansiu. Després del Franquisme la situació econòmica a Espanya era la pròpia d'una actuació nacionalista, proteccionista i paternalista. La tendència va ser començar a donar més confiança a la iniciativa privada. Tot i això, la crisi va portar malestar, i sobretot, atur. L'economia espanyola i catalana van reduir el seu ritme de creixement, fins l'any 1985, quan s'iniciava una lenta recuperació ajudada per l'embranchada dels EE.UU. La inversió estrangera, l'entrada a la CEE, l'arribada dels seus ajuts econòmics i la creació de noves infraestructures van ajudar a superar la crisi.

A Terrassa, durant la crisi, el sector més afectat dintre de la indústria va ser el tèxtil, bàsicament per la impossibilitat de competir amb els productes del mercat exterior. El pitjor va ser el sector llaner (el més important de la nostra ciutat), que va fer fallida ràpidament. La crisi industrial s'agreujà, i el sector va perdre un 25% dels seus llocs de treball. El sector de serveis va perdre un 5,9% dels llocs de treball. La construcció va fer fallida de forma espectacular. La reducció de la immigració i del poder adquisitiu dels treballadors va fer que es construïssin menys habitatges. L'any 1983, a la nostra comarca, el Vallès Occidental, l'atur va arribar al 30%.

L'any 1977 es van fer els Pactes de la Moncloa, per intentar lluitar contra la crisi (sense suficient èxit, ja que es van seguir destruint llocs de treball). L'any 1982 arribà el govern socialista, iniciant el procés de “reconversió” dels diferents sectors industrials. La sortida de la crisi dins del marc del capitalisme va fer inevitable que hi hagués grans costos socials. Espanya entrà a la CEE l'any 1986 i això l'obligà a millorar la tecnologia i les empreses per incrementar la productivitat. A partir d'aquest moment, l'atur es va anar reduint progressivament.

No sembla que hi hagi cap relació entre la crisi econòmica i la reducció de la natalitat que abans hem explicat, ja que aquesta s'ha produït en alguns països malgrat el benestar econòmic. De tota manera, sembla lògic que davant una crisi mundial, amb atur, precarietat laboral, dificultat d'accés a l'habitatge, etc. sigui difícil tirar una família endavant, i per això segurament moltes famílies devien reduir el nombre de fills.

En quant a la reducció de la immigració, és evident que aquesta es redueix amb la crisi perquè les característiques que atreïen els immigrants desapareixen. No té sentit emigrar a una zona on hi ha crisi econòmica si el que es pretén amb la immigració és millorar el benestar i la qualitat de vida. Els immigrants de la resta de l'Estat Espanyol són pocs, i no és fins fa pocs anys (després de la crisi, en l'actualitat) que no han començat a arribar un altre cop un gran contingent d'immigrants, aquest cop majoritàriament estrangers, de zones de l'Àfrica, Àsia o Amèrica, com veurem.

Hi va haver immigrants que van tornar a les seves terres d'origen i a altres llocs de Catalunya amb una evolució econòmica més positiva (com Girona). Aquesta emigració és més important que no pas la de catalans que marxen a altres llocs del món.

1.1.3. Urbanisme i plans urbanístics durant l'onada migratòria

En aquest apartat indagarem una mica més en el període comprès entre 1950 i 1975, centrant-nos en els plans urbanístics, i sobretot, centrant-nos en Ca n'Anglada. D'aquesta manera intentarem veure com es va anar formant el barri, quines en són les seves característiques, i quina

influència té tot això en la població immigrada, a més de veure'n els problemes, per exemple en el moment de les riuades de l'any 1962, i comparar la fisonomia del barri de Ca n'Anglada amb els altres barris.

1.1.3.1. Els Plans de Melcior Vinyals, 1919 i 1933

El primer Pla General de la ciutat el va fer Melcior Vinyals l'any 1919. En aquest pla ja es poden veure algunes de les característiques futures de l'urbanisme terrassenc. Ca n'Anglada havia de quedar definida per dos grans eixos de comunicació: la futura Avinguda de Barcelona (el primer eix) i la "diagonal", que havia de trencar el barri per la meitat (aquesta infraestructura mai es va fer).

L'any 1930 el senyor Vinyals exposa un altre Pla General que serà aprovat l'any 1933 i en que ja es pot veure que els límits del barri seran els mateixos que en l'actualitat: l'Avinguda de Barcelona a l'oest, la via del tren al nord, la riera de les Arenes a l'est i la carretera de Terrassa a Sabadell al sud. Les seves illes eren iguals a les actuals, però no dividides per la meitat com ho són actualment.

1.1.3.2. El Pla Josep Pratmarsó, 1949

L'anterior pla presentava mancances òbvies en quant a planificació d'espais públics i en altres aspectes. Així doncs, Josep Pratmarsó, l'any 1949 presenta un nou Pla General que és una millora de l'anterior. Una de les idees més importants d'aquest Pla és la de no urbanitzar el torrent de Vallparadís, sinó convertir-lo en un gran parc urbà. Ca n'Anglada, en el pla, no presenta canvis. El barri, com hem dit, sorgeix l'any 1945, amb els primers pobladors, vivint en cases de planta baixa, com ho seran la majoria de cases fins als anys seixanta. Aquests primers habitatges es van començar a fer a la zona central del barri, concretament al carrer Mossèn Àngel Rodamilans i a la part més alçada respecte de la riera.

Les primeres cases del barri van ser construïdes trencant per la meitat les illes planificades en els plans urbanístics fets fins aleshores⁵. La qualitat de les cases era força deficitària i la construcció va ser feta pels propis veïns.

⁵ Veure entrevista amb l'alcalde i el senyor Jordi Labòria. Aquest últim comenta aquest problema com una "trampa del Franquisme". Vegeu Estudi de les entrevistes (capítol 3) o Annex 3.

1.1.3.3. Aparició del barri, el Pla Baldrich, 1951.

Arribem al 1950, quan l'estadística a Terrassa registra 59000 habitants. Mentrestant es va perfilant Can Boada, a l'entorn de la singular muntanyola. A la carretera de Rellinars, també d'una manera anàrquica, neix el Poble Nou. En aquest mateix any es va fer una reforma de la Plaça Vella. Es tracta també d'unes discutibles millores urbanes, traçades per l'arquitecte municipal Josep Pratmarsó, que convencen molt poca gent.

El 1951, la Comissió Superior d'Ordenació Provincial, dirigida per l'arquitecte Manuel Baldrich i Tibau, presenta un Pla General per a Terrassa. Aquest Pla pretenia planificar la ciutat per rebre la nova població immigrada que la indústria necessitava pel seu creixement econòmic. Segons aquest pla, Ca n'Anglada havia de quedar dividida en quatre zones:

1. Industrial: de la via fins al carrer St. Tomàs.
2. Verda: del carrer St. Tomàs fins al St. Honorat (10% de la superfície del barri)
3. Suburbana semiintensiva: el perímetre del barri des del carrer de St. Honorat fins a la ctra. de Sabadell.
4. Suburbana extensiva: l'interior del perímetre de la zona tres.

Els espais dedicats a zones verdes d'anteriors plans es perdien i s'unificaven en aquest 10%. El tractament de la Riera i la protecció del barri es volia fer amb una gran avinguda entre les dues estructures (que formaria part del segon eix de comunicació de la ciutat) i també un mur de contenció que defensaria els marges i mantindria l'alçada del barri.

Aquest pla també pretenia la construcció d'una avinguda dins el Parc de Vallparadís, i l'ampliació del centre ampliant el carrer de la Font Vella.

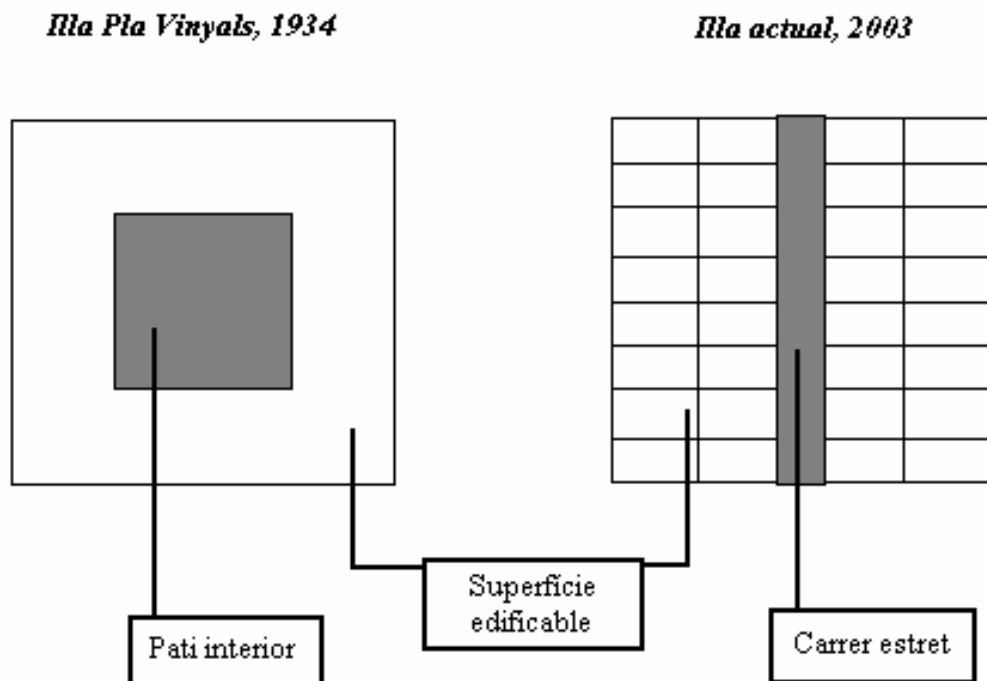
El Pla no va ser acceptat per considerar-lo exagerat i utòpic, quan en realitat era poc previsor, ja que urbanitzava Terrassa en vistes de l'any 2000, en que es creia que hi hauria 160000 habitants. En definitiva, el pla no va tirar endavant i no va ser fins l'any 1965 que el municipi iniciarà un intent d'ordenació del creixement urbà.

Sota la dictadura no hi va haver una gestió transparent dels espais urbans, i les relacions directes entre el poder econòmic i el polític van garantir als propietaris dels terrenys i als constructors una total llibertat d'actuació. Això va significar vint-i-cinc anys d'especulació i de creixement incontrolat.

Algunes característiques actuals del barri es deuen a la planificació feta en aquest pla. Ara bé, la parcel·lació de les illes seguia la idea de les illes del Pla Vinyals, però actualment si mirem un plànol de Ca n'Anglada veiem que (sobretot al sud del barri) totes aquestes illes queden trencades per la meitat. La resposta a aquest esdeveniment no és altre que l'especulació i l'enriquiment d'uns pocs. El fet de no respectar les illes originals a l'hora de construir

augmentava la superfície edificable, amb la construcció de molts més habitatges i oblidant la idea inicial d'edificar unes illes amb cases al voltant d'un pati interior i central, com van ser inicialment a l'exemple de Barcelona i en altres localitats.

En un temps dictatorial, de fortes especulacions urbanístiques, era impensable que es respectessin les illes originals. El que es volia era solucionar ràpidament el problema de l'habitatge dels immigrants i fer diners. No cal dir que la qualitat de les cases construïdes era un tema absurd de plantejar-se.

Elaboració pròpia a partir del llibre "Ca n' Anglada. Lluita d'un barri" (C. Ballarín i altres, 1996: 77)

Veiem en aquest esquema com l'espai edificable augmenta i el nombre d'habitatges també. Cada veí construeix la seva casa al seu ritme. Cada casa oscil·la entre els 84 m² i els 160m² (l'amplada fluctua entre els 6-8 metres, i la llargada, entre els 14-20 metres).

Mentre a Terrassa es comencen a construir habitatges d'aquesta manera (any 1952) també s'inicia la construcció d'habitatges de promoció pública, per part de la Organización Sindical del Hogar y de Arquitectura, també amb la construcció del barri d'Egara i de Montserrat (1955).

Com que l'any 1955 el 65,61% de la població del barri era andalús, s'adopten les formes constructives del lloc d'origen (quan es tracta d'autoconstrucció), amb els seus enreixats i la seva mà de calç, d'altra banda també similars a la nostra àrea mediterrània. L'electricitat i l'aigua corrent van arribar al barri l'any 1958 i la il·luminació pública va arribar als anys setanta. La planificació de la xarxa de clavegueres es va fer per iniciativa dels propis veïns, i la urbanització

bàsica dels carrers no es realitzà fins als anys vuitanta. Tot i això, Ca n'Anglada no és dels pitjors casos en quan a urbanisme, condicions higièniques, perquè potser en aquest sentit sempre ha estat més consolidat que altres.

A més, Ca n'Anglada, si mirem els seus carrers, és un barri ordenat. La única trampa és la que ja hem explicat, referent a les illes trencades per la meitat. A part d'això, hi ha barris de Terrassa que es van construir d'una manera molt més desordenada i anàrquica (com La Maurina).

1.1.3.4. El Pla Manel Baldrich i Jordi Alsius, 1958. La riuada de 1962.

L'any 1958, Josep Pratmarsó i Jordi Alsius Masgrau dissenyen un nou pla molt semblant al presentat per Pratmarsó el 1949. Aquest pla tampoc no s'arribarà a posar en pràctica.

Aquest mateix any sorgí la idea de crear la Mancomunitat Intermunicipal de Sabadell i Terrassa, com a proposta per aconseguir l'expandiment i el progrés de les dues ciutats, en col·laboració. L'any 1963 es va donar l'autorització per aquest propòsit. Aquest és un tema que s'allunya del meu treball i per tant no el tractaré aquí. Simplement dir que tenia com a objectiu solucionar els problemes urbanístics entre dues ciutats que havien crescut moltíssim. La unió de Terrassa i Sabadell, però, era un somni més lligat a l'eufòria "*desarrollista*" que confonia creixement a qualsevol preu amb modernització. Tot plegat va despertar reticències lògiques entre les dues poblacions que sempre havien destacat per la seva gran rivalitat. Per tant, la idea de crear una "Sabatarra" de mig milió d'habitants, es va abandonar.

El 25 de setembre de 1962 va arribar la riuada. Va ser un aiguat de 225 l/m² (el desastre natural més brutal que la nostra ciutat ha patit al llarg del segle XX). Va tenir una gran influència en els ciutadans de Ca n'Anglada. La riuada va posar de manifest els problemes urbanístics. Els barris perifèrics s'havien oblidat, deixats a l'especulació del sòl, la urbanització anàrquica, la imprevisió, l'autoconstrucció. Les cases s'havien anat situant molt a prop de les rieres que envoltaven la ciutat. La força de les inundacions va fer desaparèixer moltes d'aquestes cases, especialment a la vora de la Riera de les Arenes, propietat en la majoria dels casos d'immigrants. Els càlculs sobre les víctimes són bastant inexactes. A Ca n'Anglada sembla que van morir 150 persones, i 351 a Terrassa. Segons "Terrassa", en el desè aniversari de la riuada (23/9/72) les xifres per a Terrassa en general eren les següents:

- 351 morts.
- 300 ferits.
- 61 habitatges destruïts totalment.

- 62 habitatges destruïts parcialment.

Els danys materials també van ser molt grans: béns municipals, edificis industrials, materials, comerç i agricultura van perdre milions de pessetes. Les responsabilitats profundes s'han de buscar en les autoritats polítiques de l'època, que com hem vist mai planificaren la ciutat com calia. A partir d'aquest moment les autoritats es van adonar de la situació i van començar a actuar (de forma, però, molt lenta). S'inicià el 1963 la canalització de la riera de les Arenes, i l'aparició d'un espai urbanitzable que serà l'Avinguda del Vallès.

1.1.3.5. La dualitat nord/sud i el Pla General d'Ordenació de Joan Baca, 1965

Ca n'Anglada inicia, entre els anys 1962 i 1965 el que alguns autors anomenen la dualitat nord/sud. El barri queda dividit en dues realitats constructives diferents, separades pel carrer Sant Tomàs. D'una banda, al sud del carrer es basa en cases baixes, i és on va començar a sorgir el barri (amb les illes dividides en dos, tal com hem vist). A la zona nord, el creixement és en alçada, ja que es tracta d'una zona de pisos. La població més vella es localitzarà en la zona de cases baixes i la més jove, a la zona nord. Quan els interessos entre els veïns del nord i els del sud van confluir, va ser a l'inici de la dècada dels setanta, amb l'aparició del moviment veïnal.

L'any 1965 apareix el PGO de l'arquitecte Joan Baca, que serà vigent fins a l'aparició del Pla General de 1983 (el primer que es va fer sota administració democràtica). Aquest Pla és similar al de 1958, però amb la supressió de la via ràpida del torrent de Vallparadís i la creació d'un gran parc urbà. També es tractava l'adaptació urbanística de la Riera de les Arenes, així com la urbanització i sanejament de l'Avinguda de Barcelona. L'any 1969 comencen les reformes de la Plaça Pius XII (la Plaça Roja), que anirà essent modificada també en anys posteriors.

També es parla de suprimir els passos a nivell de la línia de ferrocarrils i de la protecció amb tanques de tot el traçat, cosa que a Ca n'Anglada no es va fer fins el 1987, tres mesos després de la mort d'un nen a la via. L'asfaltat, la urbanització bàsica dels carrers, l'enllumenat, la construcció de ponts de comunicació entre barris... molts d'aquests problemes no tindran solució fins a la democràcia, i foren l'origen de moltes lluites veïnals.

1.1.4. La situació actual

En aquest apartat parlarem de la situació actual, en que ens trobem amb l'arribada d'una nova immigració.

Quan comença l'etapa democràtica a Espanya, a Ca n'Anglada van esclatar importants conflictes interns. Hi hagué la divisió del PSUC, fins aleshores el partit clandestí que més

importància havia tingut al barri, i va aparèixer el PCC. Entre 1985 i 1986 van tornar a haver-hi mobilitzacions populars, per exemple quan es va fer el referèndum sobre l'ingrés a l'OTAN, hi hagué una revifalla del moviment associatiu i del barri. Només és un exemple de com el barri, els seus habitants, han estat sempre desperts, vius, atents. De seguida es va produir també l'enfonsament del PSUC, i del PCC, paral·lel a l'ascens del Partit dels Socialistes, i a una lenta aparició de la coalició electoral Convergència i Unió.

Tots els immigrants que van arribar a Ca n'Anglada en l'onada migratòria de 1950-1975, es pot dir que actualment ja han perdut la condició d'immigrants, ja que segurament tots s'han integrat. Com hem dit al principi, el fet de ser gent del propi país (Espanya) facilitava les coses, ja que l'únic obstacle era la llengua, i alguns costums.

Però en què s'assembla i en què es diferencien aquella immigració amb l'actual? Les diferències són clares: la procedència ha canviat. Abans era una immigració a l'interior del país, i ara els immigrants no només són estrangers, sinó que majoritàriament són extraeuropeus. La primera dificultat, doncs, ja no només és la llengua, sinó també altres aspectes com la religió, i els petits costums. I com apunta Anna Cabré, si bé es pot dominar dues llengües, difícilment es poden tenir dues religions.

També hi ha diferències de nombre. Ara hi ha un creixement sobtat de la immigració estrangera, que pel fet de ser-ho potser ens ha sorprès molt més, però que no té (de moment) les dimensions que tenia la immigració que va arribar a Catalunya en els anys 1950-1975.

I les semblances? Els immigrants són gent amb pocs recursos econòmics, que s'instal·len als barris pobres, o perifèrics. Aquesta localització a la perifèria fa que em plantegi una pregunta important que en el meu treball he intentat de donar resposta: hi ha el perill real de què aquesta nova immigració es tanqui en si mateixa creant "guetos" perifèrics? Evidentment això tindria greus conseqüències per a la integració.

L'arribada massiva d'aquesta nova immigració es produeix sobretot al voltant d'un any o dos abans dels incidents de Ca n'Anglada del 1999. Per presentar algunes dades recents, la situació a la ciutat i al barri l'any 2002, segons l'Anuari Estadístic de Terrassa, és la següent:

	TERRASSA	CA N'ANGLADA
Població total	179967	11992
Immigrants estrangers	10355 (5,75%)	1616 (13,48%)
Nascuts a la resta d'Espanya	51525 (28,63%)	10376 (86,52%)
(→ Andalusos)	34476	3343
Nascuts a Terrassa	92152 (51,20%)	4865 (40,56%)
Nascuts a la resta de Catalunya	25935 (14,41%)	889 (7,41%)

1.1.4.1. Ca n'Anglada després dels incidents de 1999

Avui Ca n'Anglada segueix sent el primer barri d'acollida de la ciutat per als col·lectius magribí i equatorià (els majoritaris que estan arribant a Terrassa). Cap altra comunitat experimenta el repte de la integració i de la multiculturalitat de forma tan significativa.

Fa quatre anys, el 25 de juliol de 1999, durant la Festa Major del barri, hi hagué una petita baralla entre joves que va provocar l'esclat de la ira d'alguns veïns contra la comunitat magribí. El que exactament va passar és difícil de saber, perquè hi ha diferents versions. Segons Diari de Terrassa (29 de març de 2003) la majoria de veïns creuen que va ser una baralla entre bandes de drogaaddictes. Segons sembla, un heroinoman acabava de sortir de la presó i va demanar droga gratis a un magribí, aquest es va negar i va començar la baralla. El que no va ser més que una baralla entre bandes es va convertir en una baralla entre ètnies. Els mitjans de comunicació van contribuir a mostrar un barri fins aleshores tranquil com una comunitat excloent, xenòfoba i racista. Aquells incidents (la baralla en sí és pura anècdota) i les manifestacions que hi va haver reflectien una situació que els veïns no entenien: l'arribada de tants immigrants des de feia aproximadament un any.

Al barri fa quatre anys la població no autòctona era d'un 10% i avui s'acosta al 15%. Per tant estem davant un flux migratori que no disminueix. A poc a poc la imatge intolerant del barri que es va difondre va desapareixent. Els veïns volen oblidar aquells fets, ja que moltes coses han canviat. Ara els immigrants que arriben tenen millors condicions de vida i de treball. Tenen més estabilitat que fa quatre anys, la majoria té els papers en regla, un lloc de treball. Com hem dit, les comunitats estrangeres que més arriben a la ciutat i al barri són els magribins, els equatorians i potser també subsaharians. Estem davant del barri més ètnicament divers de la ciutat.

No obstant això, encara hi ha problemes, com per exemple el problema que existeix des de la mateixa creació del barri: la dualitat nord/sud. El barri segueix dividit en dos. Al sud, a les cases, hi viu una majoria de gent autòctona. Al nord, on hi ha vivenda pública, és on s'hi està acumulant tota la població immigrant, i per tant és en aquesta zona nord on hi ha més tensió social i la integració encara és un repte, no una realitat.

I què cal perquè els nouvinguts s'integrin? Tothom parla de la llengua com a element clau de la immigració, però no és tant senzill. Hi ha d'haver participació activa tant dels immigrants com de la població autòctona. I en quina direcció? Algunes coses s'han de solucionar amb rapidesa, ja que la població del barri envella ràpidament, i cal frenar l'èxode dels joves (que marxen alguns pels conflictes amb immigrants, altres perquè no es fan vivendes noves...). Els veïns tenen clar que encara queda molt per fer, però que el barri es pot convertir en un exemple de convivència. Ara tots els veïns tenen l'esperança posada en el gir urbanístic que pot suposar el

POUM (Pla General d'Ordenació Urbanística) que modifica a l'alça el sostre edificable, i pretén la semipeatonalització de tot el barri. També existeix per primer cop la possibilitat de que moltes cases es converteixin en blocs de pisos. Aquest gir urbanístic, de produir-se tal i com es preveu, podria millorar la situació i allunyar Ca n'Anglada del gueto. Segons els experts el problema principal de la immigració pot ser l'urbanisme.

1.1.4.2. L'actual llei d'estrangeria

Com veurem quan parlem de la immigració legal i il·legal (v. apartat 2.1.2) aquesta última és la que planteja més problemes per l'Estat. Són immigrants que hi són però no hi consten. De fet, en el meu estudi del carrer Jacint Elies només he pogut estudiar la immigració legal que es pot trobar registrada en els padrons, però no la il·legal. Per donar solució a aquest "problema" l'actual govern central del Partit Popular ha posat en funcionament la Ley 14/2.000, i des del moment en que va entrar en vigor (22 de desembre del 2002), han aparegut defensors i detractors.

Per començar, tan sols dues setmanes després de l'aprovació de la nova llei d'estrangeria, les projeccions demogràfiques del Comitè de Població de l'ONU posen damunt la taula una realitat que ha sorprès en les xifres, tot i que la tendència ja s'havia anunciat des de fa temps: Espanya hauria d'acollir uns 240.000 immigrants anuals d'aquí al 2050 per mantenir la població actual, garantir el sistema de pensions i conservar l'actual força de treball. Això són 12 milions de treballadors d'aquí en cinquanta anys⁶.

Aquest fet posa de manifest que la immigració és necessària, i que no s'hauria de veure com un problema sinó com un fet positiu. Els defensors de la llei diuen que és la ideal per garantir l'arribada controlada d'immigració, però els detractors parlen de diferents aspectes que la llei no contempla:

- 1) No és realista, ja que les entrades continuen condicionades exclusivament a criteris laborals, i la renovació del permís de residència segueix vinculat a la conservació del contracte de treball.
- 2) La tendència a potenciar la contractació de temporers: mà d'obra barata i dòcil, sense gaire drets.
- 3) A diferència del racisme clàssic, que es basava en arguments biològics, el racisme modern es fonamenta en una pretesa incompatibilitat entre la societat receptora i la població estrangera, amb un fort rebuig a l'Islam. De fet, alguns experts veuen el perill de

⁶ <http://www.sosracisme.org/inmigr.htm> [Consulta: 23.9.03]

que un cop caigut el mur de Berlin, la *islamofòbia* tendeix a substituir a l'anticomunisme en l'imaginari social com l'Altre, com l'Enemic.

- 4) Els canvis fonamentals respecte l'anterior llei de l'any 1985 aprovada pel PSOE són l'accés de la població irregular als drets socials bàsics (sanitat, educació i assistència jurídica), la possibilitat de regularització a qui acrediti dos anys de residència i la possessió de mitjans econòmics (atorgament d'un permís provisional, de durada superior a 90 dies i inferior a 5 anys, segons fixi el Reglament d'aplicació) i una major racionalitat en els tràmits. Però l'extensió dels drets no inclou el dret efectiu al vot, tal i com existeix en alguns països europeus.
- 5) El control d'entrades i el sistema sancionador continuen essent gestionats pel ministeri de l'Interior, és a dir, es manté l'enfocament policial i d'ordre públic en estrangeria.

I tot això malgrat que Espanya és el país de la Unió Europea amb la taxa més baixa d'immigració, i per tant en aquest tema no hi ha l'experiència d'altres països. Però s'ha d'anar amb compte, ja que comença quelcom que amenaça greument el nostre futur: la utilització electoralista del tema de la immigració, que en els darrers anys ha propiciat l'ascens de l'extrema dreta en els països veïns i ha proporcionat un nou racisme social.

1.2. Informació teòrica sobre les migracions

1.2.1. Causes de la migració

Quan parlem del fenomen migratori cal distingir entre migració i immigració. Aquests dos conceptes depenen del punt de vista amb que enfoquem el mateix fet. Els emigrants són els que marxen del seu territori cap a un altre. I els immigrants són els que arriben al nostre territori i que venen de fora.

Aquest desplaçament espacial de grups humans que canvien de residència es degut a diverses raons. Darrere de cada persona que marxa del seu lloc d'origen hi ha una història personal emmarcada en una situació social que ha condicionat la seva decisió, per tant les causes de la immigració són diverses.

Aquestes causes poden ser:

- 1) Econòmiques: és la causa més freqüent. Generen moviments de persones que van dels països o territoris més pobres a d'altres més rics. Busquen millors perspectives de futur, més feina i millors condicions laborals. L'objectiu és poder millorar la qualitat o el nivell de vida.

- 2) Polítiques: són migracions que es donen en moments concrets de la història i poden ser forçades, com per exemple la dels jueus d'Alemanya abans i durant la Segona Guerra Mundial. O bé exiliar-se per protegir-se dels efectes d'una guerra, etc.
- 3) Religioses: són semblants a les produïdes per causes polítiques, com per exemple el cas dels moriscos a Espanya.
- 4) Culturals o socials: són moviments migratoris a la recerca de lleure, formació o cultura. També és aquella que es produeix entre la població inactiva, els jubilats, per exemple, de països rics com Alemanya, que emigren a zones on la vida és més barata, com Espanya, per viure-hi la seva jubilació. També hi estarien incloses les causes pel treball. Gent que va a treballar en una altra empresa de l'estranger, en una sucursal o similar.
- 5) Naturals: Aquests moviments responen a sequeres, inundacions, terratrèmols i altres catàstrofes naturals i acostumen a tenir com a destinació països veïns geogràficament.

1.2.2. Tipus de migracions

Segurament hi ha més causes però pràcticament totes es podrien incloure en alguna d'aquesta classificació, que no és pas la més completa, però ens permet fer-nos una idea dels motius pels quals la gent decideix emigrar. Evidentment, hi pot haver també dos tipus de migracions, les interiors i les exteriors.

Les primeres fan referència a moviments de persones dins d'un mateix Estat. Per tant històricament ha succeït en forma d'èxode rural (la gent marxa del camp a les ciutats, de les zones més endarrerides a les zones més avançades). I actualment parlariem també dels moviments pendulars, o sigui, els desplaçaments d'una localitat a una altra per treballar. Això no és exactament migració, perquè cada dia es va del lloc de residència al lloc de treball, però és rellevant perquè fa que aparegui un fenomen nou com és el de les ciutats dormitori. En aquest treball s'analitzarà l'onada migratòria d'Espanya en els anys 1950-1975, en què el moviment és de la resta d'Espanya cap a Catalunya, majoritàriament.

Les segones es refereixen a moviments de persones entre diferents Estats o països. Per tant, la immigració que està rebent actualment Catalunya de zones com Sud-Amèrica, el Magrib, o l'Europa de l'Est. Cap pensar que amb l'ampliació de la Unió Europea i amb tot el que suposa, les migracions dins de la Comunitat potser s'hauran de considerar en un futur internes o interiors, i deixar les externes per la immigració extra-comunitària. Això és així per la diferència entre la lliure circulació dins d'Europa i les traves o condicions més dures per l'externa.

En la migració externa caldrà parlar d'una altra diferenciació important: la immigració rica i la pobra. Mentre que la primera, a la que fèiem referència anteriorment, formada per exemple per població jubilada que ve a viure a Catalunya des de països com Alemanya, o empresaris que instal·len sucursals a Catalunya, no comporten cap problema en quant a la legalitat i a l'acceptació social. En canvi, la immigració pobra, que a Catalunya és, per ordre d'importància numèrica, procedent de Sud-Amèrica, la zona del Magrib i l'Europa de l'Est, impliquen l'aparició de dos fenòmens: la immigració legal i la immigració il·legal⁷.

El problema no és la immigració, sinó la pobresa. Aquesta és ràpidament relacionada per la resta de població amb la delinqüència. I de fet, moltes vegades la immigració pobra esdevé delinqüent.

1.2.3. Conceptes claus

Les fonts principals per a la investigació demogràfica són el cens i el padró municipal.

- 1) El **cens** és un document de periodicitat decennal que recull dades de les persones que viuen en un territori en un moment determinat (municipi de residència, estat civil, grau d'instrucció, professió, etc.)
- 2) El **padró** municipal és un document que amb una periodicitat quinquennal aplega informació dels habitants de tots els municipis de l'Estat espanyol (nom, cognoms, adreça, sexe, data i lloc de naixement, nacionalitat, etc.).
 - **Saldo migratori o migració neta**: és la diferència entre el nombre d'emigrants (persones que se'n van) i el nombre d'immigrants (persones que arriben) d'un territori.
 - **Baby Boom**: Període de taxes de natalitat altes propi dels països desenvolupats després de la Segona Guerra Mundial, entre la dècada dels quaranta i la dels seixanta. A Espanya el *baby boom* es va produir entre 1956 i 1964, amb l'assoliment de taxes de natalitat del 21 per mil.
 - **Taxes de natalitat i mortalitat**: Indicadors que relacionen, respectivament, el nombre de naixements i de morts durant un any amb el total de la població d'un determinat lloc o territori. S'expressa en tant per mil.

⁷ En certa manera podríem parlar d'immigrant en dos sentits:

- a) Definició tècnica (aquella persona que ve de fora).
- b) Definició "social" actual: els que són pobres, d'entre els immigrants. Els àrabs de la Costa del Sol no són presentats com a immigrants. El mateix podem dir dels japonesos directius d'empreses multinacionals.

- **Creixement vegetatiu:** Taxa de natalitat – Taxa de Mortalitat.

1.2.3.1. Multiculturalitat i Interculturalitat

A vegades multiculturalisme i interculturalisme són dues paraules que s'usen equivocadament per expressar una mateixa idea, quan caldria dir que tenen les seves diferències.

La multiculturalitat tendeix a mantenir les cultures separades i aïllades. La multiculturalitat és el gueto. Aquest concepte es va desenvolupar als EUA i a Canadà a partir de la dècada de 1960, on diferents grups socials amb identitats concretes van començar a reivindicar el seu dret a existir en condicions d'igualtat amb la societat majoritària. La multiculturalitat neix amb el que molts experts creuen que és la crisi de l'estat-nació, amb el reconeixement de les diferències. El multiculturalisme més fort respon a un *relativisme cultural* que accepta que cada cultura és diferent i igualment respectable i que no hi pot haver interacció. És a dir, les cultures són totalitats separades, amb la perillosa insistència en la puresa i l'autenticitat d'aquestes cultures. No es vol el contagi cultural. En canvi, el multiculturalisme feble és aquell que tendiria a l'hegemonia d'una determinada cultura, o més exactament d'un determinat grup social dins d'una cultura.

Amb el concepte d'interculturalitat s'intenta trobar una solució entre aquests dos pols extrems. Aquesta passa pel reconeixement de grups diferenciats, però que tenen igualtat i que, per mitjà del diàleg i el consens, construeixen la societat i la cultura. Per tant, la igualtat entesa com la mateixa aportació per part de tots els grups socials. De moment, la interculturalitat és un projecte, no una realitat. L'objectiu és la comunicació, la comprensió dels altres, també amb una certa actitud relativista però simplement com a oposició a l'etnocentrisme, que jutja les cultures des de la perspectiva de la pròpia.

La interculturalitat es manifesta en l'existència de la **integració**, en la que tots els individus o grups conviuen en una societat determinada amb els mateixos drets cívics, i per tant és la solució per a la convivència entre els diferents grups evitant l'assimilació o altres models.

Però el concepte d'integració és realment complicat de definir. En aquest treball he intentat de trobar-ne alguna definició, a partir de les entrevistes, i ha resultat força complicat. Dues definicions prèvies emmarcades dins del concepte d'interculturalitat podrien ser:

“La integració social fa referència a la inclusió d'aquells que són expulsats o marginats de la política, dels drets cívics, de manera que poden donar resposta a les seves necessitats i accés als seus drets tal com es concedeixen i s'adjudiquen en la nostra societat” (T. Sán Tomás, 1996, pàg. 132).

“Integració és el procés d’adaptació mútua de dos segments socioculturals mitjançant el qual:

1) la minoria s’incorpora a la societat receptora en igualtat de condicions, drets, obligacions i oportunitats amb els ciutadans autòctons, sense que això suposi una pèrdua de les seves cultures d’origen; i 2) la majoria accepta i incorpora els canvis normatius, institucionals i ideològics necessaris per a que tot això sigui possible”. (G. Malgesini; C. Gimenez, 1997, pàg 204).

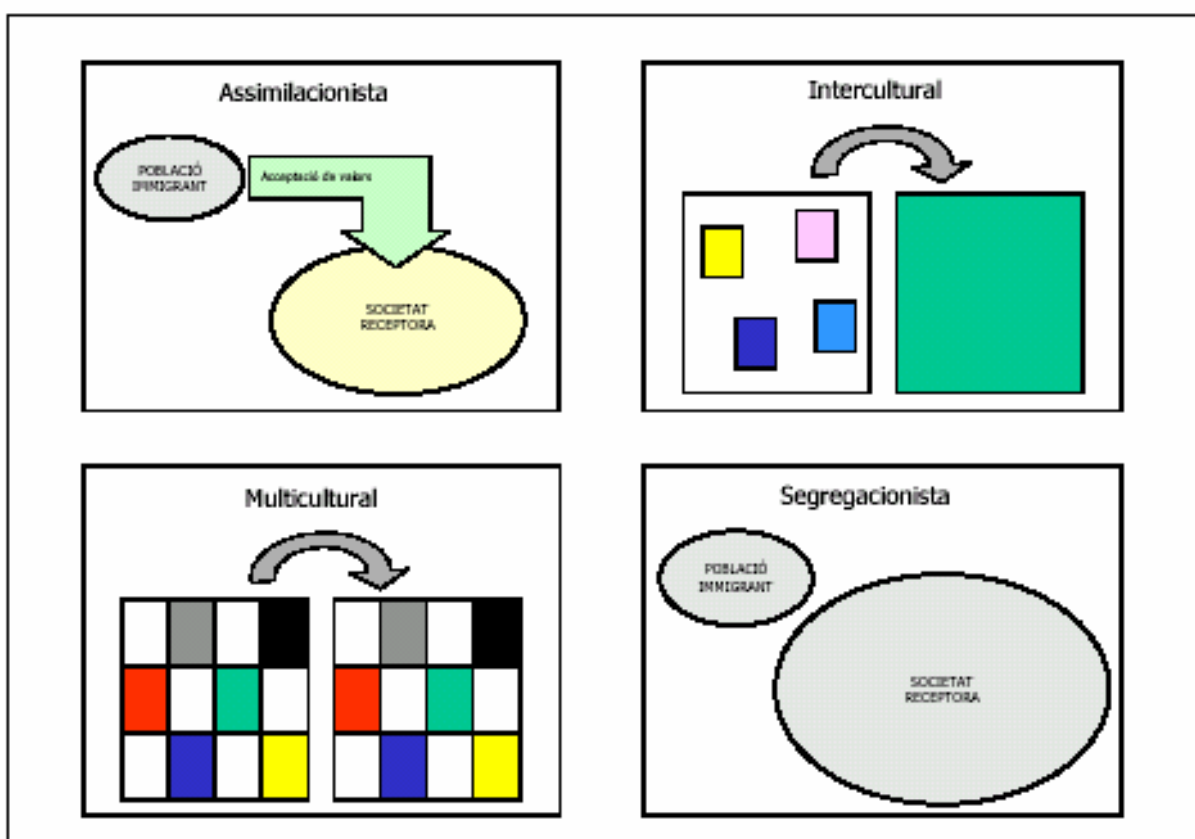
1.2.4. Els models d’integració

En l’apartat anterior es parlava del repte de la integració de tota la població nouvinguda que està arribant al barri. Aquest és el primer cop que Espanya és receptora de població estrangera. L’única immigració que coneixia eren els moviments d’espanyols dins del territori, en l’onada migratòria de 1950-1975. Espanya sempre havia estat un país que enviava gent a l’estranger, i ara comencem a rebre una allau important d’estrangers. Doncs bé, la situació és nova, però es pot analitzar els casos d’altres països per veure com ho han solucionat. Existeixen diferents polítiques d’integració de la població estrangera que arriba a un determinat país. D’aquestes polítiques en sorgeixen els diferents models d’integració, que tot seguit veurem d’una forma esquemàtica i breu:

1. El model assimilacionista: es caracteritza per posar l’accent en l’existència d’un sistema de valors i lleis dominants, ja preexistents, que defineixen la societat receptora. Aquests valors i lleis han de ser assumits per tothom, autòctons i immigrants. A partir d’aquest sistema comú, és desitjable la preservació de la pròpia identitat en allò que no contradiu el model universal, com també ho és la interacció i enriquiment mutu de les diferents cultures. Un exemple d’aquest model és França, on al llarg de la seva història la immigració estrangera que ha rebut era gent de les colònies que el país tenia (Algèria, etc.) De la mateixa manera, Anglaterra també rebia gent de les seves colònies (Índia), però utilitzen un altre model.
2. El model intercultural: Es caracteritza per ser un model unitari construït a partir de les aportacions, més o menys igualitàries, de les diferents onades migratòries que s’hagin pogut produir en un espai territorial concret. Parteix d’un supòsit, fortament igualitarista, segons el qual totes les aportacions poden ser integrades en peu d’igualtat en una única cultura comuna. És un model molt ideologitzat difícilment identificable amb cap realitat concreta tret que es tracti de societats amb una llarga història que sobrepassin els límits de la història política.

3. El model multicultural: Es caracteritza perquè cada comunitat es manté cohesionada amb si mateixa i el conjunt de comunitats comparteixen alguns espais amb regles del joc comunes, que tendeixen a ser les mínimes possibles. El cas més clar és el d'algunes ciutats dels EUA. També rep el nom del tauler d'escacs, o el mosaic, perquè cada comunitat preserva el seu espai. És la típica situació als EUA que apareix en pel·lícules, llibres: són els barris. Hi ha el barri llatí, el barri xinès (Little Italy, Chinatown...) etc.

4. El model segregacionista: Portat a terme en països com Alemanya, aquest model no pretén en cap moment la integració real dels seus immigrants. Considera el fenomen migratori com una realitat transitòria de base purament econòmica. Preconitza mantenir els immigrants aïllats de la comunitat receptora i el seu retorn al lloc d'origen. Alemanya creà la figura del "Gastarbeiter", el "treballador invitat".

Esquema-resum dels diferents models d'integració

(http://www.gencat.es/icm/politiques_immigracio/politiques_publicues.pdf [Consulta: 14.7.03])

COS
DE LA
MEMÒRIA

2. ESTUDI DEL CARRER JACINT ELIES

2.1. Plantejament de l'estudi

El meu estudi intenta mostrar l'evolució d'un carrer de Ca n'Anglada des dels seus inicis fins a l'actualitat. Recordem que el barri va néixer ja amb una dualitat nord/sud que ha definit la seva fesomia al llarg dels anys. El barri va començar a aparèixer amb els primers habitants cap el 1945, i les primeres cases baixes s'anaven situant al sud. No va ser fins més tard que no es va començar a poblar la zona més propera a la via del tren. Hagués estat ideal poder fer un estudi al llarg del temps de dos carrers, un del carrer Sant Tomàs cap al sud, i un d'un carrer de Sant Tomàs cap al nord. Això, per motius de temps no ha estat possible, però hagués ajudat a fer un estudi molt més exhaustiu i de comparació entre les dues cares que presenta Ca n'Anglada.⁸

La situació actual és la següent: a la zona sud hi viu una gran majoria de persones grans, que foren els immigrants de l'onada migratòria compresa entre 1950 i 1975. Per tant és una zona amb un important envelliment de la població. La zona nord, on hi ha els blocs de pisos, presenta no només habitants vinguts entre 1950 i 1975, sinó també molta de la immigració actual. Aquesta prové, com hem dit, de fora d'Espanya, especialment del Marroc i de l'Equador. Això fa que els immigrants es concentrin en aquesta zona del barri (que és més petita en superfície que la zona sud de cases baixes) i hagi fet saltar l'alarma. La població autòctona percep un gran nombre d'immigrants que s'acumulen als pisos. Molts veïns admeten una massificació important en els blocs. Més endavant, en l'apartat de les entrevistes veurem quins són els problemes que alguns veïns perceben més concretament.

Per aquest motiu he escollit l'estudi del carrer Jacint Elies. Aquest carrer és el paral·lel a l'Avinguda 22 de Juliol (o sigui, a la via del tren), i es converteix en el carrer del Doctor Pearson en entrar al barri de Vallparadís. S'han analitzat entre 6 i 10 blocs de pisos (depenent de l'any) entre 1960, 1965, 1970 i entre 1996 i 2003. D'aquesta manera, ens podem fer una idea representativa de com ha anat evolucionant aquest carrer i per tant és extrapolable a com ha evolucionat la zona nord de Ca n'Anglada. Un altre motiu pel qual he escollit aquest carrer és perquè permet veure molts més canvis en menys temps que altres carrers. És a dir, si s'hagués estudiat un carrer de la zona sud, on predominen les cases, els resultats haguessin estat els següents: poca població, predomini dels immigrants de l'etapa 1950-1975, també en l'actualitat. En canvi, i sabent per endavant que actualment els immigrants estrangers s'estan situant als blocs

⁸ Recordem que quan parlem de separació o dualitat nord/sud ens referim únicament a les diferències físiques del barri. Els seus habitants mai s'han sentit dividits o enfrontats, per tant és una separació física, si bé tindrà conseqüències en la immigració actual, com veurem. (Vegeu en aquest sentit l'entrevista a Antonio Cerón (en l'Annex 3 i en les Conclusions a les Entrevistes).

de pisos de la zona nord, analitzant un carrer com el Jacint Elies ens podíem ja imaginar què ens hi trobaríem: en un començament, immigrants de l'etapa 1950-1975, i actualment força immigració estrangera, que no va a viure a la zona sud, en les cases, sinó en els pisos del nord del barri. Per tant escollir aquest carrer permetia preveure més canvis i més riquesa en l'estudi que no pas un carrer del sud.

2.1.1. Fonts d'informació

Per tal de fer l'estudi de l'evolució dels habitants d'aquest carrer he analitzat els padrons municipals en els anys 1960, 1965, 1970 i el padró actual. El padró és una eina molt útil perquè amb una periodicitat quinquennal aplega informació dels habitants d'una ciutat, d'un poble, d'un barri, d'un carrer, especificant el nom, cognoms, adreça, sexe, data i lloc de naixement, nacionalitat, ofici, estudis, etc. El principal problema és que els padrons no estan a disposició del qui ho vulgui, ja que presenten dades personals. És per això que cal un justificant i assegurar que no s'utilitzaran aquestes dades amb altres fins que no siguin els purament estadístics. Així doncs en el meu estudi no hi apareixen noms ni cognoms ni oficis, sinó simplement allò que buscava estudiar. (v. 2. 1.2.).

A continuació s'explica com s'ha fet l'estudi dels padrons. Entre els anys 1960, 1965 i 1970 els padrons són escrits en uns documents i no es poden fotocopiar, a menys que sigui per tenir-ne una mostra, com la que es pot veure en l'Annex 1.

Per tant l'estudi calia fer-lo *in situ* a l'Arxiu Històric Comarcal de Terrassa. Prenent notes a mà per després passar-les a ordinador, i a partir d'aquí fer un buidatge de les dades.

El mètode canvia per l'anàlisi de les dades actuals. Aquestes, de molt més difícil accés, estan ja informatitzades. De fet, a partir de 1996 és quan el padró passa de ser escrit a ser tractat per ordinador. Si abans els padrons eren estudis "fotogràfics" de la situació dels habitants cada cinc anys, ara el padró té una altra utilitat. L'estudi que intenten mostrar ara és més dinàmic i continu, i permet veure millor tots els canvis que es produeixen i en el moment exacte en que ho fan.

Per altra banda també s'han utilitzat fonts orals. És a dir, entrevistes que ens poden ajudar a veure quina és l'opinió d'alguns veïns de Ca n'Anglada, sobretot veure què és el que pensen aquells immigrants dels anys 1950-1975 respecte a la immigració actual.

2.1.2. El buidatge de les dades d'acord amb les hipòtesis.

És evident que de totes els dades presents en un padró d'habitants, calia seleccionar aquelles que em poguessin donar dades interessants de cara al meu estudi. Per això calia tenir molt ben definit un objectiu, o millor dit, unes preguntes o hipòtesis, que a continuació es detallen:

- Hipòtesis o preguntes de partida
 - Comprovar si hi ha un perill de guetització al barri de Ca n'Anglada.
 - Veure d'on provenen (lloc de procedència) els habitants del carrer.
 - Veure quants canvis d'habitants hi ha hagut en cada pis (demostrar si hi ha hagut molts canvis de residents o pocs).
 - Intentar deduir si s'ha produït el fenomen següent: la població autòctona jove (i també gran) marxa de Ca n'Anglada en el moment en que es comença a rebre grans quantitats d'immigrants estrangers.
 - Observar si amb el pas del temps ha augmentat o disminuït el nombre de fills per família. Observar si els naixements en l'últim any (2002) varen ser d'immigrants o de població autòctona (i en quina proporció). D'aquesta manera es comprova si és cert que gràcies a la immigració la natalitat augmenta.
 - Analitzar matrimonis mixtes (un autòcton amb un immigrant).
 - L'edat de tenir els fills, s'ha avançat o s'ha allargat? Els fills dels immigrants actuals, quants són ja nascuts aquí?
 - Observar, a partir d'algunes entrevistes, l'opinió de la immigració dels anys 1950-1975 respecte a la immigració actual. Els comprenen millor, per haver passat per una experiència semblant? O pel contrari els discriminen, al veure com arriba tanta població en un barri creat amb l'esforç dels seus primers habitants?

S'ha de tenir en compte que la informació estudiada és la registrada en els padrons. Per tant, només s'estudia la informació que fa referència a la situació legal dels seus habitants. No sabem, malgrat que es pot intuir, si hi ha més cases no registrades, sobretot en els primers anys, o si en un pis on consten cinc o sis immigrants del Marroc l'any 2003 en realitat n'hi hagi molts més. Evidentment és possible, però aquestes són unes dades que s'han ignorat, entre altres coses perquè és gairebé impossible detectar-ho. Si el mateix govern ja té dificultats per saber quants immigrants il·legals rep, encara més difícil és saber-ho només analitzant els padrons municipals.

Per tant, no s'estudiarà ni es tindrà en compte tot un seguit d'informació que per el meu treball en particular no interessa, però que per altres treballs podria ser útil. He prescindit de les dades referents a l'alfabetització o no dels immigrants de Ca n'Anglada. Les dades hi són, i poden ser interessants, però no n'he tret conclusions al respecte. Per la procedència podia haver utilitzat els pobles o ciutats, però per simplificar només s'analitzarà la província en general. Els oficis tampoc seran analitzats en aquest treball (de fet, l'accés a aquesta dada és restringida).

Per altra banda, no s'ha entrevistat a cap immigrant actual, perquè la seva experiència és de poc temps d'estada a Catalunya, i m'interessava més centrar-me en la immigració dels anys 1950-1975, i veure com aquests s'han integrat, com viuen actualment, i com veuen la situació del barri en l'actualitat, sobretot respecte a la immigració actual. També s'ha entrevistat a l'alcalde de Terrassa, Pere Navarro, juntament amb un regidor expert en immigració, Jordi Labòria i Martorell que ens pot servir per veure quina és la visió que tenen els polítics locals sobre aquest problema. Les hipòtesis sobre les entrevistes es poden veure en el capítol següent (v. Estudi de les entrevistes).

2.2 Estudi dels anys 1960 i 1965

La intenció de l'estudi en els anys 1960, 1965 i 1970 és mostrar una fotografia del barri en aquell moment. Per tal de mostrar la situació en aquells anys, s'han analitzat els padrons, tal com ja s'ha dit. Una vegada extreta la informació dels padrons aquesta ha estat informatitzada per facilitar-ne l'estudi. Un exemple el podem veure a continuació (v. Annex per trobar-hi la resta de les dades):

BLOC 1: C/ Jacint Elies núm. 101.

Planta/ porta	Núm. Total	Proc. Pare	Proc. Mare	Núm. Fills	Lloc naix. Fills	Nº de membres alfabetitzats	Data naix. Pare	Data naix. Mare	Data naix. Fill 1.	Data naix. Fill 2.
B/2	4	Banaries (Huesca)	Alloza (Teruel)	2	Terrassa (BCN)	4/4	1915	1915	1938	1950
1/1	3	Ametlla de Mar (Tarragona)	Ametlla de Mar (Tarragona)	1	Ametlla de Mar (Tarragona)	2/3 (mare no alfabetitzada)	1909	1913	1940	_____
1/2	3	? (BCN)	Ullastrell (BCN)	1	Terrassa (BCN)	2/3 (filla no)	1932	1932	1958	_____
2/1	3	Ullastrell (BCN)	Ullastrell (BCN)	1	Terrassa (BCN)	3/3	1929	1923	1951	_____
2/2	1	BCN	_____	0	_____	0/1	1905	_____	_____	_____

Exemple de com s'ha analitzat els padrons en el període 1960-1965-1970. Aquest en concret és de 1960

Com veiem en l'exemple, el tractament de les dades està fet d'acord amb una fitxa d'elaboració pròpia (seguint força l'esquema del padró), que ens permet sumar ràpidament el nombre total de persones, i desglossat, el nombre de fills per família. La procedència queda molt detallada, en ciutat i província, tot i que com hem dit per simplificar només s'ha estudiat la província. Les dates de naixement han estat utilitzades per calcular l'edat de les mares en tenir el primer fill, però també es podrien haver utilitzat, per exemple, per fer una piràmide de població, idea que finalment ha estat abandonada. La piràmide de població hagués estat simplement il·lustrativa de la realitat: en les edats joves, la piràmide mostraria un augment inusual, característica present a tota piràmide que mostra el fenomen immigratori.

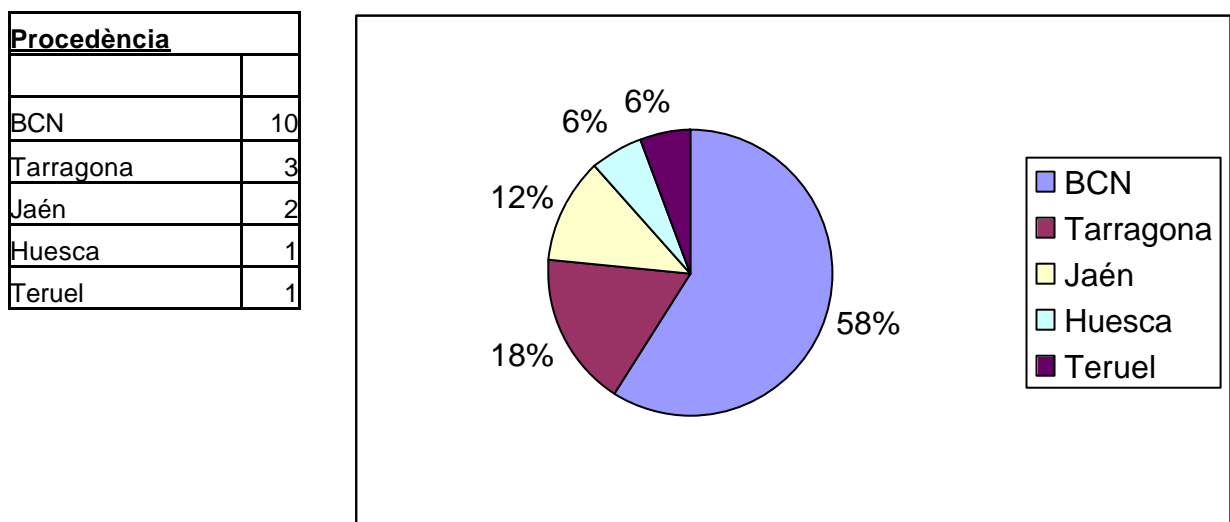
Amb només aquestes dades s'ha calculat les persones per bloc, les persones per pis, el nombre de fills per família, la procedència detallada per províncies, els matrimonis (entre autòctons, entre immigrants o mixtes), el lloc de naixement dels fills dels immigrants, etc. Els blocs de pisos estan força dispersos al llarg del carrer, per tant això ens ajuda a que l'estudi sigui més representatiu.

L'any 1960, en tot el carrer Jacint Elies, només hi ha registrats dos blocs. El primer, el número 101, que posteriorment es convertiria en el número 5, és un bloc habitat en només 5 pisos. El segon, el número 89, és una casa particular. I aquesta és tota la informació del carrer pel que fa a l'any 1960.

Això demostra el que està escrit en altres estudis sobre el barri de Ca n'Anglada, i és que malgrat que aquest va sorgir el 1945 (per tant ja feia 15 anys que el barri anava creixent), la zona que es va poblar primer va ser la sud. Com que el carrer Jacint Elies està al nord del barri, aquesta part va ser ocupada més lentament. I de fet, veurem que l'any 1965 encara no hi ha canvis, però que només cinc anys després el carrer ja és ple de blocs de pisos.

La situació legal, registrada, doncs, l'any 1960 és de només 17 persones empadronades, per només sis pisos estudiats, signifiquen 2,83 persones per pis. En el següent gràfic (Gràfic 1) veiem el percentatge aproximat pel que fa a la procedència dels habitants.

GRÀFIC 1 – Procedència 1960

Les conclusions són clares: com que només hi ha 17 persones en aquest carrer l'any 1960, són molt poques per fer-nos una idea clara de la situació del barri. Els percentatges no són del tot fiables tot i que ens permet extreure'n algunes conclusions:

La procedència majoritària és la de Barcelona, seguida de Tarragona. Per tant, un gran nombre de gent nascuda a Catalunya. Si ens fixem en el lloc de naixement dels fills, però, veiem que tots són nascuts a Catalunya. És a dir, que aquests immigrants de zones com Jaén, Huesca o Teruel que tenen fills, aquests són nascuts ja aquí, per això ens apareix un percentatge de catalans tant elevat.

En el Gràfic 2 veiem els matrimonis que podem trobar-nos l'any 1960. La majoria són catalans, n'hi ha dos de castellans i no n'hi ha cap que sigui mixt. Per tant, suposem que és degut

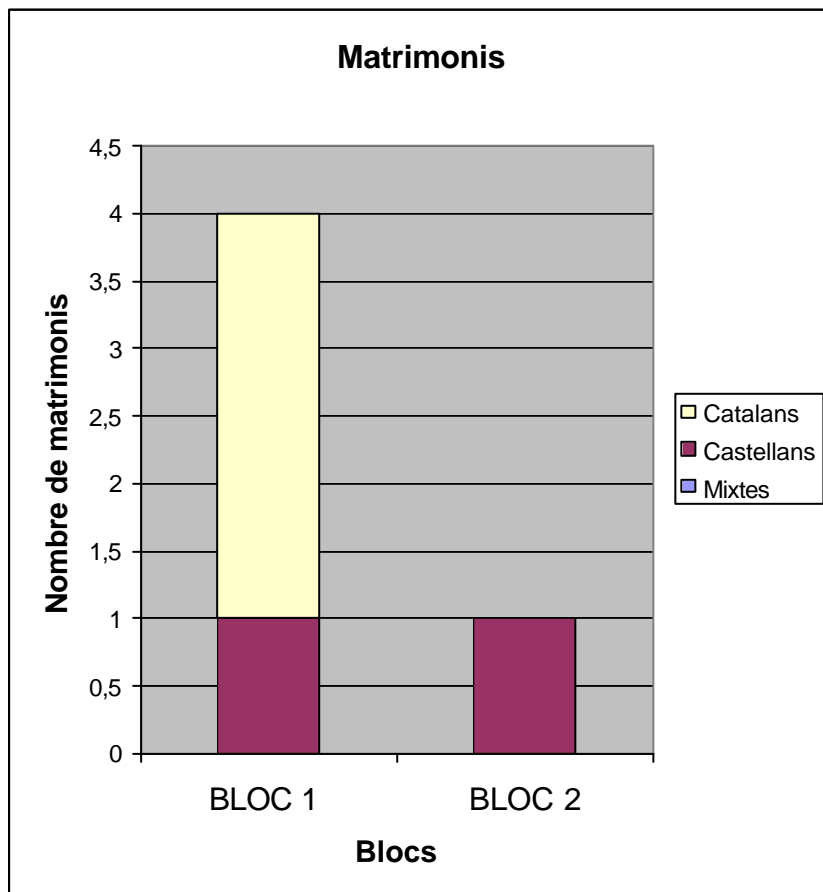
a que són els inicis del barri, i encara no hi ha prou gent perquè el fenomen català/na casat amb castellà/na es doni. Repetim que en aquest any hi ha massa poca gent empadronada per tenir-ho realment en compte.

Pel que fa a l'any 1965, segueix havent-hi 17 persones empadronades, el mateix nombre que cinc anys abans. Aquest carrer, doncs, no va créixer, mentre la resta del barri, la ciutat, i Catalunya si que ho feien. És, per tant, molt estrany que en l'època del *baby boom*, a Ca n'Anglada, en aquest carrer, no hi hagués creixement de la població. Però repetim que les dades que s'analitzen són les oficials, les "legals". No podem oblidar l'autoconstrucció, i no podem oblidar les peculiaritats del carrer, que no va créixer de forma important fins l'any 1970.

Breument direm que en l'any 1965 en 5 pisos hi viuen 17 persones, i això fan un total de 3,4 persones per pis. Per tant, respecte l'any 1960 aquesta dada ha augmentat, i això es deu a que arriben més immigrants que habiten pisos que en l'any 1960 estaven encara buits.

GRÀFIC 2 – MATRIMONIS ANY 1960

Matrimonis				
	Mixtes	Castellans	Catalans	En total
BLOC 1	0	1	3	4
BLOC 2	0	1	0	1

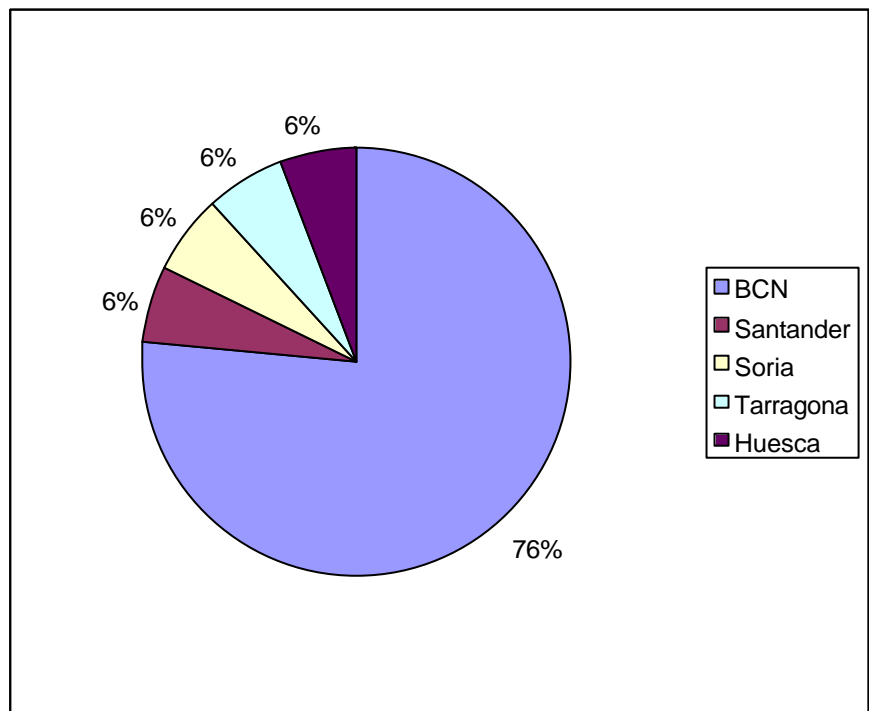

L'augment del nombre d'habitants per pis també pot ser degut a que ja no apareix registrada la casa particular de 1960, que era el número 89⁹. Pel que fa a la procedència, en el Gràfic 3 es pot observar com aquesta segueix sent majoritàriament de la província de Barcelona. Per altra banda, en aquest any apareix per primer cop el fenomen del matrimoni mixt. De fet, hi ha 3 matrimonis formats per un/a català/na i un/a castellà/na; per posar un exemple, veiem un matrimoni entre un home català i una dona de Soria.

És a dir, en aquest bloc no hi varen haver problemes pel que fa a la integració d'aquests immigrants castellans, que van poder casar-se amb autòctons i tenir els fills a Terrassa, en absolutament tots els casos.

GRÀFIC 3 – Procedència 1965

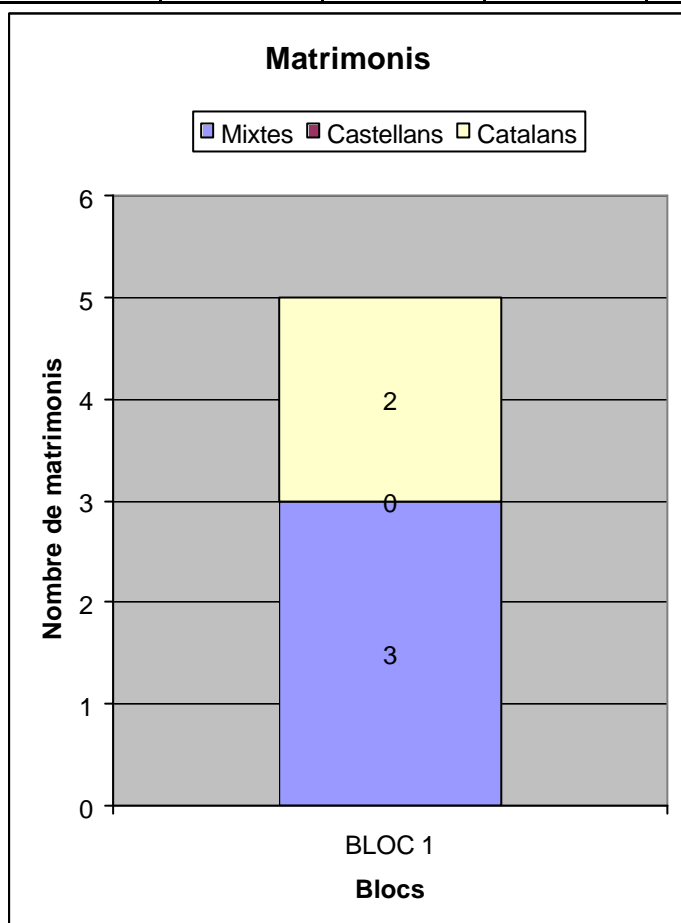
Procedència	
BCN	13
Santander	1
Soria	1
Tarragona	1
Huesca	1

⁹L'any 1965 es manté el bloc número 101 (ara número 5) que hi havia en l'any 1960, però la casa particular (número 89) ja no constava en el padró. Segons el que em van explicar a l'Arxiu Històric, es pot suposar que en molts casos no es demanaven llicències, o que fos registrada seguint un altre criteri desconegut per ells en aquell moment.

GRÀFIC 4 – MATRIMONIS de 1965

Matrimonis				
	Mixtes	Castellans	Catalans	En total
BLOC 1	3	0	2	5

Veiem en el Gràfic 3 que hi ha 3 persones (17,65%) nascudes fora de Catalunya. Segueixen sent majoria i predominen els nascuts a Terrassa. És important dir que també hi ha gent nascuda a Barcelona però que va venir a viure a Terrassa. I aquesta és una de les coses que varen succeir a gran escala. Molta gent de Barcelona anava a viure a les ciutats properes. Per tant, en l'estudi d'un sol carrer, amb només 17 persones, es troben exemples de cada tipus de família que hi podia haver. Els immigrants segueixen sent tots de zones d'Espanya, i per tant les migracions segueixen sent dins el país.

2.3 Estudi de l'any 1970

Aquest és el realment important i en el que cal fixar-se. Els dos anteriors no tenien suficient població com per garantir un estudi fiable. En canvi, en l'any 1970 s'han analitzat 10 blocs de pisos, amb 120 pisos, 479 persones en total (47,9 persones per bloc, i 3,815 persones per pis).

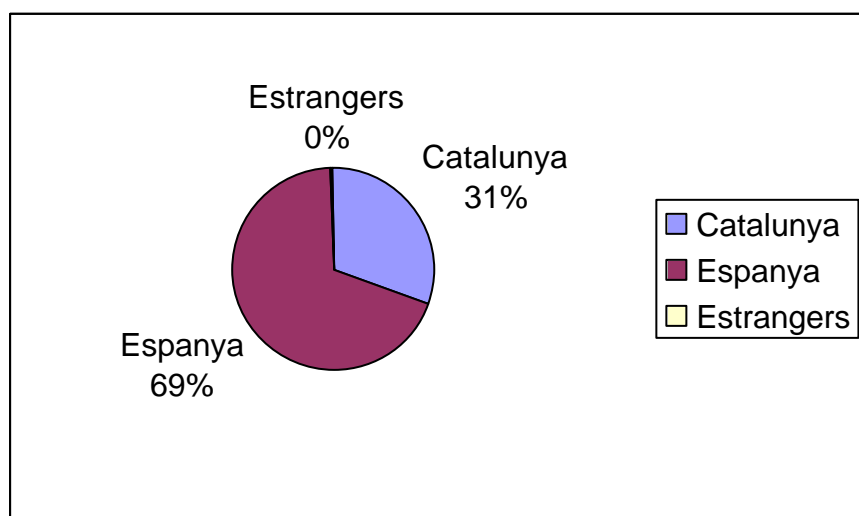
Dades generals (1970)	
Nombre de blocs estudiats	10
Nombre de pisos en total	120
Nombre total de persones	479
Persones per bloc	47,9
Persones per pis	3,815
Fills per família	1,52

Analitzant primer de tot la procedència, ens adonem del següent: predominen els nascuts a la resta d'Espanya per sobre dels nascuts a Catalunya. De fet, els nascuts a la resta d'Espanya representen ja un 69,11% dels habitants del carrer. Per tant, observem que l'any 1970 és el moment en que l'onada migratòria té més incidència en el carrer Jacint Elies, i quan en viu tots els seus efectes. Com podem observar, tots els immigrants que rep el carrer són de l'interior de l'Estat Espanyol, a excepció d'una sola persona, procedent de Bolívia. Lògicament, aquest és un cas aïllat, perquè d'immigració estrangera no n'hi havia, a diferència d'altres països com França, on aquest fenomen ja feia anys que s'hi estava donant.

Si estudiem la procedència des d'un punt de vista més desglossat, per províncies, veiem que la gent procedent de Barcelona segueix predominant, però quan ens fixem en la immigració que ve de la resta d'Espanya, la província d'on prové més gent és Almeria. A continuació, Granada, seguida de Còrdoba, Jaén i Albacete (v. Gràfic 6 i Mapa 1)

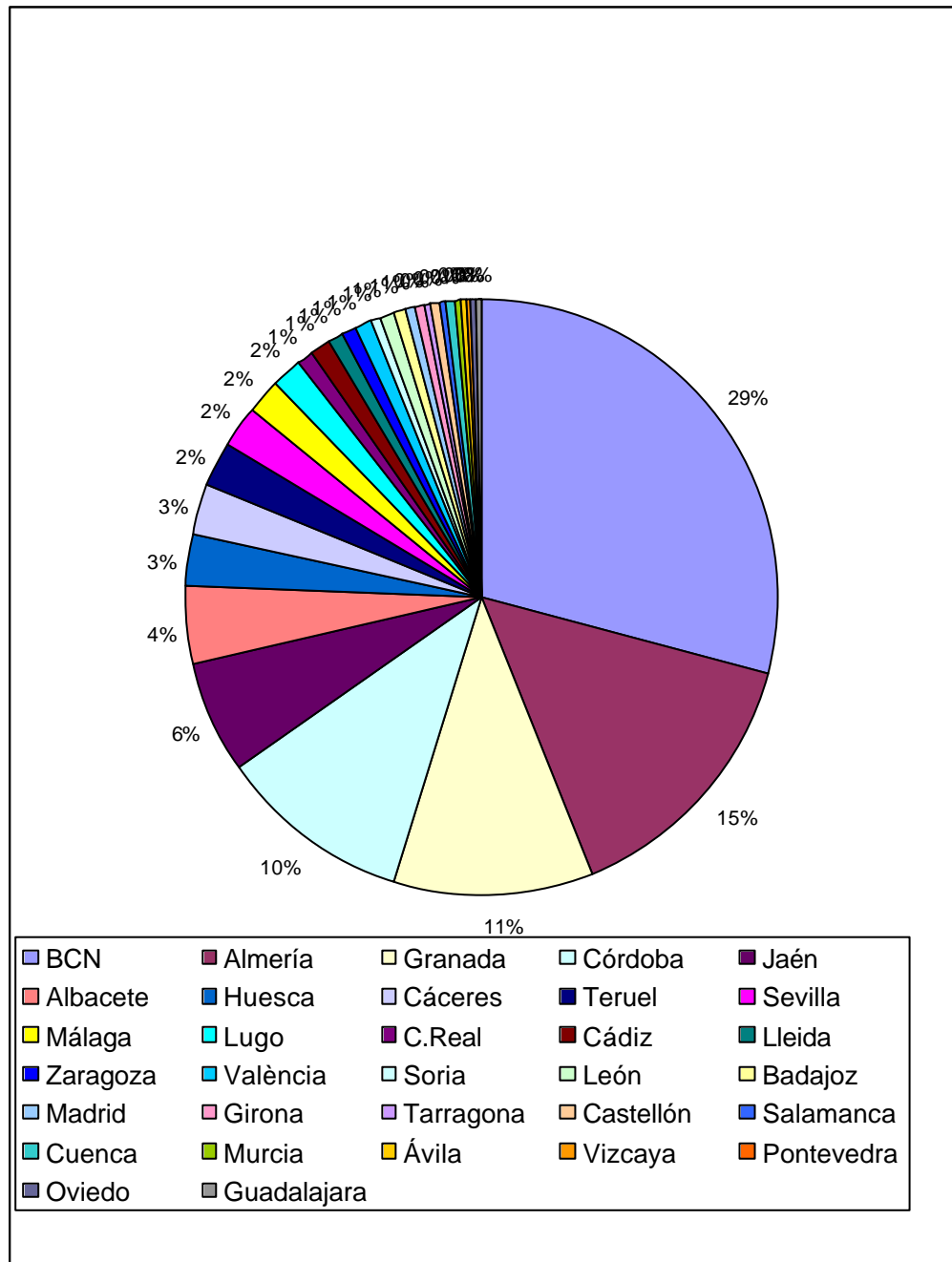
GRÀFIC 5 – Procedència 1970

Procedència (lloc de naixement)	
Catalunya	147
Resta d'Espanya (Espanya en el gràfic)	331
Estrangers	1

GRÀFIC 6 – Procedència 1970 detallada per províncies

Barcelona	139
Almeria	71
Granada	52
Córdoba	50
Jaén	29
Albacete	20
Huesca	14
Càceres	13
Teruel	11
Sevilla	11
Màlaga	9
Lugo	8
C.Real	5
Cádiz	5
Lleida	4
Saragossa	4
València	4
Sòria	3
León	3
Badajoz	3
Madrid	3
Girona	2
Tarragona	2
Castelló	2
Salamanca	2
Cuenca	2
Múrcia	2
Ávila	1
Biscaia	1
Pontevedra	1
Oviedo	1
Guadalajara	1

MAPA 1 – Procedència majoritària l'any 1970

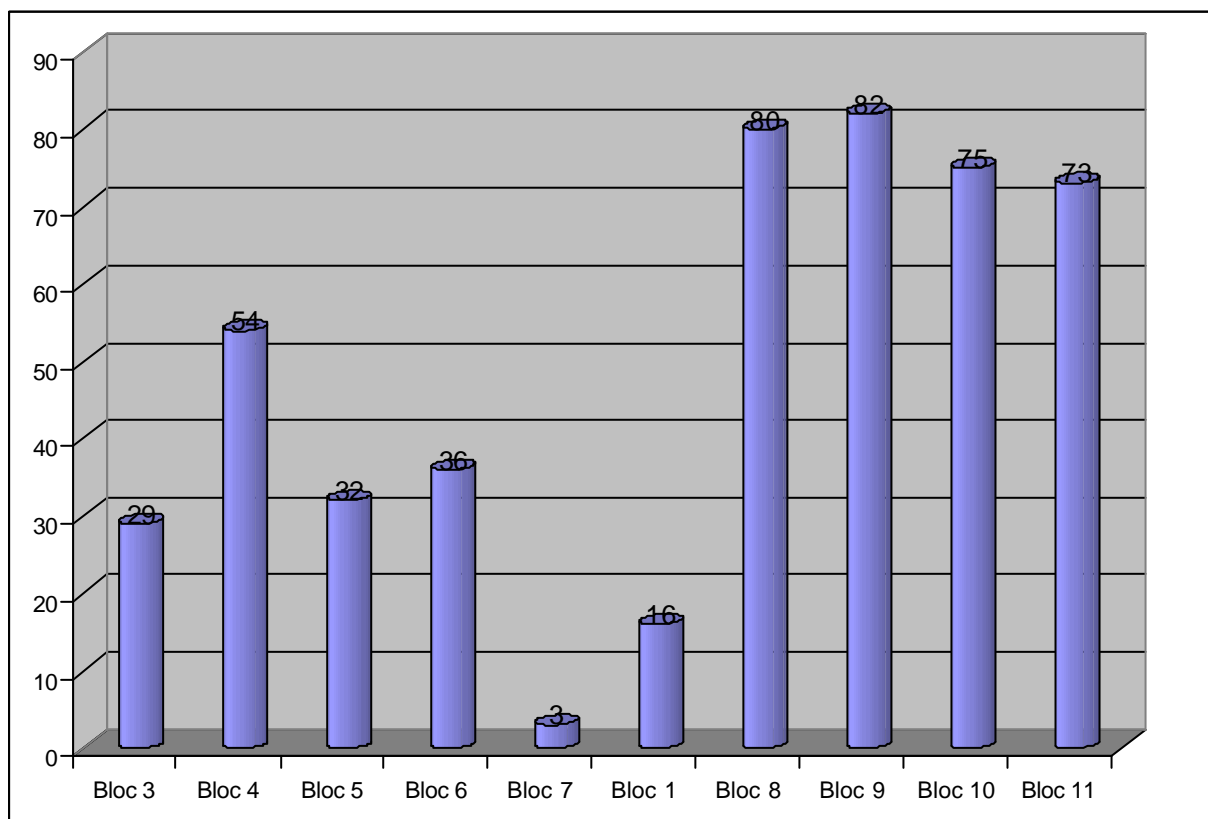
LLEGENDA:

- 29% *Província de BCN*
- 15% *ALMERÍA*
- 11% *GRANADA*
- 10% *Córdoba*
- 6% *JAÉN*
- 4% *Albacete*
- 3% *Huesca i Cáceres*

Gràcies al mapa veiem amb més claredat les característiques de l'onada migratòria dels anys 1950-1975. Aquestes característiques es compleixen al carrer Jacint Elies: tota la població immigrada que arriba d'altres llocs d'Espanya són de les zones més pobres en aquella època, sobretot del sud d'Espanya, amb un alt contingent d'andalusos. La mateixa línia verda del mapa ens indica que és des de Madrid cap al sud d'on provenen els immigrants, amb alguna excepció com Aragó, però d'importància numèrica molt menor.

GRÀFIC 7 – Nombre de persones per bloc

TOTAL persones	
Bloc 3	29
Bloc 4	54
Bloc 5	32
Bloc 6	36
Bloc 7	3
Bloc 1	16
Bloc 8	80
Bloc 9	82
Bloc 10	75
Bloc 11	73

En el gràfic 7 veiem que hi ha quatre blocs, que són els números 29, 31, i el 83, 85 que comparats amb els altres tenen un gran nombre de persones, mentre els altres cinc en tenen moltes menys. Els blocs amb els números 29, 32 i 83, 85 són, tal com s'aprecia a la imatge estan

Passem a analitzar les famílies de l'any 1970. El nombre de fills per família¹⁰ és d'1,51. Per tant, natalitat força baixa, la qual cosa significa que el *baby boom* ja havia acabat. I com que el carrer comença a créixer a partir de l'any en el que estem (1970), aquest fenomen ja no es va arribar a notar al carrer Jacint Elies. Segurament en un carrer del sud en els anys 60 i 65 sí que s'hagués notat.

Però una dada és els fills per família, o millor dit, fills per dona, i una altra és el nombre total de persones per cada pis. La mitjana de persones per pis és de 3,82. Per tant, predomina el tipus de família següent: un matrimoni (el pare i la mare) i la meitat aproximadament tenen fill únic i l'altra meitat tenen dos fills (perquè recordem els fills per família, 1,51). Veurem en l'estudi de les dades actuals quin canvi hi pot haver hagut.

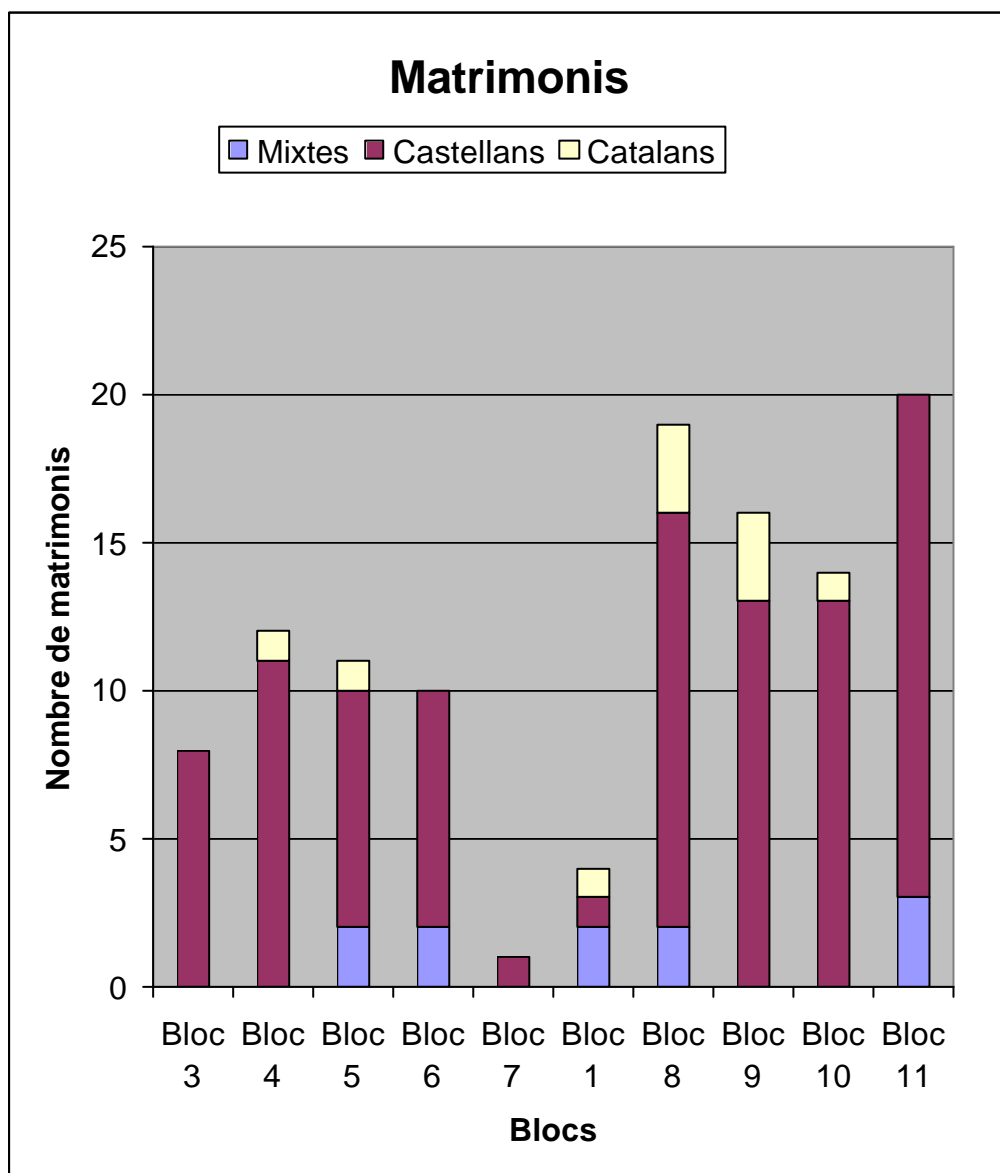
Pel que fa a l'edat de les dones en tenir els fills, aquesta també pot ser tinguda en compte. Una possible hipòtesi hagués estat pensar en que les mares van tenir els seus fills molt joves, d'acord amb les característiques de l'època que es poden llegir en nombrosos estudis generalitzats. Però en el cas concret d'aquest carrer, les dones tenien el primer fill als 25,45 anys. Per tant, el grup d'edat més fèrtil era el comprès entre els 25-29 anys. Per tant, es compleix la hipòtesi. Actualment, segons dades oficials generalitzades per tot Catalunya, les dones tenen el primer fill als 28,8 anys i el grup d'edat més fèrtil és el comprès entre els 30-34 anys. Veurem si això es compleix per aquest carrer en les dades actuals. De totes maneres, 25 anys no és una edat tant jove. Hem de pensar que som en un barri de treballadors i treballadores, la majoria de les dones treballaven, perquè la situació econòmica així ho requeria. De fet, en els casos en que les dones no s'havien incorporat al món laboral, els fills arribaven molt abans, potser als 20 anys. Però també hi ha algun cas de dones que tenen el primer fill passats els trenta, i per això queda aquesta mitjana, força adequada al que succeïa a nivell generalitzat de Catalunya.

Pel que fa als matrimonis, en el Gràfic 8 observem el següent:

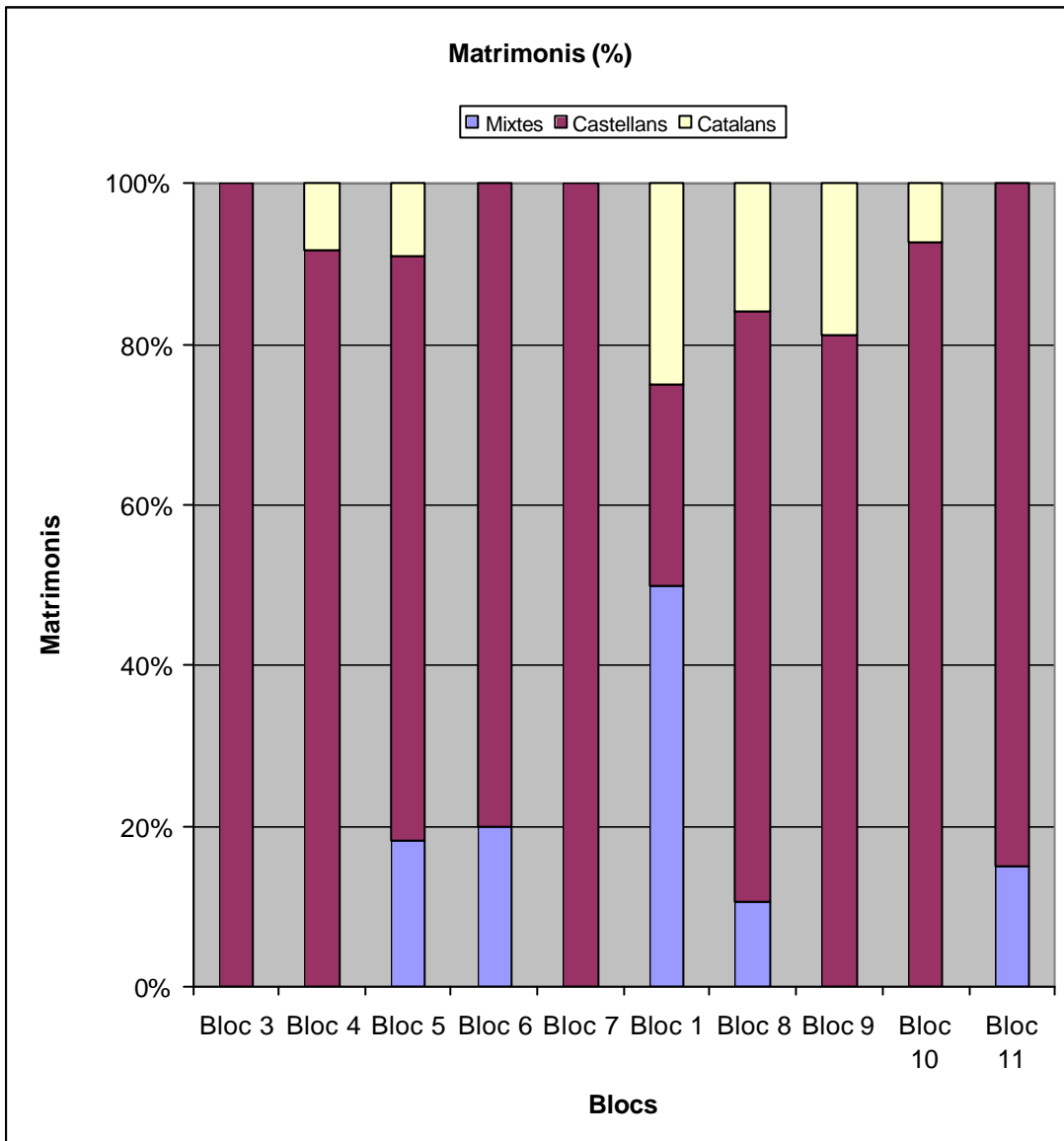
¹⁰ Entenent família com els fills presents a cada pis. De fet, podríem haver-ho anomenat més exactament i més tècnicament fills per dona.

GRÀFIC 8 – Matrimonis 1970

Matrimonis	(115 en total)			
	Mixtes	Castellans	Catalans	En total
Bloc 3	0	8	0	8
Bloc 4	0	11	1	12
Bloc 5	2	8	1	11
Bloc 6	2	8	0	10
Bloc 7	0	1	0	1
Bloc 1	2	1	1	4
Bloc 8	2	14	3	19
Bloc 9	0	13	3	16
Bloc 10	0	13	1	14
Bloc 11	3	17	0	20

En percentatge probablement es veu més clarament:

Queda clar que els habitants majoritaris del carrer són immigrants espanyols. Predominen els matrimonis entre castellans. En canvi, n'hi ha molt pocs entre catalans, i també n'hi ha pocs de mixtes. Els mixtes només són 11 i representen un 9,56% i els catalans són 10 i representen un 8,70%. En canvi els matrimonis castellans representen un 81,74%.

Majoritàriament els fills dels matrimonis catalans autòctons són, evidentment, nascuts a Catalunya, i els matrimonis mixtes, excepte un o dos casos, també tenen els fills a Catalunya. Per tant en el següent estudi m'he centrat en els matrimonis castellans. El total de fills dels matrimonis castellans són 160, tal com mostra la taula següent:

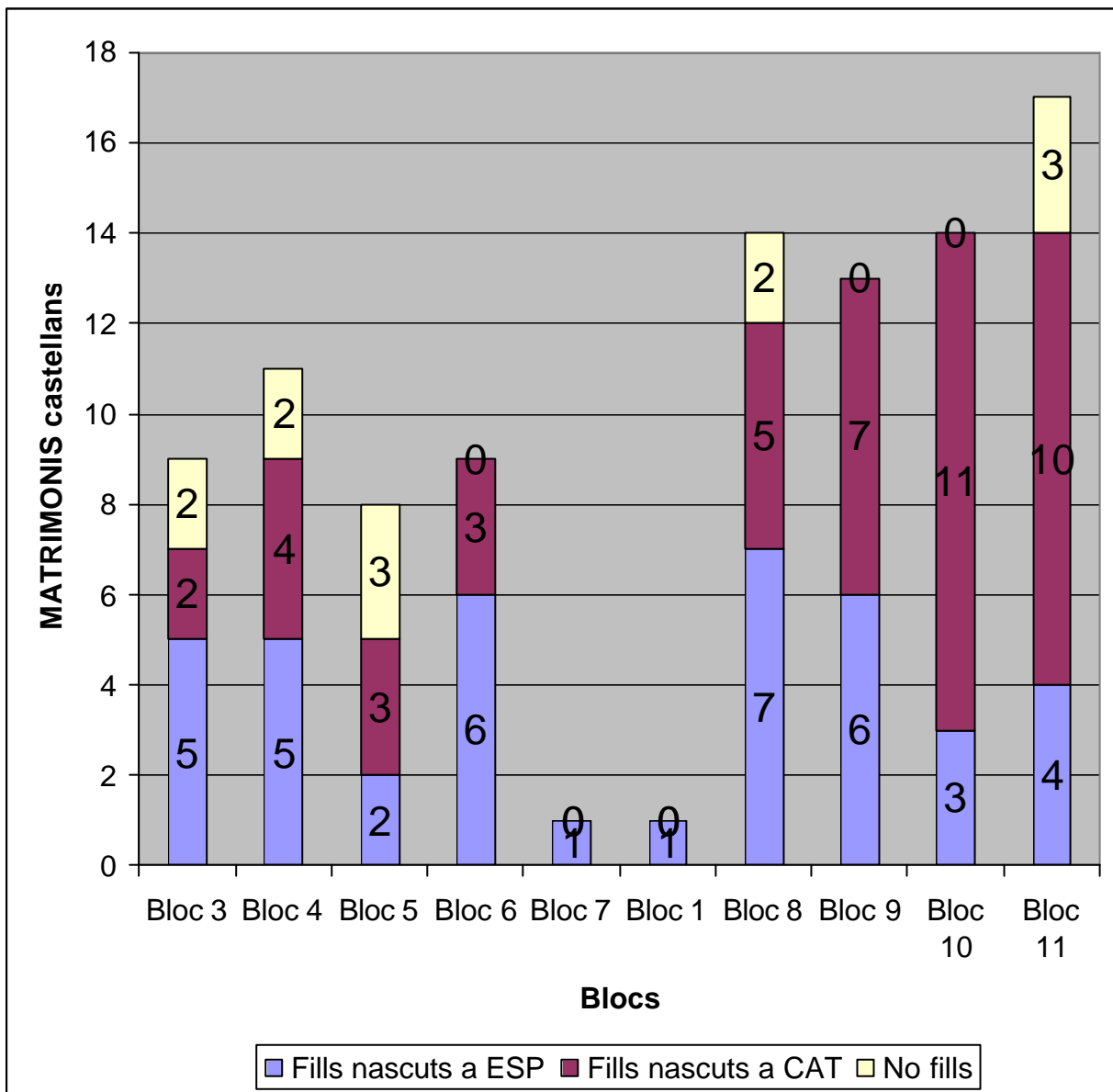
Matrimonis	Nº de fills										
	Bloc 3	Bloc 4	Bloc 5	Bloc 6	Bloc 7	Bloc 1	Bloc 8	Bloc 9	Bloc 10	Bloc 11	TOTAL
Castellans	9	21	9	16	1	2	26	22	26	28	160
Catalans	0	1	0	0	0	1	5	3	2	0	12
Mixtes	0	0	1	0	0	3	5	0	0	4	13
Solter/viudo	0	2	0	0	0	0	0	15	8	0	25

Doncs bé, dels matrimonis castellans, ara veurem el nombre de matrimonis amb fills nascuts a la resta d'Espanya, i el nombre de matrimonis amb fills nascuts a Catalunya. També hi ha alguns matrimonis castellans amb un fill nascut a Espanya i un fill nascut a Catalunya, tal com queda indicat (només són tres casos).

Veiem que predominen els matrimonis (45) que havent nascut la parella a la resta d'Espanya tenen els fills a Catalunya. Tot i que també n'hi ha un bon nombre (40) que tenen els fills a la resta d'Espanya i immigra tota la família. De totes maneres, la meitat dels matrimonis tenen els fills aquí, i això és molt significatiu. Un bon nombre de matrimonis emigren un cop tenen els fills i segurament la seva situació econòmica empitjora moltíssim i es fa insostenible. L'altra meitat decideix emigrar abans, perquè els seus fills ja neixen en un territori millor, més ric i pròsper. Ara no té més transcendència que aquesta, però quan analitzem les dades actuals, veurem si es compleix la característica bàsica dels immigrants àrabs, que prefereixen tenir els seus fills en el lloc d'origen, perquè no perdin la seva nacionalitat. Com que aquesta immigració dels anys 1950-1975 és a l'interior de l'Estat Espanyol, aquest fet no importa als matrimonis.

GRÀFIC 9- Nombre de matrimonis castellans que tenen fills nascuts a Espanya, Catalunya o sense fills

Bloc	Nº de matrimonis castellans que tenen fills nascuts a:				Total Matr.			
	ESPANYA	CATALUNYA	NO FILLS					
3	5	2	2	8	1 matrimoni té un fill nascut a cada lloc			
4	5	4	2	11	1 matrimoni té un fill nascut a cada lloc			
5	2	3	3	8				
6	6	3	0	8	1 matrimoni té un fill nascut a cada lloc			
7	1	0	0	1				
1	1	0	0	1				
8	7	5	2	14				
9	6	7	0	12				
10	3	11	0	13	1 matrimoni té un fill nascut a cada lloc.			
11	4	10	3	17				

2.4. Estudi en l'actualitat (1996-2003)

Ens situem ara en l'actualitat. L'any 2003, vint-i-vuit anys després, la situació del carrer ha canviat força. Per l'anàlisi de les dades actuals la metodologia és la mateixa, però amb algunes variacions. Ja s'ha comentat que el padró actual és diferent dels anteriors. De fet, el canvi es va produir l'any 1996, quan totes les dades varen ser informatitzades. Abans el padró era un estudi quinquennal, i per tant ofería el que hem estat analitzant fins ara, és a dir, una fotografia del carrer en un moment determinat del temps. Així, hem vist una fotografia del carrer Jacint Elies l'any 1960, l'any 1965 i l'any 1970, i ens hem adonat que no és fins l'any 1970 que el carrer s'omple de blocs de pisos i d'habitants majoritàriament procedents d'altres llocs d'Espanya (especialment Andalusia). Aquests edificis són els que encara avui podem trobar en el carrer.

Però l'anàlisi de les dades ja no s'ha pogut fer de la mateixa manera. Un cop informatitzades les dades, el padró reflecteix d'una manera molt més activa i dinàmica tots els canvis que es van produint, i els mostra en el moment exacte. Això suposa, entre altres coses, un tractament no per famílies com havíem vist en els padrons anteriors, sinó individualitzat. A continuació és mostra un exemple de com es presenten les dades:

TAULA EXEMPLE 1

BLOC 3: C/ Jacint Elies núm. 21.

Pis /Porta	Tipus de moviment	Data del moviment	Sexe	Data Naixement	Lloc Naixement	Alfabetitzat
1/1	AO	01/05/1996	H	28/12/1957	BAENA (Córdoba)	S
1/1	CD	22/05/2000	H	19/06/1972	TERRASSA (BCN)	S
1/1	CD	22/05/2000	D	05/08/1974	TERRASSA (BCN)	S
1/1	CD	22/05/2000	H	23/04/1994	TERRASSA (BCN)	S
1/1	CD	22/05/2000	D	17/04/1999	TERRASSA (BCN)	N
1/3	AV	08/07/1996	H	02/05/1921	ZAHARA (Cádiz)	S
1/3	AV	08/07/1996	D	12/03/1927	EL GASTOR (Cádiz)	S
1/3	BP	08/07/1996	H	24/06/1977	TERRASSA (BCN)	S
1/4	AV	08/07/1996	D	20/04/1949	PedroMuñoz (C. Real)	S
1/4	BD	27/01/2002	H	03/05/1916	PedroMuñoz (C. Real)	S
1/4	BD	14/12/2000	D	01/07/1920	PedroMuñoz (C. Real)	S
2/1	AV	08/07/1996	H	02/09/1963	TERRASSA (BCN)	S
2/1	AV	08/07/1996	H	19/11/1987	TERRASSA (BCN)	S

Les dades presentarien els noms, els cognoms, l'ofici, i altres detalls que lògicament per aquest treball no interessaven¹¹. Per això hi ha unes quantes dificultats afegides:

No s'especifica les relacions de parentiu, per tant aquestes han estat suposades segons l'edat i el nombre de persones per pis.

En un mateix pis poden aparèixer casos com aquest:

TAULA EXEMPLE 2

2/1	AV	08/07/1996	H	02/09/1963	TERRASSA (BCN)	S
2/1	AV	08/07/1996	H	19/11/1987	TERRASSA (BCN)	S
2/1	AV	08/07/1996	D	23/11/1962	TERRASSA (BCN)	S
2/1	AV	08/07/1996	H	13/05/1992	TERRASSA (BCN)	S
2/1	CD	17/03/1997	H	31/03/1965	Villanueva (C. Real)	S
2/1	CD	17/03/1997	D	01/05/1968	SABADELL (BCN)	S
2/1	CD	01/02/2001	H	08/08/1963	Alhabia (Almería)	S
2/1	CD	01/02/2001	D	19/09/1967	TERRASSA (BCN)	S
2/1	CD	01/02/2001	H	15/06/1987	TERRASSA (BCN)	S
2/1	AN	06/05/2002	D	13/04/2002	TERRASSA (BCN)	N
2/1	CD	09/10/2002	H	01/01/1977	Marroc	S
2/1	CD	11/06/2002	H	01/01/1975	Marroc	S
2/1	AN	06/04/2003	H	06/04/2003	TERRASSA (BCN)	N
2/1	AO	11/04/2003	H	27/02/2000	Marroc	N
2/1	AO	11/04/2003	D	25/03/1983	Marroc	N

Observem com en el 2n 1a hi ha registrades 15 persones. Evidentment no hi viuen les 15 persones l'any 2003. Recordem que és un padró mòbil, que mostra l'evolució i els canvis que hi ha hagut des del 1996 (any en el que es va dur a terme la informatització de les dades) fins l'any 2003. Per fer-ho, s'indica mitjançant la segona columna, en la que veiem el "tipus de moviment" del que estem parlant, i a la tercera columna s'indica el dia, el mes i l'any en que aquest "tipus de moviment" es va dur a terme. La llegenda dels diferents tipus de moviment és la següent:

Tipus de Moviment (llegenda)

AI: Alta immigració (gent que ve de fora la ciutat però no és població estrangera)

AN: Alta naixement

AO: Alta omissió (gent que en el moment de realitzar-se el padró no hi era / Estrangers de fora de l'Estat)

AP: Alta padró

¹¹ De fet, l'accés a aquestes dades personals és molt més restringit que en d'altres padrons anteriors, i en un treball com aquest, de recerca de batxillerat, era en principi impossible. Va caldre una autorització del tutor de recerca, una instància a l'Ajuntament, i finalment em van facilitar les dades en disquet, en format EXCEL, tot mantenint ocultes les dades personals.

AV: Alta verificació (aquells que vivien en els pisos i que en 1996, en aplicar-se el nou model de padró, varen ser incorporats amb aquest tipus de moviment, per identificar-los. No és doncs, cap moviment, sinó els que ja hi eren.)

BD: Baixa defunció

BE: Baixa emigració

BP: Baixa padró (contrari d'AP)

BT: Baixa tècnica (el contrari d'AO)

CD: Canvi de domicili → Amb una dificultat afegida, no se sap si quan esmenta CD significa que una persona canvia de domicili i se'n va, o és una persona que ha canviat de domicili i ha vingut.

Les dificultats es multipliquen. Calia extreure'n les dades de la manera més exacta possible, però sense saber ni els noms, ni les relacions entre les persones, ni exactament si el canvi de domicili era una persona que venia o que se n'anava. Calia fer un buidatge de les dades amb un procediment ràpid, que permetés veure els canvis haguts des del 1996, d'una manera visual, i basant-nos en suposicions en les que tinguéssim el mínim risc d'error. Per tant, calia ordenar els diferents habitants segons com aquests van arribant als pisos.

Posarem l'exemple del 2n 1a del Bloc 3, que fou estudiat d'aquesta manera:

TAULA EXEMPLE 3

	<u>Residents des de 1996 fins el 1997</u>	<u>Residents des del 1997 fins el 2001</u>	<u>Residents des del 2001 fins al 2002</u>	<u>Residents des del 2002 fins al 2003</u>
2/1	-1 home nascut el 1963 a Terrassa - 1 dona nascuda el 1962 a Terrassa - 1 noi nascut el 1987 a Terrassa - 1 noi nascut el 1992 a Terrassa	- 1 home nascut a Villanueva (C. Real) - 1 dona nascuda a Sabadell (BCN) [Matrimoni Mixt]	-1 home nascut el 1963 a Alhabia (Almería). -1 dona nascuda el 1967 a Terrassa -1 noi nascut el 1987 a Terrassa -1 nena nascuda el 2002 a Terrassa. [Matrimoni Mixt + fills ja nascuts aquí]	-1 home nascut el 1977 al MARROC. -1 home nascut el 1975 al MARROC. [Provenen d'un altre domicili de Terrassa] [Poden ser amics, germans...] <u>2003</u> -1 dona nascuda el 1983 al MARROC -1 nen nascut el 2000 al MARROC -1 nen neix el 2003 a Terrassa.

Per tant, en una sola fila posem un sol pis, i tots els canvis que s'hi han anat produint. Aquí hi ha hagut concretament quatre canvis en només set anys. En altres casos, el mateixos residents de l'any 1996 es mantenen fins al 2003, per tant en comptes de quatre columnes només n'hi hauria una.

Això ha estat fet a mà i per a tots els pisos estudiats. Per falta de temps, no s'ha pogut incloure en l'annex tot aquest sistema d'extreure les dades, i per això ara en mostro un exemple, de com les dades facilitades per l'Ajuntament (impossibles d'examinar de forma ràpida) van ser transformades per, ara sí, iniciar l'estudi.

Per altra banda, aquest sistema permetia ja veure (de forma suposada) les relacions (matrimonis, fills), gràcies a uns noms específics (home i dona per indicar adults, noi o noia per indicar adolescència, i nen o nena si són infants); la procedència (també s’ha agafat la província per simplificar-ho); l’edat de naixement, que permet estudiar aspectes com ara l’edat de les dones en tenir el primer fill, etc.

Com podem comprovar, l’anàlisi d’aquestes dades actuals és molt més exhaustiu que les de 1970, 1965 i 1960, i varen portar molt més temps. És per això que si en el 1970 es varen estudiar 10 blocs de pisos, en el padró actual només s’han estudiat 6 pisos (tots ells coincidents amb 6 dels pisos de l’any 1970). L’inconvenient és que hi ha menys persones analitzades, però en tot cas, gràcies als percentatges la comparació segueix sent possible.

Passem, doncs, a analitzar el carrer Jacint Elies en l’actualitat (últims set anys) i de forma més dinàmica, ja que descriurem els diferents canvis. Però primer analitzem la situació d’una manera també fotogràfica, fixant-nos només en les últimes dades (per tant, ens fixaríem només en l’última columna –veure Taula Exemple 3). D’aquesta manera, l’any 2003 la situació en els 6 blocs estudiats és la següent:

TAULA 2.4.-1

Dades generals (2003)	
Nombre de blocs estudiats	6
Nombre de pisos en total	75
Nombre total de persones	187
Persones per bloc	31,16
Persones per pis	2,49
Fills per família	0,73

(75 famílies) (55 fills)

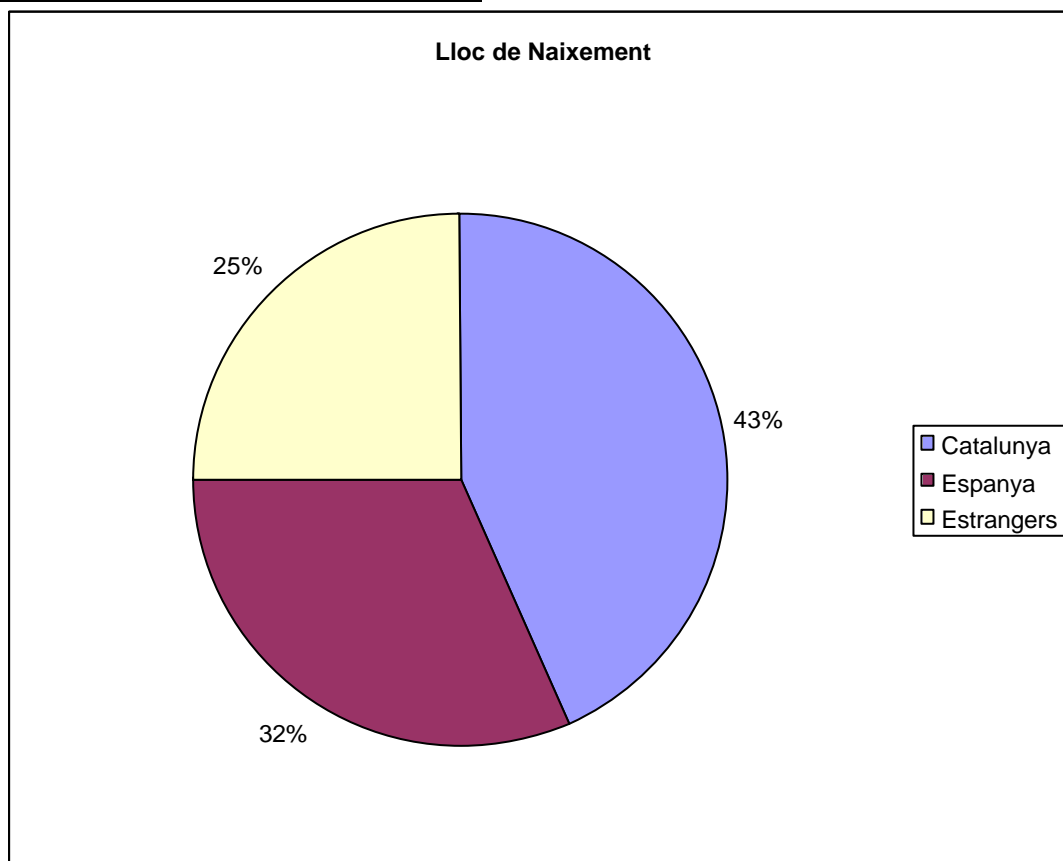
Si comparem aquestes dades amb les de 1970 (v. 2.3. Estudi de l’any 1970) observem que hi ha menys persones per bloc, menys persones per pis, així com menys fills per família. Recordem, però que ara hi ha menys blocs estudiats i per tant menys pisos estudiats. Però sí que és cert que només mirant les dades observariem com, efectivament, en l’any 2003 hi ha menys gent per pisos, i molts més matrimonis solters (per tant menys fills per família). L’explicació és la següent: moltes de les famílies que varen venir com a immigrants en l’onada dels anys 1950-1975 varen formar la seva família en aquests pisos. Per tant, recordem que predominaven els matrimonis (castellans, alguns mixtes) amb un o dos fills. Doncs bé, ara aquests fills ja s’han fet grans, i se suposa que molts varen marxar de casa (emancipació). Per això en molts casos de l’any 1996 veuríem matrimonis ja grans, que provenen de la immigració dels anys setanta, i que

ara estan sols. Però a més, molts d'aquests, en el transcurs analitzat que va des de 1996 fins al 2003, abandonen també els seus pisos, perquè s'hi instal·lin a viure matrimonis joves, alguns catalans, altres potser fills de la immigració dels anys 70, que encara no tenen fills o si en tenen aquest és fill únic. La situació dels immigrants estrangers és un altre, que s'analitza més endavant, però que en molts casos exemplifica el que està passant: primer venen un o dos o fins i tot tres homes, s'hi instal·len a viure, i un o dos anys després arriba la dona amb els fills (pocs són els casos en els que neixen ja aquí)¹².

Tornem, però, a la situació de l'any 2003 (més endavant analitzarem els diferents canvis des del 1996).

GRÀFIC 2.4. -1 - Procedència

Procedència (lloc de naixement)	
Catalunya	81
Espanya	59
Estrangers	47

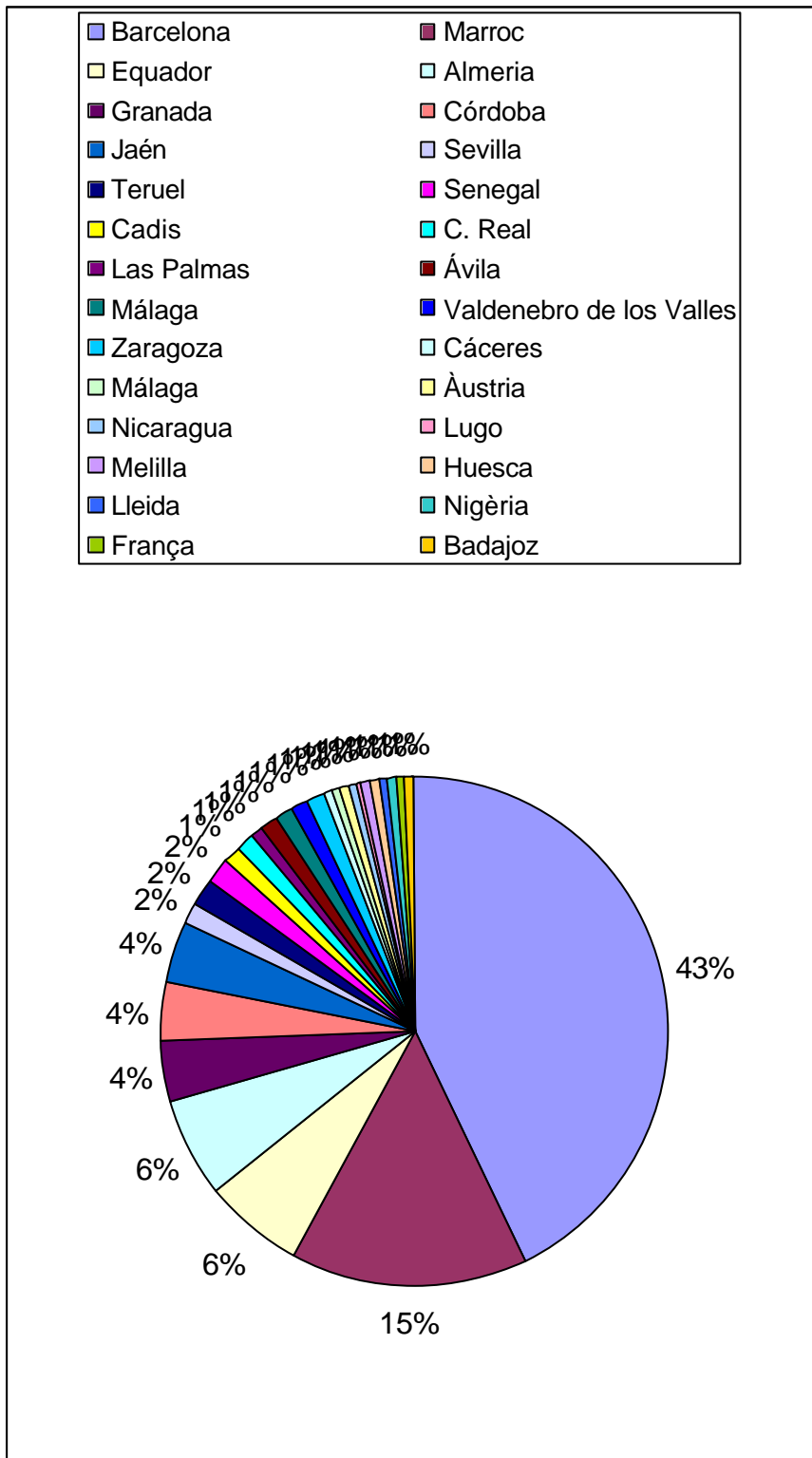
¹² Recordem que estem analitzant les dades legals, registrades en els padrons. És possible que si en un pis hi ha registrades 5 persones, potser en realitat en viuen 8 o 10, però aquí no s'ha intentat investigar quanta immigració il·legal hi pot haver.

Com podem veure, hi ha un canvi de tendència molt evident. Predominen els nascuts a Catalunya amb un 43% dels habitants, segurament molts d'ells són els fills dels immigrants de l'onada dels anys 1950-1975. El 32% dels habitants són nascuts a Espanya, però no signifiquen una nova immigració, sinó que són els immigrants dels anys setanta, que encara viuen a Ca n'Anglada. Això ho sabem del cert perquè el fenomen migratori d'Espanya cap a Catalunya ja no existeix, ja no es dona. I si succeeix, és pura anècdota. En canvi, sí que cal dir que actualment s'està constatant el fenomen contrari. És a dir, el moviment de Catalunya cap a Espanya. I això és així perquè molta de la immigració que va arribar a Catalunya des d'Espanya en els anys setanta torna ara al seu lloc d'origen. Aquest fet l'he pogut constatar en les dades del carrer Jacint Elies, ja que en alguns pisos s'observa com canvien de domicili, se'n van matrimonis ja grans, procedents d'Espanya. Poden marxar a un altre domicili de Terrassa, poden ser traslladats a una residència, poden anar-se'n a viure a casa dels fills, o bé poden haver tornat al seu lloc d'origen (els casos observats són molt pocs). A més, aquest fenomen Catalunya-Espanya és difícil i serà difícil de quantificar, perquè és evident que aquesta gent mantindrà els seus vincles amb Catalunya, on hi tenen els fills, o potser alguns mantenen el pis sense vendre-se'l.

Però la dada significativa és la de la immigració nascuda a l'estranger. Aquests són un 25% dels qui viuen al carrer Jacint Elies, enfront del 13,48% que representa per a Ca n'Anglada en general, i del 5,75% que representen per a tot Terrassa¹³. Fixem-nos ara en la procedència en més detall, tal com hem fet en els anys anteriors. En el següent gràfic comprovem que els nascuts a Catalunya, concretament a la província de Barcelona són els que predominen en aquest carrer. Però el segon col·lectiu més nombrós és el procedent del Marroc, seguit dels nascuts a l'Equador. És a dir, no es correspon exactament amb les dades oficials per a tot Catalunya, que actualment situen els immigrants de Sud-Amèrica com els més nombrosos, seguits de tots aquells de la zona del Magrib, i per últim els procedents de l'Europa de l'Est (en el cas d'aquest carrer no n'hi ha). Sigui com sigui, queda demostrada la presència importantíssima de la immigració, que es concentra molt en zones com el barri de Ca n'Anglada, i concretament es concentra a la zona nord, provocant una sensació (que pot ser una realitat) de massificació.

¹³ Dades de l'Anuari Estadístic de Terrassa, any 2001.

GRÀFIC 2.4.-2: Procedència detallada

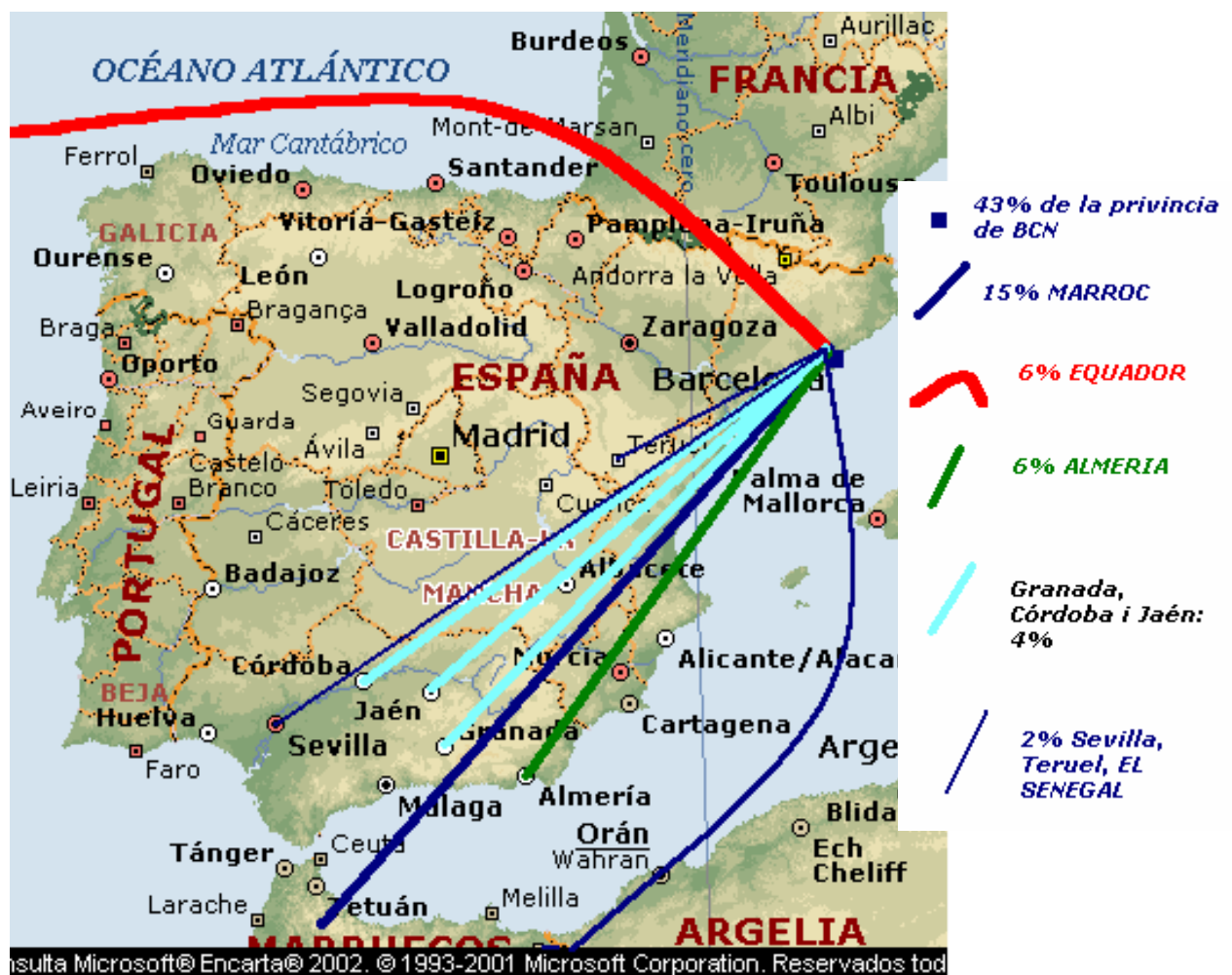
Procedència detallada	
Barcelona	80
Marroc	28
Equador	12
Almeria	12
Granada	7
Córdoba	7
Jaén	7
Sevilla	3
Teruel	3
Senegal	3
Cadis	2
C. Real	2
Las Palmas	2
Ávila	2
Málaga	2
Valdenebro de los Valles	2
Zaragoza	2
Cáceres	1
Málaga	1
Àustria	1
Nicaragua	1
Lugo	1
Melilla	1
Huesca	1
Lleida	1
Nigèria	1
França	1
Badajoz	1

Veiem una nova realitat al barri de Ca n'Anglada, una nova immigració. Potser no té en conjunt la importància numèrica que va tenir la gran onada migratòria dels anys 1950-1975, i potser tampoc arriba a la importància de l'anterior onada, entre 1900 i 1930, però el que podem

afirmar és que aquesta és una realitat important pel barri, i concretament en aquest carrer s'està notant la gran presència de la immigració estrangera, amb totes les seves conseqüències (v. Entrevistes). Hem de recalcar que l'Estat Espanyol mai havia estat receptor d'immigració. Catalunya sí, però d'una immigració procedent de l'interior d'Espanya. De fet, Espanya només coneixia el fenomen de l'emigració, en moments en els que França, per posar un exemple, ja estava rebent una gran quantitat d'immigrants d'Algèria i altres zones (v. Entrevista Alcalde).

Per fer més entenedor i poder-ho comparar més fàcilment amb l'anterior padró (1970) observem el següent mapa on s'il·lustra la procedència majoritària dels nous immigrants.

MAPA 2 – Procedència de la immigració de Terrassa

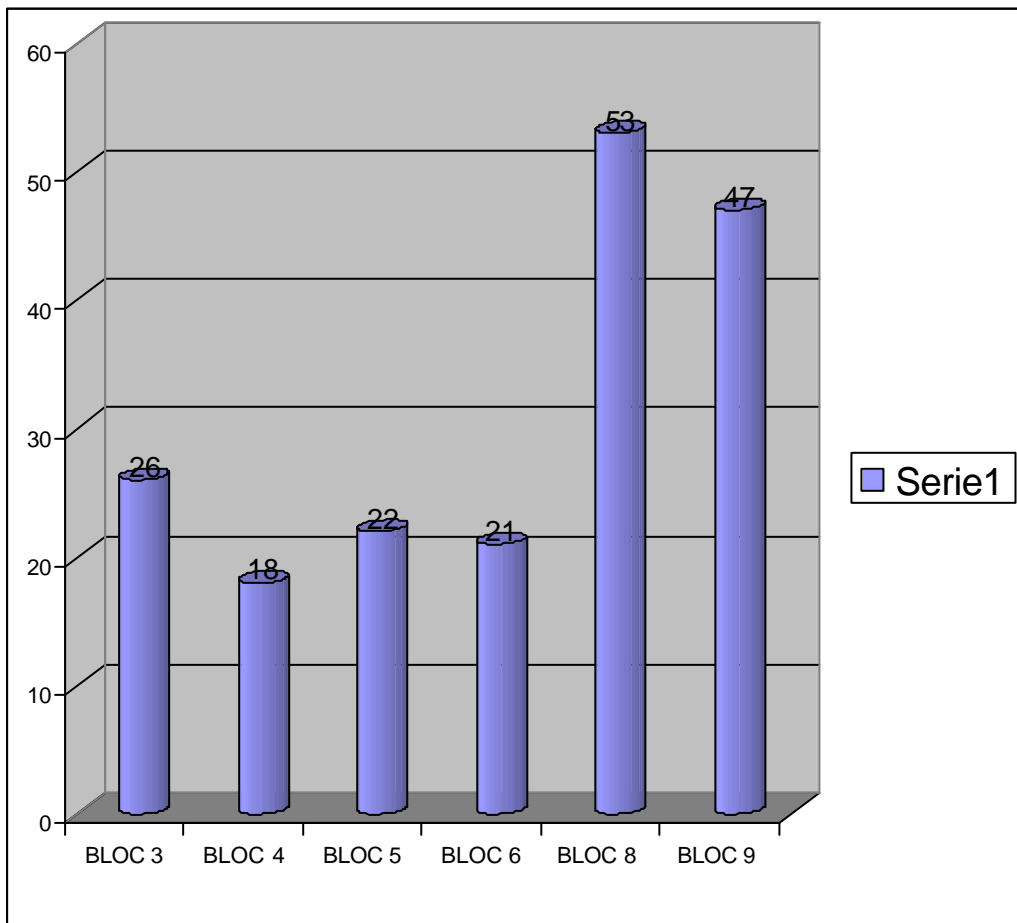

Els blocs analitzats, com hem dit, són sis, i com passava en l'any 1970, no tots tenen el mateix nombre d'habitants. En el següent gràfic podem veure una comparació entre blocs que ens permet veure si hi ha casos on l'acumulació d'habitants és major que en altres. Primer cal dir quins sis blocs s'han estudiat: els blocs 3, 4, 5, 6, el 8 i el 9. Aquests sis es corresponen amb sis dels 10 blocs estudiats l'any 1970. No s'ha estudiat el bloc 7, ni el bloc 1, ni tampoc el 10 i 11,

dos. Alguns, com el bloc 7, corresponen al número 45 del carrer Jacint Elies l'any 1970 ja no existeix en l'actualitat. Actualment en el seu lloc hi ha una petita plaça, amb alguns arbres. De fet, no era un bloc, sinó una casa unifamiliar amb una sola família. El bloc 1 tampoc apareixia en el padró actual, i el bloc 2, corresponent al número 89, pot correspondre en l'actualitat a l'Escola B. Soleia, que es localitza fent cantonada amb l'Avinguda del Vallès. Finalment, els blocs 10 i 11 no han estat analitzats per la falta de temps i perquè, com ja s'ha explicat, el buidatge de les dades actuals requeria molt més temps i ha estat molt difícil de fer que el dels anys anteriors. En definitiva, només han estat dos blocs els que s'han deixat d'estudiar voluntàriament. Els altres dos, o han desaparegut o s'han reconvertit, en aquest cas en una escola.

GRÀFIC 2.4.-3 – TOTAL persones

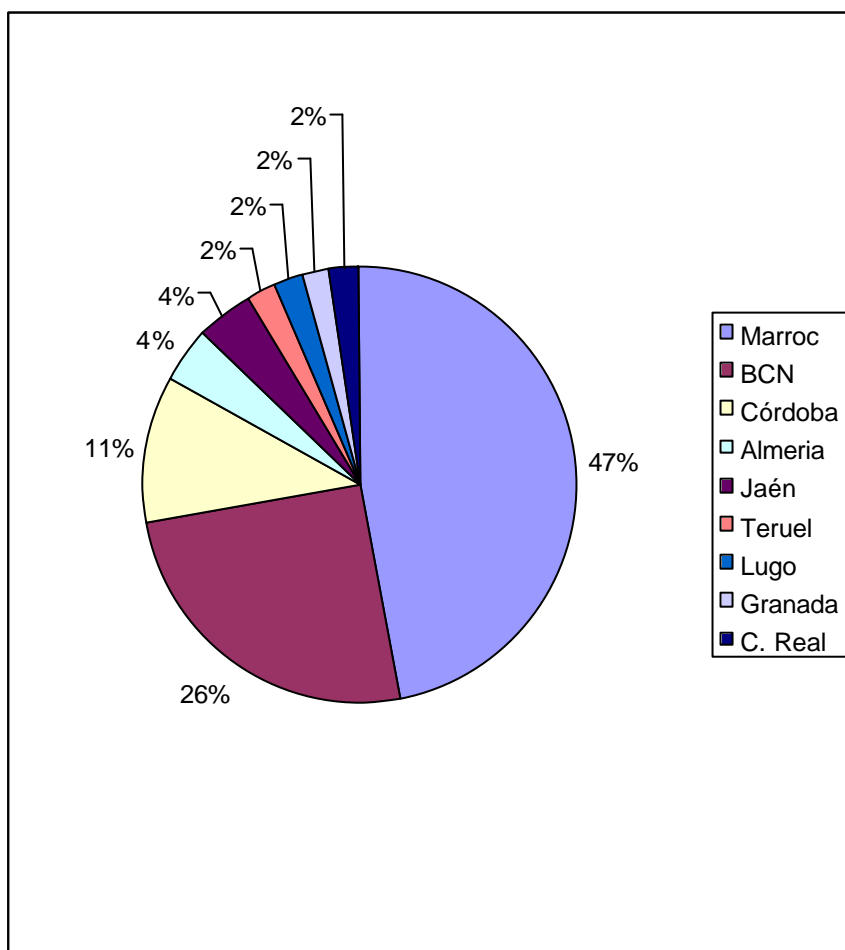
TOTAL persones	
BLOC 3	26
BLOC 4	18
BLOC 5	22
BLOC 6	21
BLOC 8	53
BLOC 9	47

Observant els resultats ens adonem que els blocs 8 i 9 segueixen sent els més habitats, seguint la tendència iniciada el 1970. Els altres, en canvi, segueixen estant menys habitats. Davant d'aquest fet, podríem pensar que els blocs 8 i 9 són densament habitats per immigrants estrangers. En el cas del bloc 8, això no és així (v. Annex), però en el cas del bloc 9, sí que predominen els nascuts a l'estranger. Concretament per aquest bloc, els nascuts al Marroc són el 47%, gairebé la meitat, dels qui habiten aquest bloc de pisos.

GRÀFIC 2.4.-4. Procedència BLOC 9 (núm. 31)

Procedència detallada	
Marroc	22
BCN	12
Córdoba	5
Almeria	2
Jaén	2
Teruel	1
Lugo	1
Granada	1
C. Real	1

És possible que només aquest bloc hagi provocat l'augment de la mitjana en general del nombre d'immigrants estrangers. En tot cas, el bloc de pisos 9, corresponent al número 31 del carrer Jacint Elies pot ser una mostra, una demostració de la massificació que esmenten molts veïns que existeix. Quan analitzem bloc per bloc els canvis que hi ha hagut, ho comprovarem.

Abans, però, passem a analitzar encara, en aquesta primera part d'anàlisi més general, les famílies, els diferents tipus que ens podem trobar. Com hem vist breument al començament, en

l'any 2003 el nombre de fills per dona és de 0,82. Aquesta dada, comparada amb l'1,51 fills per dona de l'any 1970 evidencia un fet clau: la caiguda de la taxa de natalitat a Catalunya després del *baby boom* dels anys seixanta, sobretot arran de la crisi econòmica de 1973 (Crisi del Petroli). Per donar una explicació a la caiguda de la natalitat i la fecunditat, es donen diverses causes: la incorporació de la dona al món laboral (en el cas d'aquest carrer ja hem vist que aquest fet ja s'havia produït en l'any 1970, sobretot perquè les dones de classe mitjana-baixa sempre han treballat, i quan es parla de la incorporació de la dona al món laboral ens referim a totes les dones de classe mitjana-alta), o bé altres causes com la prolongació dels estudis, o el retard en l'emancipació, o la inestabilitat laboral, o també la crisi domiciliària actual (alts preus dels habitatges).

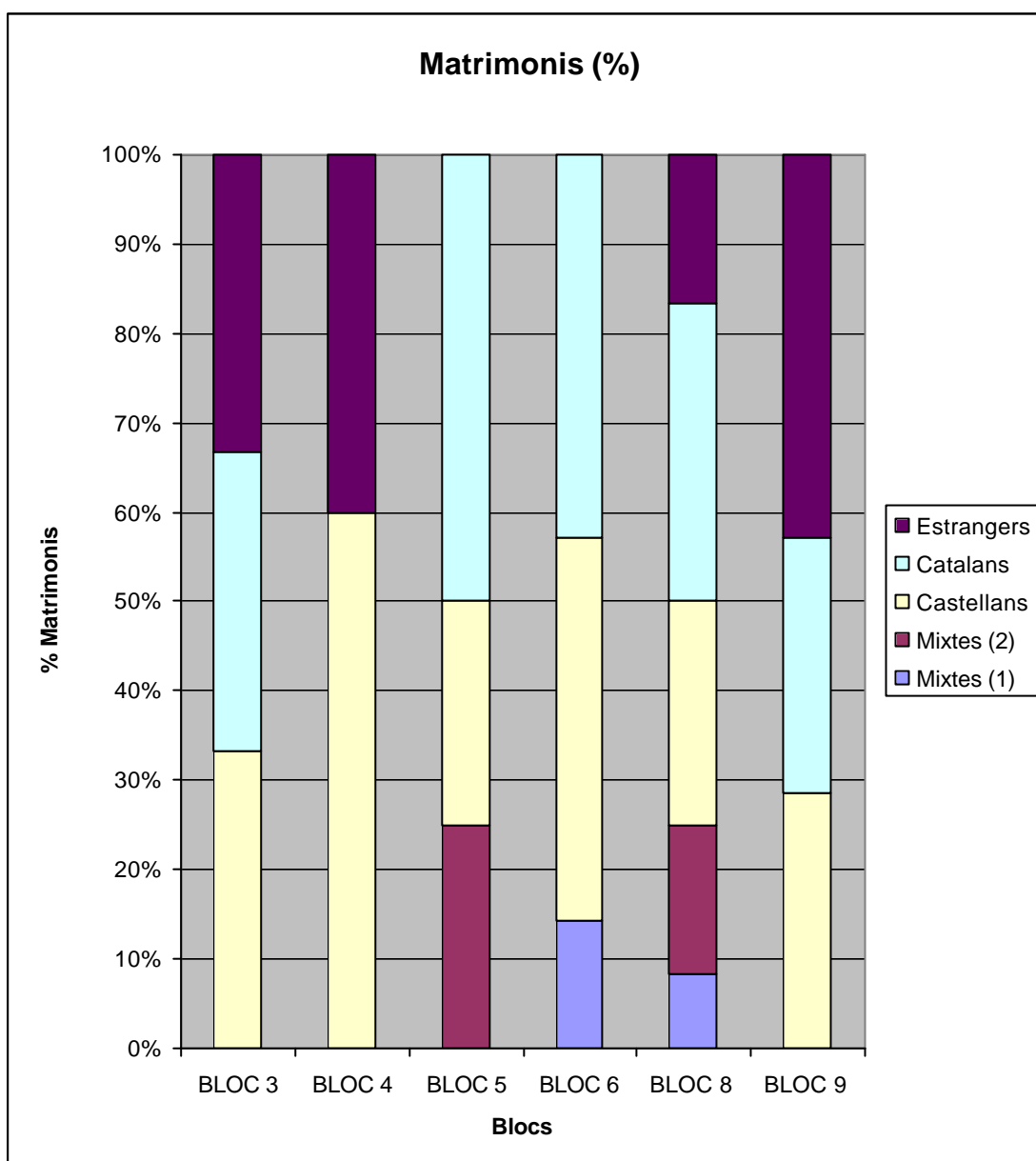
No obstant, també s'ha de relacionar amb la nupcialitat. Vivim en una societat, i en una cultura (l'europea) que en general no accepta els fills fora del matrimoni. I si la gent es casa més tard, els fills arriben més tard, i si la gent es casa menys, també hi ha menys fills. De fet, en el carrer Jacint Elies hi ha un total de 46 matrimonis, identificats com a tal a partir de suposar-ho pel fet de viure en el mateix pis dues persones, d'edat similar, en el mateix moment de temps. Però una dada molt significativa és que molts d'aquests matrimonis són ja grans (immigrants dels anys 1950-1975), o bé molt joves, i molts d'aquests encara sense fills. Però una dada significativa és el nombre de solters. Aquests són 38 en total, l'any 2003. Representen, doncs, un 20,32% dels habitants dels sis blocs estudiats. En canvi, l'any 1970, curiosament també hi havia 38 solters, però respecte al total de persones, els solters eren el 7,93% dels habitants dels 10 blocs estudiats.

Pel que fa als matrimonis, en la següent taula i gràfic podrem veure una fotografia del tipus d'enllaços matrimonials que ens podem trobar:

GRÀFIC 2.4.-5. Matrimonis any 2003.

<u>Matrimonis</u>						
	Mixtes (1)	Mixtes (2)¹⁴	Castellans	Catalans	Estrangers	En total
BLOC 3	0	0	2	2	2	6
BLOC 4	0	0	3	0	2	5
BLOC 5	0	2	2	4	0	8
BLOC 6	1	0	3	3	0	7
BLOC 8	1	2	3	4	2	13
BLOC 9	0	0	2	2	3	7
Mixtes (1)	Català/na o castellà/na + estranger/a					
Mixtes (2)	Català/na + castellà/na					

¹⁴ Mixtes (1): Català/na o castellà/na + estranger/a // Mixtes (2): Català/na + Castellà/na

Fixem-nos en els matrimonis de l'any 2003. Hi ha molta més varietat que en l'any 1970, on predominaven els castellans. Ara també n'hi ha un bon nombre de catalans, quinze, que igualen el nombre de matrimonis castellans (també 15). El nombre de matrimonis estrangers, és a dir, en que tant el marit com la dona són nascuts fora d'Espanya és de 9. També hi ha matrimonis mixtes, però en són molt pocs: només quatre matrimonis mixtes en els que un dels membres de la parella és català i l'altre castellà, i 2 matrimonis en els que un dels membres de la parella és un català o castellà i l'altre és nascut fora d'Espanya. Però només un dels dos matrimonis està format per una persona d'Almeria, en aquest cas, i una persona del Marroc. L'altre està format per una persona de Barcelona i l'altra de França. És a dir, sembla clar que si un matrimoni és mixt, l'autòcton/a es casa amb un immigrant d'un país ric, una immigració

minoritària i que normalment està ben acceptada, i no amb un immigrant “pobre”. No sembla clar que puguem demanar integració als que ara arriben. Segurament aquesta immigració trigarà encara alguna generació perquè els matrimonis mixtes siguin alguna cosa més normal i comuna.

Si els fills per dona disminueixen això fa que el nombre de persones per pis també disminueixi respecte les 3,82 persones per pis de l'any 1970. Actualment són 2,49. Per tant el tipus de persones que podem trobar a cada pis són o bé matrimonis grans, o bé matrimonis joves amb un fill o dos com a molt. I també un gran nombre solters. La mitjana de persones per pis també la fa augmentar el fet que en alguns pisos hi ha més de quatre o cinc immigrants estrangers. Una massificació que abans no existia, almenys en els pisos estudiats.

Pel que fa a l'edat de les dones en tenir el primer fill, hem vist que en l'any 1970 era als 25,45 anys, i que tot feia suposar que el grup d'edat més fèrtil era el comprès entre els 25-29 anys d'edat. També aquí hi ha hagut un canvi de tendència a nivell de Catalunya que es pot constatar amb l'estudi d'aquests sis blocs de pisos. Actualment les dones del carrer Jacint Elies tenen el primer fill als 28,24 anys, i el grup d'edat més fèrtil és el comprès entre els 30-34 anys. Per tant, aquest carrer és molt representatiu del que està succeint a un nivell més general. Les dades oficials esmenten precisament que l'edat està en els 28,8 anys, i el grup d'edat més fèrtil entre els 30-34 anys, i ambdues dades ens coincideixen gairebé perfectament.

I finalment hem estudiat en l'any 1970 on neixen els fills. S'ha vist clarament que si hi havia més matrimonis castellans els fills no necessàriament eren tots nascuts a Espanya. De fet, hem vist que la meitat o més dels matrimonis castellans tenien els fills a Catalunya. Això és una mostra d'integració important. Ara ens preguntem si passa el mateix amb els immigrants estrangers. Observem que dels 18 matrimonis estrangers (també s'hi ha inclòs els matrimonis mixtes de tipus 1¹⁵) tan sols tres tenen algun fill nascut a Terrassa. Això significa un 16,66% dels matrimonis estrangers. Però cal dir que un d'aquests tres matrimonis era mixt, per tant només ens queden dos matrimonis estrangers, concretament un del Marroc i un de l'Equador, amb algun dels fills nascuts ja a Terrassa. La resta de matrimonis estrangers (9) arriben amb els fills nascuts en el seu lloc d'origen. Alguns d'aquests 9 matrimonis, com per exemple el cas d'una dona del Marroc, va arribar a Terrassa amb un fill nascut al Marroc, però va tenir un segon fill ja a Terrassa. També cal dir que hi ha 5 matrimonis estrangers que encara no tenen fills.

Però és certa la hipòtesi de que hi ha una massificació dels immigrants? Si ens fixem amb el nombre de fills, la resposta és negativa. Malgrat que aquests immigrants provenen de països on la natalitat i la fecunditat solen ser més elevades, no és el cas dels immigrants estrangers del carrer Jacint Elies, que mantenen una natalitat baixa, similar a la dels autòctons. L'explicació al

¹⁵ Vegeu, en aquest sentit, la nota 14.

per què venen amb els fills ja nascuts al lloc d'origen i són tan pocs els que decideixen tenir fills aquí podrien ser diverses: per qüestió cultural (no volen que perdin la seva identitat), per qüestió social, legal (no volen que la nacionalitat dels seus fills consti com a espanyola), o bé perquè un cop arriben aquí i s'han d'adaptar (i jo m'inclino més per aquesta explicació) s'adonen de la situació econòmica, social en la que vivim a Catalunya, i es veuen obligats a reduir la seva natalitat, bàsicament per assegurar-se la subsistència. El preu dels habitatges, els impostos, la inestabilitat laboral fan que hagin d'abandonar el costum que podien tenir en el seu país de tenir força fills a haver-ne de tenir molt pocs, de la mateixa manera que això passa amb els matrimonis autòctons.

Per tant la massificació dels immigrants no pot ser demostrada pel nombre de fills, almenys en el carrer estudiat. Ara bé, hi ha casos, com en els blocs 3 (número 21 del carrer Jacint Elies), o el bloc 8 (número 29) o fins i tot el bloc 9 (número 31) en què s'acumulen força immigrants en un mateix pis. És l'anomenat efecte crida, en que en molts casos arriba primer l'home, o un grup d'homes, i posteriorment arriben les dones amb els fills. Aquest seria el cas típic, que es pot comprovar que succeeix en el carrer Jacint Elies. Posarem alguns exemples que es poden comprovar mirant les dades que s'inclouen en l'annex.

En el bloc 3 (número 21), en el 2n 1a veiem que arriben dos homes del Marroc, d'uns 27 anys. Poden ser germans, poden ser amics, això no ho sabem. Això succeeix l'any 2002, i un any després, en el 2003, arriba una dona del Marroc de 20 anys amb un nen de 3 anys. I posteriorment aquesta és una de les poques que tenen un segon fill nascut a Terrassa el 2003. No hi ha massificació en aquest cas (5 persones), però sí l'efecte crida del que hem parlat.

En el bloc 8 (número 29), l'any 2002 hi ha un claríssim cas de massificació. S'hi acumulen fins a 8 persones (segurament dues famílies) en un mateix pis (3r 3a). I això només són dades legals, desconeixem si n'hi podia haver més. Tots els 8 immigrants són de l'Equador, i l'any següent arriben 4 persones més (una família) també de l'Equador, i hem de suposar que els altres 8 marxen, o bé que es converteixen en 12 persones vivint sota el mateix sostre.

En el bloc 9 (número 31) també hi ha casos en que són 5 o 6 immigrants del Marroc en un mateix pis, i no són famílies. A vegades són 3 homes vivint junts (4t 1a).

Tot això va molt lligat amb la pregunta que ens fèiem al principi, si es produeix el fenomen de "fugida" dels autòctons per causa de la immigració. Això és molt difícil de dir, malgrat que podem fer suposicions, i dir que sí que succeeix. Un exemple el trobem en el bloc 9, concretament en els baixos 3a. Allà hi vivia fins el 2002 un home de 41 anys nascut a Priego de Córdoba (Córdoba), probablement solter o vidu, i que marxa, se'n va i el seu pis és ocupat per dos homes del Marroc d'uns 30 anys. És massa jove perquè es tracti del fenomen del qual

parlàvem abans, en que els immigrants dels anys seixanta, quan arriben a l'edat de la jubilació, tendeixen a tornar al seu lloc d'origen. Sembla més clarament un cas en que aquesta persona marxa del barri on ha viscut sempre per anar-se'n, molt possiblement, a un altre domicili de Terrassa, en millors condicions. I potser, i segueix sent una hipòtesi sense resoldre, se'n va perquè percep una arribada massiva d'immigrants en un futur pròxim, i de fet, el seu pis és ocupat per immigrants joves. Però el cas d'aquest pis no acaba aquí. Entre el 2002 i el 2003 arriben dos homes més del Marroc, d'edats similars. Poden passar dues coses que desconeixem: o bé que els primers dos immigrants s'hagin venut el pis i l'hagin ocupat aquests dos nous inquilins, o bé que hagi estat causat per fenomen de crida, i ja en siguin 4 vivint en el mateix pis. I finalment, l'any 2003 arriba un matrimoni sense fills del Marroc, i seguim amb el mateix dubte: ja en són 6 sota el mateix sostre o aquells dos s'han venut el pis? Ho desconeixem. En un cas parlaríem de massificació, en un altre parlaríem de 3 canvis de residents en només dos anys. Sigui quin sigui el cas, evidencia clarament la gran arribada dels immigrants en aquest barri i carrer en concret.

De fet, ara podríem analitzar un fet que no es produïa el 1970, i són els canvis de residents i quants n'hi ha per cada pis. L'any 1970 no ho podíem saber perquè recordem que el padró era una fotografia del barri en un aquell moment determinat del temps. Però ara el padró és un estri mòbil, dinàmic, que ens permet conèixer amb detall tots els canvis produïts des del 1996 fins l'actualitat, i en el moment exacte en que això passa. En aquests set anys, doncs, podem observar el següent:

BLOC 3 → 10 canvis de residents (1 canvi per cada pis).

BLOC 4 → 4 canvis de residents (0,44 canvis per cada pis).

BLOC 5 → 9 canvis de residents (0,81 per pis).

BLOC 6 → 11 canvis de residents (1 canvi per pis).

BLOC 8 → 14 canvis de residents (0,77 canvis per pis).

BLOC 9 → 8 canvis de residents (0,44 canvis per pis).

En total, es poden comptar 54 canvis de residents en 75 pisos, per tant 0,72 canvis per pis. No arriba a un canvi per pis en aquests set anys, però el fet que hi hagi molts pisos on no hi ha cap canvi i sempre hi viuen els mateixos, i pocs pisos en els que hi ha de cop molts canvis en molt poc temps, fa que no puguem prendre la mitjana aritmètica de quants canvis per pis hi ha d'una manera fiable o indicativa de la tendència que s'intenta demostrar. Però en tot cas, queda evidenciat un fenomen d'arribada d'immigrants que es van instal·lant en els pisos, provocant en

molts d'ells una massificació, o bé molts canvis de residents. Al mateix temps, sembla (i no només per l'exemple donat sinó també per altre casos) que alguns autòctons marxen (sobretot els joves) cap a un altre domicili de Terrassa, ja sigui per millorar la seva situació o ja sigui per l'arribada de tants immigrants.

Quan parlem de guetització, no només parlem d'una massificació en nombre d'immigrants, sinó d'un procés social en el que els immigrants es tanquen i no volen integrar-se. Això, a través de dades censals o en aquest cas, dels padrons no es pot demostrar. Sí que podem demostrar que hi ha en aquest carrer un 25% d'immigrants (una quarta part), i que en alguns pisos s'hi acumulen més que en d'altres (per tant, no d'una manera repartida). Hem de suposar, doncs, que aquest fenomen, lligat al que hem comprovat d'alguns autòctons (ja siguin catalans o castellans de la immigració dels anys 1950-1975) que marxen del carrer, podem intuir o suposar una tendència a la guetització. Però sense conèixer els sentiments de la gent, el que n'opinen, no podem extreure'n encara conclusions vàlides. Per això en el següent apartat es mostren algunes entrevistes fetes a diverses persones (veïns, experts...) que amb la seva opinió personal sobre el "problema" ens permetrà pensar si la guetització és una realitat, un perill per al futur, o un rumor sense fonament. Aquesta última opció l'hem de descartar, perquè sí que podria estar fonamentat en l'acumulació d'immigrants en certes zones de Terrassa i no en altres. És a dir, la majoria d'immigrants de Terrassa se'n van a viure a Ca n'Anglada o altres barris perifèrics. I dins de Ca n'Anglada, hem vist que la majoria es concentra en la zona nord (entre la via del tren i el carrer Sant Tomàs), tal com hem vist en l'anàlisi del carrer Jacint Elies.

3. ESTUDI DE LES ENTREVISTES

3.1. Hipòtesis

En aquest treball, a més de l'anàlisi del carrer Jacint Elies s'han realitzat quatre entrevistes, a diferents persones de diferents àmbits per tal de completar el meu estudi sobre la immigració dels anys cinquanta i seixanta i de la immigració actual. Caldrà, doncs, retornar a les hipòtesis inicials, i veure si amb aquestes entrevistes podem arribar a alguna conclusió que sigui coherent amb els resultats objectius de l'estudi del carrer.

L'objectiu principal era respondre a la pregunta referent a com perceben els immigrants de l'onada migratòria dels anys 1950-1975 l'arribada de la immigració estrangera actual. És a dir, aquells que varen ser immigrants (i que evidentment ara han perdut aquesta condició, una vegada integrats) i que alguns d'ells varen patir discriminació (els andalusos o els murcians que eren anomenats "xarnegos" pels catalans autòctons) com ara veuen la immigració actual? També discriminen, potser no amb la paraula "xarnego", però sí amb la paraula "moro" en to pejoratiu? És cert que els sud-americans són més ben rebuts? Els entenen millor, per haver estat immigrants en el seu moment? Tenen por de que els prenguin els llocs de treball? Fins a quin punt podem parlar de rumorologia o de realitat? Existeix un perill de guetització?

En definitiva, intentar trobar diferents respostes, subjectives, de diferents persones entrevistades, tot analitzant la vessant més humana d'aquest tema, ja que fins ara hem estat tractant amb dades estadístiques.

Les persones entrevistades són les següents¹⁶:

1) Manel Medina i Sánchez: veí del barri de Ca n'Anglada, nascut a Sevilla, va venir a viure a Terrassa als set anys (any 1955).

2) Antonio Cerón Jimenez: veí del barri de Ca n'Anglada, nascut a Jaén, va venir a Terrassa el 1953. Va ser un dels socis fundadors de l'Associació de Veïns de Ca n'Anglada (n'és el soci número 5). També va ser un dels fundadors de CCOO a Terrassa. Era el perfil de persona que buscava, una persona d'esquerres (militant del PSUC) preocupat des d'un principi pel barri, molt actiu al llarg de la seva vida, i amb les opinions molt clares.

3) Pere Navarro: actual alcalde de Terrassa (PSC). La intenció era veure la immigració des del punt de vista d'un polític que està exercint d'alcalde, per tant la perspectiva del fenomen des del poder.

¹⁶ Veure Annex 3, on hi ha les fitxes dels entrevistats, els qüestionaris i les transcripcions literals de les quatre entrevistes fetes a cinc persones.

4) Jordi Labòria i Martorell: entrevistat juntament amb l'alcalde Pere Navarro, és un regidor expert en immigració (és sisè tinent d'alcalde).

5) Andrés Tamayo: un dels responsables de la secció Acció Cívica, dins l'Ajuntament de Terrassa.

La intenció era entrevistar un parell de veïns més de Ca n'Anglada, almenys algú que formés part de l'Associació de Veïns en l'actualitat. Malgrat la meva insistència, va ser impossible que em concedissin una entrevista, ja que això va ser durant el mes de juny i juliol i l'Associació estava preparant la festa major del barri, i després varen anar de vacances. Tot això va fer que perdés molt de temps, ja que des de l'Associació em varen assegurar que no hi hauria cap problema per fer l'entrevista, i fins i tot em varen deixar un llibre sobre la història social de Ca n'Anglada. Després, preparant les altres entrevistes i fent l'estudi del carrer vaig abandonar la idea d'entrevistar a l'Associació de Veïns, per falta de temps.

Tampoc he entrevistat a cap immigrant actual, perquè la intenció, com hem dit, és mostrar el que pensen els que varen venir en els anys cinquanta i seixanta. La seva pròpia experiència, com s'han integrat, quin són els problemes que han tingut, què en pensen de la immigració actual, etc.

Per altra banda, les entrevistes han servit per complementar molt bé la part de Context Històric (v. Marc Teòric Previ), ja que com veurem les entrevistes van donar peu a molts temes que només amb la recerca bibliogràfica no hagués trobat o pensat mai. Per això em vaig plantejar el dubte de com fer el tractament de les entrevistes. Una opció hagués estat anar incorporant en el text (des del Context Històric fins l'anàlisi del carrer Jacint Elies) diferents cites dels entrevistats. Però finalment s'ha optat per parlar de les entrevistes en un apartat diferent, ja que permeten extreure'n molta informació, que barrejada amb l'estudi del carrer hagués estat difícil d'entendre o de seguir.

Les entrevistes es varen gravar en cassette, sempre amb el permís de la persona entrevistada. Posteriorment s'ha fet la transcripció literal de les entrevistes i en aquest apartat se'n mostra l'explicació.

Per això en primer lloc trobem la història redactada de les experiències de Manel Medina i Antonio Cerón, dos veïns del barri immigrants dels anys cinquanta. Per tant, dues històries representatives, amb les seves opinions (veurem si són o no generalitzables). A continuació les diferents opinions de l'alcalde Pere Navarro, de Jordi Labòria i Martorell i d'Andrés Tamayo.

3.2. Història de dos veïns

3.2.1. Manel Medina

La història d'en Manel Medina és una entre moltes. Cada vida és un món però el que és cert és que la seva manté força semblances amb les de tants altres veïns que com ell, varen emigrar del seu lloc d'origen per venir a viure a Catalunya. En la història que ara ens ocupa, probablement hi hagi molts altres veïns de Ca n'Anglada que se sentin identificats. En Manel Medina va néixer a Andalusia el 1948 i va venir a viure al barri de Ca n'Anglada quan només tenia set anys (1955). Segons ens explica, la seva família va decidir emigrar perquè hi havia poca feina a Andalusia, i dificultats per viure decentment. Forma part dels primers anys de la immigració, els anys cinquanta, quan el barri pràcticament no existia com a tal. Per això ell viu al carrer Sant Tomàs, perquè en aquell moment hem vist en l'estudi del carrer Jacint Elies que la zona nord no va aparèixer fins més tard, gairebé l'any 1970. També sabem que és posteriorment, cap als anys seixanta, quan amb el barri ja més consolidat, els matrimonis tenien els fills a Catalunya. El seu oncle ja havia vingut, i per tant aquí veiem el fenomen de crida, que sabem que s'ha donat sempre en totes les migracions (també en l'actual).

Van comprar un terreny a plaços, i es van anar construint la casa a poc a poc (autoconstrucció), i quan la varen tenir feta van traslladar-se amb tren fins a Terrassa. Manel ens confirma el que podem trobar explicat en llibres: durant els anys cinquanta i seixanta hi havia una ordre del govern de Franco per frenar el fenomen de les migracions, malgrat produir-se en l'interior del mateix Estat Espanyol. "Arribaven a l'Estació de França i els tornaven cap enrera. Però la gent buscava altres mitjans, com ara fan" ens explica en Manel, trobant una comparació interessant amb la immigració estrangera actual.

Si varen venir, segons ens explica en Manel, va ser perquè a Catalunya hi havia la percepció, i de fet era una realitat, que hi havia perspectives de futur i feina per tothom. Com després veurem en l'entrevista a Jordi Labòria i Martorell (v. 3.3.), molts immigrants dels anys cinquanta, quan avui recorden la seva experiència solen "mitificar" la seva vinguda a la ciutat. Un dels aspectes de què parla Labòria és que en aquella època hi havia barraquisme, autoconstrucció i a vegades massificació, amb 10 o 15 persones sota el mateix sostre. La riuada de 1962 fa evidenciar aquest fenomen, que actualment a Terrassa no es produeix (potser el del barraquisme no, però el de massificació segurament sí).

Manel ens explica: "Tothom que arribava ràpidament trobava feina, no hi havia problemes d'escolaritat. Jo vaig arribar i només arribar em van posar al col·legi que hi ha al Carrer Sant Damià. I al grup escolar Obispado de Egara. Llavors a partir d'aquí hi havia feina tota la que volies. Si volies treballar 24 hores treballaves 24 hores, no hi havia cap problema."

També sabem que molta gent mantenia les seves cases al seu lloc d'origen. No és el cas d'en Manel, que no ha tornat mai al seu poble i de moment no en té necessitat, ja que no hi té família ni vincle de cap tipus.

El barri, quan ell hi va arribar, potser hi havia 10 cases com a màxim. La riera de les Arenes cal imaginar-se-la sense els murs, i els voltants plens de camps d'oliveres i ametllers, vinyes, i també sembrats de blat, avena, etc. Ara bé, malgrat les bones condicions de treball, reconeix que les condicions de vida eren dures i precàries. “Per posar-te un exemple no hi havia vàter (...). Aigua corrent no n'hi havia, era una vida bastant primitiva” explica. El principal problema del barri era que el barri no existia. No hi havia carrers (carrers sense asfaltar), no hi havia mitjans de transport, no hi havia comunicació amb el centre. Ca n'Anglada s'anava convertint en el que per alguns es podia anomenar un petit poble andalús, per l'alt contingent de persones nascuts a aquesta zona, tot i que en Manel ens recorda que hi havia gent de tot arreu, i que a més de Ca n'Anglada el fenomen afectava a altres barris com Can Palet o la Maurina. Els problemes del barri es varen anar solucionant: “El canvi que té avui el barri és que durant anys i anys doncs han anat fent més cases, el barri s'ha consolidat com a barri, els camps van deixar de ser camps. La construcció dels grups de la Vitassa va ser molt important perquè va donar cabuda a molts pocs metres quadrats de terreny a moltes famílies, i llavors els carrers es van començar a asfaltar. Els mitjans de comunicació amb el centre eren més adients. De mica en mica el barri... avui el barri és una part més de Terrassa.”

Els seus primers anys, a l'escola, els recorda sense problemes d'integració. Va fer amics ràpidament, com la majoria de nens. També diu que posteriorment en les seves feines mai s'ha trobat problemes de rebuig, i que sempre s'ha trobat amb bons companys. No serà el cas, com veurem, del següent testimoni, el d'Antonio Cerón. Per tant, en el seu cercle d'amistats hi havia catalans, amb els que a partir dels 17 anys, quan varen començar a ser conscients de la situació del barri, varen començar a fer militància política. Per exemple el Manel militava les Juventuts del PSUC, i es reunien a la mateixa església, al principi més per divertir-se els caps de setmana, després convençuts que podien fer una tasca social important. Això va ser degut a la sensació que en Manel va percebre respecte el seu entorn: la diferències socials entre la gent que estava al costat del Règim i les que no ho estaven. Manel reconeix que també hi va influir la innocència d'aquella edat. Creien que calia lluitar per la seva classe, la més reprimida, i quan rebien en la clandestinitat documents de la URSS i dels països aliats de la URSS, tot plegat els pintava un món de somni. “Avui penso que ens vam deixar embaucar una mica per aquesta visió d'un altre món, però la realitat que existia és que hi havia una dictadura i s'havia d'acabar amb ella”. La

història de Ca n'Anglada, doncs, des del principi, va lligada a una dictadura, i a una lluita social des seus veïns, de pràcticament tots, que volien millorar les seves condicions de vida. Va ser un barri construït amb l'esforç de tots els seus veïns, i això és important pel que explicarem més endavant, sobre la seva visió de la immigració actual.

Manel recorda la creació de CCOO com l'únic moviment real en defensa dels treballadors, juntament amb el PSUC, i recorda com a l'església i allà on podien miraven de captar militants, per tal de seguir conscienciant la societat. També recorda la creació de la Junta de Veïns, on ell va entrar-hi com a membre entre 1965 fins el 1970. Va néixer com a organització reivindicativa, demanant sempre millores (més llum, més asfaltat, que es fessin clavegueres). Reconeix al respecte que quan a l'Associació van començar a jugar-hi interessos polítics (i no va especificar a què es referia exactament) ell la va deixar. Parlant sobre la seva utilitat, en Manel pensa que ho va ser molt durant el franquisme, i que actualment també és important, però sembla ser que ha baixat la participació dels veïns de Ca n'Anglada. També es mostra clar quan diu que l'associació potser necessita un relleu generacional, ja que la mitjana d'edat entre els seus membres és força alta, i segons ell estan cansats. "Si no hi ha un relleu tindrà una debilitat molt grossa d'aquí en poc temps". Tot i això, ens explica que la comunicació entre l'Ajuntament i l'Associació ara és bona, tot i que podria ser millor, però que evidentment ha passat per èpoques molt pitjors. Un exemple el trobem quan ens diu que l'Associació va passar de ser controlada pel PSUC a ser controlada pel PCC, moment en que va augmentar molt la tensió i l'enfrontament amb l'Ajuntament.

També ens explica que quan el PSUC es va dividir en PCC i IC varen passar coses que el van decepcionar: "Com ara per exemple cridar la gent de la construcció a una vaga general i, sabent que totes les vagues són iguals, que era començar la vaga i hi haurien acomiadaments. I després s'havia de lluitar per la reincorporació al treball de la gent que havien acomiadat, doncs sabent això van decretar la vaga general, o sigui indefinida. Però a les dues setmanes van començar a reivindicar que tornessin els companys al treball. Jo des del començament vaig dir que una vaga no es comença si no es tenen uns objectius molt clars, i les conseqüències de la vaga. Llavors em van elegir delegat de Terrassa a Barcelona, i quan van convocar la vaga a Barcelona, vaig venir a Terrassa, vaig dir com havia anat l'Assemblea i la vaga a Terrassa va durar una setmana més. Llavors van fer una Assemblea de Construcció a Terrassa, on va venir un membre del comitè central del Partit Comunista que ara ja és mort, i el secretari de la COM, i em van posar un servei d'ordre a la porta perquè no em pogués defensar, i em van treure del càrrec i van posar un senyor de Rubí. I a partir d'aquí em vaig adonar que estaven utilitzant el jovent per la seva tasca. I la seva tasca, per mi, és l'apreciació que tinc, la van veure quan va

arribar la democràcia. Perquè ells parlaven de la “huelga general” i la “huelga general política”, deien ells, per fer la Revolució. Però bé, en el moment que van tenir l’ocasió van fer el pacte amb totes les forces polítiques, que ja em sembla bé, perquè això va donar lloc a la democràcia, però fins aquell moment ens tenien enganyats”.

Canviant una mica de tema, en Manel també ens explica la seva integració a nivell cultural. Ell va aprendre el català al carrer, però diu que va voler fer-ho, no com altres que s’han negat sempre a parlar-lo. Fins i tot ens diu que l’11 de setembre de seguida es va convertir en una data especial per ell. Quan durant el franquisme hi havia alguna manifestació de l’11 de setembre, hi anava molt poca gent, però entre aquesta poca gent hi havia en Manel. També ens diu que mai va tenir problemes ni els té ara. En l’actualitat en Manel també té amics magribins, amics senegalesos, amics peruans o xinesos, dels quals ens diu que molts també lluiten per millorar el barri i que la convivència sigui un fet. Quan li pregunto sobre la seva identitat, em respon que a ell li agrada sumar, mai restar, i que per tant ell va néixer a Sevilla però les seva vida ha estat a Catalunya. Per ell tenir un sentiment català no vol dir tenir un sentiment antiespanyol, i reconeix que hi ha casos en que això es dona. Evidentment té una visió des d’un punt de vista socialista, i no ho amaga. Se sent actiu encara, i preocupat pel barri i perquè continuï millorant.

Però ja quan ens explica les riuades de 1962, en que Ca n’Anglada estava força consolidat com a barri, va accentuar la solidaritat entre els veïns, malgrat que aquesta ja existia des de sempre (això també ens ho explica Antonio Cerón), des del moment de fer les cases i anar construint el barri a poc a poc.

En l’entrevista es poden llegir més detalls sobre la seva experiència, la seva opinió sobre la important tasca de la parròquia, amb mossèn Daura (“el cura rojo”) que segons ens explica va donar acolliment a tots els joves que tenien un sentiment de rebuig envers el règim. Ens diu que es va començar a parlar de la teologia de l’alliberament, amb homes com Daura que feien una església de gran proximitat amb el pobre, més reivindicativa i força al marge de les decisions del Vaticà. Diu que ara tot això ha canviat, i que l’església s’ha reduït a l’ús normal per als creients practicants.

També esmenta la importància de la Plaça Roja, per totes les manifestacions que s’hi feien, tot i que diu que el major conflicte que ha viscut mai a Ca n’Anglada va ser el de 1999. Això ens porta a parlar del que més ens interessa, que és la seva visió de l’actualitat. “Ara el problema fonamental que té el barri és la massificació d’immigrants magribins” ens diu. Aquesta és la seva percepció i la de molts veïns del barri. En l’entrevista ens confirma el que hem estat veient en l’estudi del carrer Jacint Elies. La concentració dels magribins és a la zona nord. Així

ens ho explica: “Curiosament no és a tot el barri de Ca n’Anglada, curiosament hi ha dos parts a Ca n’Anglada. Una és la part nord, amb tots els blocs de pisos de Vitasa, que són 62 blocs. I aquesta part de Ca n’Anglada ja té el 40% dels habitants que ja són immigrants. Per tant és una situació d’asfíxia que té la gent autòctona d’aquesta part de Ca n’Anglada, perquè a més a més és un espai molt reduït”. Per ell la massificació comporta diversos problemes: els immigrants venen de zones agrícoles del Marroc, i no estan preparats per la convivència. Per ell això comporta una situació d’instabilitat, en que molts autòctons es veuen obligats a marxar del barri. Molta gent mira de vendre’s el pis, però com que l’habitatge està tan car, és difícil de trobar-ne a altres zones de Terrassa. Un altre problema fonamental és el fenomen de crida. En un pis s’hi acumulen 10 o 12 immigrants, simplement en matalassos, i venen perquè, segons en Manel, saben que trobaran feina i que no importa que no tinguin papers, perquè sempre hi ha “empreses pirata” disposades a contractar-los.

“Perquè el gran problema de la immigració a Ca n’Anglada i a Can Palet i a Can Tussell i al Torrent de la Maurina, i allà on hi ha molt immigrant, és la voluntat que tingui la gent de conviure. O sigui, ja els costums, la llengua, la cultura, la religió, de mica en mica el que vulgui, s’anirà acostant a l’altre, però d’entrada si no hi ha ànim de convivència, no es pot fer cap tasca”. Aquesta és una reflexió interessant, que en Manel fa a partir de la seva pròpia experiència (ell va voler aprendre el català perquè segons ens diu va començar a estimar aquesta terra, a estimar els costums, mentre que altres mai han fet aquest pas, com ja hem dit). És a dir, ara no només és més difícil que els immigrants facin aquest pas d’integració (perquè ara s’acumula la diferència de llengua a la de religió, costums...) sinó que per a molts és difícil que facin un primer pas: el de la convivència. Per en Manel, el fenomen de crida, unit a altres factors com la massificació, fa que s’uneixin petits grups, i no es relacionin amb la gent autòctona. Es palpa en l’ambient un cert perill de guetització, tot i que per en Manel tot és qüestió de temps. Ara hi ha hagut la sorpresa per l’arribada massiva. Però segons ell s’ha de pensar que això és una realitat i que a poc a poc molts immigrants començaran (alguns ja han començat) a relacionar-se amb la població autòctona.

“Però de mica en mica, i després dels successos que van passar el 99, la gent es va conscienciar que és un fet real. És un fet que la immigració està aquí i que es quedarà aquí. Perquè és gent que ve a buscar-se una nova vida, millor de la que tenen allà. Hi ha més treball. D’alguna manera en aquest aspecte és el mateix que ens va passar a nosaltres”. Hi ha algunes semblances, doncs, entre una immigració i l’altra. Per això ens diu que poden entendre millor pel que estan passant, però no poden entendre que els costi fer el primer pas, el de la convivència.

Per tant, veiem que en Manel exigeix un esforç per part dels immigrants, a més d'una ajuda per part dels autòctons, perquè tots ens puguem entendre. De moment, sembla que en Manel va ser força políticament correcte en tot el que m'anava explicant, tot i que ho creu de debò, perquè realment manté molts contactes amb immigrants actuals i està molt immers en aquest tema.

Com hem vist abans, en Manel diu que el conflicte de l'any 1999 va ser el de més tensió que mai ha viscut el barri, almenys per ell. I que va ser a partir d'aquests incidents que el fenomen de la immigració actual va esclatar i es va fer evident entre la població.

Quan ens explica el motiu dels incidents, Manel ens diu: “Va ser que en aquell moment, nosaltres allà al barri hi tenim uns joves (que ja no són tant joves) que eren heroïnòmans, eren yonquis. Llavors aquests senyors es van trobar que a la festa major es va deixar sortir de permís carcelari a un membre del barri que estava arrestat per tràfic, que es deia “El Orejas”. Llavors en el barri teníem, el que sempre s'ha dit la Plaça de Ca n' Anglada, hi havia la Panaderia Emilio Ros, que era un bar de magrebins. I en aquest bar de magrebins es traficava droga. El problema va ser que aquesta gent va baixar a baix, van demanar droga, no els hi van voler donar, i aquesta gent van començar una baralla entre delinqüents, perquè tant delinqüent era el que demanava com el que venia. I clar, què passa quan hi ha molta gent en un espai reduït en una baralla? Tothom es fica, no? I clar, els nanos van ser els primers, els pares van ser els segons, i quan van veure que hi havia “moros i cristianos” doncs va arribar la policia i els va treure d'allà i tal”. És a dir, que segons ell tot va ser degut a un problema de drogues, explicació que segons l'alcalde és completament falsa, com veurem.

És cert que a partir de tot això (segons aquesta primera versió, en Manel ens assegura que tot va esclatar a partir d'un tema de drogues) va començar un moviment de rebuig cap als magribins. Però en Manel també es queixa del mal que van fer determinats mitjans de comunicació (en això coincideix amb el que ens explica l'alcalde) que van donar una imatge d'un barri racista, xenòfob, quan en Manel ens diu que això mai va ser així, i que en les manifestacions eren pocs els que es rebutjaven els magribins, mentre la gran majoria hi va anar per curiositat, simplement “a mirar què passava”.

Ell creu que a partir d'aquells incidents la situació s'ha anat normalitzant, però que si d'alguna cosa van servir fou per conscienciar del problema, si és que la immigració es pot considerar un problema. En Manel critica l'Ajuntament d'haver arribat tard al conflicte, de no haver previst l'arribada massiva de la immigració, i de reaccionar, en general, tard. Després dels incidents es va crear Acció Cívica, per lluitar contra els problemes relacionats amb la

discriminació, tot i que l'alcalde explica en l'entrevista que això ja estava previst de molt abans dels incidents de Ca n'Anglada.

L'últim problema que esmenta en Manel Medina és que creu que Ca n'Anglada rep menys ajudes econòmiques o s'hi inverteix menys que altres barris com St. Llorenç o el Pla del Bon Aire. Però també diu que el problema no és tot de l'Ajuntament, sinó que potser també és degut a la Generalitat, i sobretot, al Govern Central. L'Ajuntament és el més petit de tots, i no pot fer res si abans no hi ha una entesa entre el Govern Central i la Generalitat. Segons en Manel, "si hi ha una cabuda de 300000 immigrants, perquè hi ha lloc de treball, situacions en que se'ls pot ajudar a desenvolupar-se i demés, el que no podem suportar és que vinguin 600000, el doble. Perquè això crea el problema".

L'última reflexió d'un veí com en Manel, conserge de tota la vida, però molt implicat amb aquest tema i molt actiu per intentar veure quina és l'evolució de Terrassa, és la següent: "Jo penso que el futur, si les autoritats tenen voluntat de que Terrassa sigui realment una Terrassa amb diversitat, amb convivència, amb empenta per créixer, depèn de les autoritats, perquè els veïns podem fer l'esforç d'acostament a la gent diferent, però si no tenim els mitjans, sempre hi haurà problemes. Per exemple, si no hi ha vivendes, sempre hi haurà problemes de massificació. Si no hi ha escoles, sempre hi haurà problemes de massificació. Si no hi ha escoles que preparin els nanos que venen del Marroc i no saben parlar català ni castellà, i se'ls fica en una classe on no entenen res, aquest nano està condemnat a no aprendre. Per tant hi ha d'haver algun mitjà que primer li ensenyin la llengua i després el passin a l'escola. Falten molts mitjans".

3.2.2. Antonio Cerón

Antonio Cerón i Jiménez va néixer a La Carolina (Jaén) el 1938. Ell, igual que en Manel, forma part de la immigració que va arribar a Ca n'Anglada als anys 50 (Antonio va arribar-hi concretament el 1953, amb quinze anys). El primer que ens explica Antonio coincideix amb el que ens explica en Manel, referent a com era el barri en el moment que ell va arribar-hi. Ens recorda que a Terrassa hi havia pocs carrers asfaltats, potser tres o quatre, mentre la resta era terra, i quan plovia, fang. També ens diu que el mitjà de transport eren els carros, d'un o dos cavalls com a molt. Durant la seva vida, ha viscut en diferents carrers, des del carrer Sant Damià fins a l'actualitat, que viu molt a prop del carrer Jacint Elies (en un dels seus passatges).

Les causes de l'emigració en el seu cas va ser perquè els seus pares no van voler que Antonio treballés a la mina. Però a més a Ca n'Anglada ja hi vivien dues germanes de la seva mare, des de feia uns tres anys, amb la qual cosa tornem a trobar-nos amb el fenomen de crida, exactament igual que li va succeir a en Manel. Es comentava que a Terrassa hi havia feina i

perspectives de futur. Primer es van instal·lar a viure a casa de les seves ties, mentre el seu pare venia la casa del poble, i poder-ne comprar una a Ca n'Anglada. En l'entrevista completa es pot observar com l'Antonio ens recorda que la majoria de cases del barri són d'autoconstrucció, i que per tant el barri sempre ha estat molt solidari. Els uns sempre ajudaven als altres en els caps de setmana a fer la casa. No va ser el cas d'Antonio, que ja van comprar la casa amb el "casarón hecho" tal com ens explica.

Malgrat que el seu pare es va vendre la casa del poble, Antonio va tornar al seu lloc d'origen l'any 1962, i les diferències que es va trobar el van sorprendre: "Pues me encontré que allí había una vida muy pacífica, más que aquí. Porque en aquellos años aquí había una agitación industrial, el transporte había aumentado, los coches también. Y había una agitación del personal muy grande, por la noche y por el día. Los empresarios pusieron unos horarios de trabajo que eran enfermizos, para mí". És a dir, Antonio no mitifica gens el que es va trobar aquí, com potser podia fer altres veïns, tal com ens indica Jordi Labòria en la seva entrevista.

La primera feina d'Antonio Cerón va ser a l'estació de la RENFE, després va treballar a l'Ajuntament, com a peó, fins que el capatàs li va aconsellar que aprenguéssim un ofici, i d'entre tots va escollir ser pintor (la seva professió fins al dia de la seva jubilació).

Davant la pregunta de si el barri va néixer del carrer Sant Tomàs cap al sud primer, i després es va anar ocupant la zona nord, l'Antonio ens ho confirma. Però ens recorda que la divisió del barri és purament física, i que els veïns sempre s'han sentit units i s'han ajudat els uns als altres. Les cases es feien allà on els veïns volien fer-la, amb l'única condició que posava l'ajuntament, que era fer-les seguint les línies dels futurs carrers, en aquell moment encara inexistents. "Que construyeran donde quisieran pero en línea recta. Te decían de aquí a aquí. Pero, no había cloacas, ni aceras ni bordillos de señalización de calles, no había luz ni agua potable. En Ca n'Anglada, si hay 1000 casas de Santo Tomás para abajo, hay 800 pozos" ens explica. A més dels pous, al carrer Sant Tomàs, a la cantonada amb Pablo Marsans hi havia una font pública, on mig barri anava a buscar l'aigua. Les cases, al principi, estaven aïllades, i potser en algun lloc coincidien dues cases juntes o una davant de l'altra. Després el barri va anar creixent espectacularment en la zona sud, i posteriorment es van fer els blocs de VITASA de la zona nord.

Parlant de les cases, l'Antonio ens confirma la massificació que en alguns llocs hi havia. Es coneixien casos de dues o tres famílies vivint en la mateixa casa. Però això es va anar solucionant amb el temps, a mesura que la gent s'anava construint les seves pròpies cases. Els carrers, i és curiós com ho recorda, estaven numerats. Així, el carrer 24F és avui Sant Damià. De fet aquesta numeració (23F, 32F, 22F) eren els carrers paral·lels a la via del tren i que avui van

de l'Avinguda de Barcelona fins a l'Avinguda del Vallès. Posteriorment, aquests carrers (tots) van rebre noms de verges, mentre que les paral·leles cap avall van ser noms de sants. Després entre carrer i carrer, si hi havia algun passatge, aquest era anomenat per les lletres A, B, C...

A més de la descripció que ja coneixem del barri (amb sembrats de blat, naps, civada...) i dels carrers de terra o de fang quan plovia, de l'absència d'aigua corrent i de llum, cal afegir una descripció que ens fa l'Antonio: que plovia molt, fins al punt que era estrany el dia que no ho feia, i que el barri feia molta pudor, i en ocasions hi havia molts mosquits. A partir d'aquí es pot dir que l'Antonio va ser conscient de la situació, i es va començar a preocupar activament pel barri. Amb uns amics van anar a l'ajuntament, i després de moltes dificultats van poder parlar amb el regidor de sanitat, per tal d'explicar-li quina era la situació precària en la que vivien. Amb el temps, es va aconseguir que es posés aigua a les cases, i també llum. Però en canvi no hi va haver enllumenat públic fins molt més endavant, deixant a les nits un barri completament fosc.

La iniciativa política que començava a mostrar l'Antonio es va traduir, lògicament, en moltes amistats, amb qui compartia un objectiu comú: millorar el barri dia a dia i lluitar contra el Franquisme. Això va fer que fes amics amb gent del barri, molt abans que amb gent de la feina, amb qui era més difícil relacionar-se. I així com en Manel mai va patir discriminació pel fet de ser immigrant, l'Antonio sí. Entre el seu cercle d'amics hi havia catalans, que l'acceptaren molt bé, però també es va trobar amb casos en els que els catalans els insultaven anomenant-los: "Xarnegos". Segons el punt de vista de l'Antonio: "Había dos frentes. Había el franquismo, y había la discriminación que hacía el catalán sobre el inmigrante". Però no es queda aquí, i afirma: "Había discriminación soterrada, como ahora está la política de Catalunya, soterrada. No está a la vista como en País Vasco, con la violencia y las muertes. Pero políticamente Catalunya está con más inquietudes y más profundas que en el País Vasco. En el País Vasco le dio a ETA por matar, pero como en los primeros momentos de ETA iba contra personas del franquismo, pues se veía bien, se toleraba. Pero una vez que Franco murió, se hizo la Constitución, y se construyeron las cortes, pues ya quedaban residuos de individuos que eran franquistas franquistas, que fueron desapareciendo. Pero luego surgió una nueva generación, hijos de estos, que siguieron con la misma táctica. Pero claro este barrio cuando yo llegué había unos 300 habitantes. Y hoy tiene alrededor de 15000. La diferencia es grandiosa. Todo eso es inmigración".

Antonio diu que aquesta discriminació es va anar suavitzant, i que la lluita contra el franquisme va augmentar significativament a partir de l'arribada l'any 1962 del PSUC a Terrassa, al qual l'Antonio s'afilià. Van arribar a ser 300 persones en la clandestinitat, però abans d'afiliar-se al PSUC l'Antonio ja havia fundat les CCOO a Terrassa. Així ho explica

l'Antonio: “ [CCOO se fundó] en el año 60, entre el 59 y 60. Nos juntábamos en el bosque, y uno aportaba a uno, y otro aportaba a otro. Allí se explicaba el significado de aquellas reuniones, para que servía: para luchar en las empresas, luchar en la calle contra el régimen... y de allí salieron unos líderes que fundaron el PSUC aquí en Terrassa, y nos fuimos apuntando, llegamos a ser 300.

Antonio Cerón és també soci fundador de l'Associació de Veïns de Ca n'Anglada. Ell n'és el soci número 5. Va aparèixer per reivindicar millores en el barri. La seva opinió sobre la Junta de Veïns en l'actualitat és similar a la de Manel Medina. Mentre que consideren que és útil, tots dos afirmen que està mal dirigida: “Por la sencilla razón de que el presidente trabaja en el ayuntamiento, la mujer trabaja en el ayuntamiento, y el hijo trabaja en el ayuntamiento...” Observem que els idees d'Antonio Cerón són les pròpies d'aquell que ha viscut en el Franquisme i ha estat lluitant tota la vida perquè els interessos de les persones, els interessos d'un barri, les reivindicacions socials no es barregin amb la política, precisament perquè va estar lluitant i reivindicant sempre contra un règim polític. Molt probablement ara no accepta que una associació com aquesta estigui formada per gent que treballa a l'ajuntament. Per això actualment està fora de l'Associació¹⁷.

I també va deixar el PSUC, en el moment de la divisió en PCC. Antonio va veure com companys amb els que havia lluitat durant tota la vida i que ara s'havien passat al PCC el titllaven de feixista. Això va decepcionar profundament l'Antonio, i va decidir deixar la militància política.

També com ho feia Manel Medina, l'Antonio destaca el paper importantíssim de la parròquia, més enllà d'una simple església per practicants del diumenge. Perquè transcendia més enllà de la religió. L'església es va fer entre el 1955 i 1958, amb l'ajuda de molts veïns. Destaca que per ell va ser important com a lloc de reunió durant molts anys de la Junta de Veïns, fins que va morir Franco. Destaca el paper de Damià (no va dir el cognom), així com Agustí Daura (també parla d'ell en Manel Medina). “Como en la Iglesia no podían entrar las fuerzas públicas, para nada. Y si entraban tenían que dejar las armas fuera. Fuimos y hablamos con Antonio, y el nos advirtió: “Gatito misito, suavito, que vamos a ser buenos, que lo único que vamos a hacer es que queremos mejorar el barrio”. Vale, total que accedí”. Així ho explica l'Antonio.

¹⁷ Malgrat que Antonio Cerón em va donar permís per gravar l'entrevista, i es va mostrar distès i va explicar-ho tot tal com ho sentia, la seva dona va mostrar el seu desacord en el fet de gravar-la. Són una família que han passat per molts problemes, ja que l'Antonio ha estat a la presó, i sempre hi ha hagut polèmica al barri per les seves opinions. La meua única intenció en aquest treball és mostrar l'opinió d'un veí, que la va voler expressar lliurement, i no és la meua intenció que amb certes declaracions com les que es poden llegir l'Antonio Cerón sigui perjudicat. Jo li agraeixo que no mirés de ser políticament correcte i que s'expressés amb sinceritat.

Cal destacar que la vida d'Antonio Cerón ha estat molt dura. Ha passat per la presó, després de manifestar-se i ser detingut per la policia. Aquest va ser, per ell, el moment de màxima tensió al barri va ser precisament el moment de la detenció, en que el van venir a buscar a casa (v. Annex 3 per més detalls) i el moment de deixar l'Associació de Veïns.

Passem a la part que ens interessa més, que és veure l'opinió que té l'Antonio del barri en l'actualitat. Ell, per començar, no el veu bé, perquè considera que el problema més important és la massificació dels immigrants magribins a Ca n'Anglada. Creu que s'hauria de fer un control per part de les autoritats dels que arriben aquí. Ens diu que coneix casos en que en un pis viuen 14 o 15 persones. El problema principal és que es concentren, com és lògic, a la zona nord, on hi ha pisos. La zona sud, en canvi, és on podem trobar-hi cases amb persones ja grans.

“Y hay dos problemas: el problema de sanidad, y el problema de las cuotas de escalera”, ens diu l'Antonio. Sobretot es queixa dels immigrants il·legals, mentre que com en Manel es mostra obert a que vinguin de fora. Ell també va ser immigrant i també va patir discriminació, i no pretén (ni ell ni la majoria de veïns) ser xenòfob o rebutjar-los. Sap que venen de la misèria i que se'n volen sortir. El problema és el mateix que esmenta Manel Medina. Els autòctons els ajuden, amb l'assistència social o altres mecanismes, però molts immigrants no fan un primer pas abans de la integració, que és el pas de la convivència. Un exemple ens el dona l'Antonio: “Se aíslan, se meten en su gueto, y no tienen relación ninguna con nadie. Solo entre ellos. Más sencillo. Ahí hay dos bancos, en la cabina de teléfonos. Hay dos magrebíes sentados. Llego yo, o llega otra persona: “¿Me puedo sentar?”, “Sí”. Te sientas y a los dos minutos salen zumbando (...). Es un problema. Aquí hemos tenido que meter una mujer para que limpie la escalera dos veces por semana. Porqué aquí no se podía vivir de olor”.

Sense que jo li preguntés, l'Antonio ja va dir la paraula “gueto”. És doncs, una realitat? Per l'Antonio sí, mentre que pel Manel és exagerat. Si més no, tots dos expressen la preocupació generalitzada dels veïns del barri. Molts no parlen perquè tenen por que els titllin de racistes, però el que és cert és que la preocupació pels il·legals, pels problemes amb les normes de convivència bàsiques (la higiene, per exemple), o problemes de petits costums (el costum que tenen els magribins d'ajuntar-se uns quants al carrer poden intimidar alguna persona, que decideix creuar a l'altra acera, per por a allò desconegut, com més endavant veurem explicat en l'entrevista amb l'alcalde).

Parlant amb l'Antonio de la immigració, inevitablement vàrem començar a parlar dels incidents de l'any 1999, i una vegada més, si s'observa detingudament l'entrevista, va ser ell qui anava traient els temes, no jo. “Y esos incidentes no fueron provocados por los españoles, fueron

provocados por los magrebíes porqué se ponían allí en la plaza, y allí hacían de todo”. Ell no sap exactament què va fer esclatar el conflicte. De fet, considera que allò és pura anècdota: “Yo creo que fue porqué el barrio se cansó. Aquellas personas de allí se cansaron. Y vinieron unos cabezas rapadas de esos, y animaron a la gente de la plaza, ¿entiendes?”. És a dir, passés el que passés (caps rapats, drogoaddictes) no va ser més que la guspira d’un problema major, la percepció des de feia temps que una gran quantitat d’immigrants extracomunitaris, especialment del Marroc, anaven a viure a Ca n’Anglada.

El mateix Antonio Cerón ens dóna una molt bona explicació per fer-nos entendre les seves opinions (compartides per la majoria de veïns). “Señores, este barrio no ha tenido tiempo de ser xenófobo ni racista. Este barrio se pasó media vida construyendo el barrio, con miles de fatigas, y ahora lo que queremos es vivir tranquilos, los pocos años que nos queden.”

I això és el que Antonio contesta a aquells que els van dir racistes o xenòfobs arran dels incidents del barri l’any 1999. La premsa va fer molt de mal, segons totes les persones que s’han entrevistat per aquest treball. No es van entendre els motius profunds d’aquelles manifestacions. Ara, podem tenir una hipòtesi. Els immigrants de l’onada dels anys 1950-1975 foren els que construïren el barri de Ca n’Anglada. És un barri jove, d’uns 50 o 60 anys d’història (la història del barri comença amb la història de les persones que van venir, i la dels seus fills i potser ara néts). Antonio expressa el que sent amb sinceritat, i és que després d’una vida lluitant contra el Franquisme, adaptant-se a Catalunya, rebent discriminació per part d’alguns catalans, construint el barri mirant que aquest s’integrés amb la ciutat com ells es van integrar amb els catalans. Ara, es pot dir que han perdut la condició d’immigrants, i són catalans (i això no vol dir renunciar als seus orígens). Però observen com l’allau d’immigrants estrangers provoca inestabilitat al “seu” barri. De fet, és possible que alguns el sentin precisament com el definíem anteriorment: un petit poble andalús. És possible que alguns es neguin a acceptar aquests canvis? La gent que ha viscut tota la vida al barri marxa per culpa de la immigració? O vol marxar per altres motius?

L’Antonio Cerón ens diu que ell sap parlar català perfectament, i llegir-lo. Ell va procurar integrar-se en la cultura que el va rebre¹⁸. Ara bé, l’Antonio manifesta les seves ganes de marxar al seu lloc d’origen: “Pero mi tierra me llama, y cada vez me llama más”. De moment, no ha marxat, però manifesta una tendència: molts immigrants dels anys cinquanta i seixanta, quan ara ja estan jubilats, senten la necessitat de tornar al lloc d’origen. Les causes poden ser sentimentals, o poden ser en alguns casos degudes a la forta allau immigratòria actual?

L’Antonio veu el futur, però, amb optimisme. Però creu que encara falten molts avenços per ajudar els immigrants a integrar-se. Segons la seva opinió, cal que les autoritats (i no sap molt bé

¹⁸ L’entrevista va ser feta en castellà, però va sorgir de forma espontània. De fet, jo vaig començar a parlar-li en castellà des del primer moment, potser per allò que diuen que els catalans ens passem fàcilment al castellà.

quines ho haurien de fer) haurien de fixar un nombre màxim de persones per pis. “Un piso que mide 60 metros, tiene que tener tantas personas”. També diu: “En la escuela, o facilitan un profesor que ayude al que hay a comprender a los magrebíes, mal, se atrasarán todos los niños”. Aquesta també és una idea força generalitzada. És a dir, la por que els immigrants provoquin un retard en l’educació dels autòctons, a menys que els posin tots a part. Jo em pregunto si això és la veritable integració. També em pregunto si totes aquestes mesures les pensa per ajudar als immigrants, o per no perjudicar els autòctons? “Tercero, tienen que enseñarles que hay que respetar las cosas. Hay que respetar dónde uno vive, y hay que colaborar con los gastos de la vivienda. Como vives en una comunidad tienes las mismas responsabilidades que todos. Tienes los mismos derechos que todos, pero también las mismas obligaciones que todos” afirma recordant que a més de drets els immigrants també han de respectar els seus deures.

Ja hem vist, doncs, les opinions de dos veïns del barri, de diferent edat, però ambdós immigrants de la dècada dels cinquanta. Tots dos, a més, es mostren veritablement actius amb els problemes del barri. Així ens ho expressa l’Antonio: “Aunque yo no estoy en la Junta de Vecinos, yo no paro de hacer cosas. Yo siempre estoy liado”.

3.3. Altres entrevistes

3.3.1. Entrevista a Pere Navarro i a Jordi Labòria

La intenció d’entrevistar l’alcalde va ser un principi perquè vaig trobar informació en la que es deia que ell havia tingut un paper molt destacat en els incidents de Ca n’Anglada l’any 1999, com a regidor de cultura. Vaig decidir entrevistar-lo en veure que l’Associació de Veïns era cada vegada més inaccessible, al menys durant l’estiu. La intenció era conèixer la opinió en general que té l’alcalde sobre el tema: com el percep, què s’està portant a terme per solucionar-ho, etc. En l’entrevista l’alcalde em va presentar Jordi Labòria i Martorell, regidor i sisè tinent d’alcalde, expert en immigració. L’entrevista, doncs, va ser feta a tots dos al mateix temps, i va donar peu a la recerca de més informació, com tot seguit veurem.

En l’entrevista vàrem començar parlant d’urbanisme, i de com la ciutat ha anat evolucionant al llarg dels anys. L’alcalde ens explica com es van asfaltar els carrers, com es va anar posant l’enllumenat públic. Després, en un segon nivell, com es va intentar millorar la qualitat i els serveis de les persones (centres cívics, equipaments esportius). En aquest sentit ens diu que Ca n’Anglada no va ser una excepció, i que de fet no era dels pitjors barris quant a urbanització. Es va arreglar la plaça, es varen posar arbres, i per tant era un barri força consolidat, des del principi de la democràcia.

Jordi Labòria va parlar de la separació física de Ca n'Anglada en la zones nord i sud, i de com es va construir el barri: "Ca n'Anglada si el mires en un plànol veuràs que es un barri ordenat, no com la Maurina, on la gent va construir desordenadament. Però a Ca n'Anglada hi va haver dos tipus de construcció. La part Nord (després en el tema d'immigració t'influirà molt) que van ser els blocs de pisos que varen aixecar-se, alguns fets pel propi ajuntament, per una empresa municipal, altres fets per empreses privades, per "protegits" que en deien. I la part sud, que són cases, casetes. Aquests dos nivells d'edificació, fins i tot l'any 1983 quan vam canviar el pla d'urbanisme, vàrem estimar que no calia tocar-ho, perquè el barri ja tenia una tipologia important". Això em va donar peu a les preguntes relacionades amb aquest tema que vaig fer a Manel Medina i a Antonio Cerón, i que hagués fet a l'Associació de Veïns.

Aquí podem introduir una petita conclusió. La massificació dels immigrants, el problema que percep la gent, està molt relacionada, com hem vist, amb la fisonomia del barri, amb la seva distribució. Per tant, aquesta massificació és un problema d'urbanisme? Podríem contestar que sí. I quina és l'arrel d'aquest problema d'urbanisme? Tal com ens explica Jordi Labòria: "L'única trampa que va fer el franquisme és que a diferència d'altres barris, on les "manzanas" són més grans, aquí les va partir. És a dir, va densificar en casetes, va fer (...) una espècie de "campament" (...) Això ha creat a la llarga uns problemes de creixement més que urbanístic, immobiliari. Ha estat difícil aplicar paràmetres... si t'hi has fixat, Ca n'Aurell està tot ell en obres. És que està més lluny del centre que Ca n'Anglada? Home, no exageradament. Però la seva tipologia ha permès aixecar un nivell de plantes, etc." És a dir, un problema més que urbanístic, immobiliari. És evident que en les casetes de la zona sud del barri de Ca n'Anglada, on hi viu una majoria de gent immigrant dels anys 1950-1975, per tant ja gran, han configurat una tipus de barri en el qual era impossible enderrocar aquestes cases per fer-hi pisos.

Com hem dit, primer pensava que l'alcalde, com a regidor de cultura, havia tractat amb el tema de la immigració des d'un bon començament. "El tema d'immigració no està lligat a l'àrea de cultura. En aquest moment hi ha una persona a l'equip de govern, que és el responsable directe dels temes d'immigració, que és el Xavier Martín. És el regidor de Participació Ciutadana, també. Però les qüestions d'immigració són, com es diu ara, transversals, afecten a moltes regidories", em va aclarir.

L'alcalde també destaca que a més de ser un fenomen que afecta a moltes regidories, també afecta a moltes administracions. Ell també creu, com opinava Manel Medina, el que sembla lògic: "Una de les coses que s'han d'explicar, i que hi ha gent a qui potser no li interessa explicar, és que en els temes d'immigració és competència del Govern Central. El Govern Central és qui ha de controlar els immigrants, els fluxos d'immigració, i no els controla". Davant

d'això, podem fer una reflexió: És cert que la immigració és un fenomen global, és a dir, és un moviment general, de persones per causes actualment econòmiques. Aquest fenomen global és el que crea l'onada migratòria, que segons Jordi Labòria “qui l'hauria de regular, serien dos estaments, Europa i els Estats. Aquests són els que tenen mecanismes per dir si aquell senyor que ve de l'estranger es pot quedar o no aquí, en residència permanent. Els Ajuntaments no tenen mecanismes de control ni capacitat.” Per tant el fenomen és global, però després el problema és local. I en aquest sentit els ajuntaments es troben sense mitjans, sense un control previ del Govern Central, i no poden solucionar-ho. “[Falten] recursos, mitjans i lleis”, diu Labòria.

I el principal problema, lògicament per a l'ajuntament i per les administracions en general, és la immigració il·legal: “I el tema, que és el gran buit, són els irregulars. És a dir, els que venen com a turistes, però és queden. Evidentment aquests no venen amb patera. Has de calcular que la immigració que arriba a Espanya en patera no deu arribar a un màxim d'un 1% o 2% de la immigració il·legal” diu Jordi Labòria. I també parla del fenomen de crida, que fa que en algunes ciutats els immigrants siguin en la seva majoria no ja d'un mateix país, sinó d'un mateix poble. Per una banda, això es pot relacionar amb la immigració dels anys cinquanta i seixanta, en que a Terrassa predominen els habitants de pobles concrets com Nueva Carteya, Còrdova, Jaén, Tiñana... I per altra banda, actualment pel mateix fenomen a Terrassa predominen els immigrants extracomunitaris procedents d'àrees geogràfiques molt petites, com Larache o Tetuan¹⁹. “Hi ha un fenomen de crida. El que ja hi és crida. Hi ha un fenomen de mercat, van allà on hi ha alguna feina a fer”. En canvi en altres ciutats seran majoritaris d'altres ciutats o pobles.

Per tant, quines semblances i quines diferències hi ha entre la immigració dels anys cinquanta i seixanta amb l'actual? La primera diferència és òbvia: la procedència. Una altra, la quantitat d'immigrants. Encara que ens semblin molts, en 5 o 6 anys Terrassa ha rebut 14000 persones estrangeres, que comparades amb les 60000 en que va créixer en deu anys Terrassa, són pocs. Però a més hi ha altres diferències: “L'onada migratòria dels anys 60, molt desordenada, imposada per un franquisme que allà on la gent es moria de gana les enviava a l'àmbit de Madrid o Barcelona on hi havia més possibilitats de treball que de misèria. Si parles amb gent immigrant dels anys 60 mitifiquen la seva vinguda a la ciutat. Però hi havia cases amb 10 o 15 persones, hi havia barraquisme. En la riuada de l'any 62 va morir molta gent perquè vivien al mig de la riera. Les condicions d'aquella immigració van ser molt més dures del que és avui per avui. Aquí a Terrassa almenys no s'ha produït encara el fenomen de barraquisme” diu Jordi Labòria.

¹⁹ Això no s'ha pogut comprovar en l'estudi del carrer Jacint Elies perquè en les dades del padró actual només informa, en els casos d'immigrants estrangers, del país d'origen (El Marroc i l'Equador principalment), i no especifica la ciutat o el poble.

I encara hi ha un fet més definitori, segons Labòria: “Tota aquella immigració era legal. Legal, en el sentit, a vegades no s’empadronaven, per exemple va morir gent a la riuada que no es va identificar mai, que no estava censada. Però era gent del mateix país amb el que tot això comportava. Ara hi ha un fenomen greu, i és que hi ha un percentatge important (a Catalunya 600000²⁰) immigrants irregulars”.

I quines semblances ens queden? Les causes econòmiques, el fenomen de crida, la massificació (tot i que ara en menor nombre). Per tant, estem realment en condicions d’afirmar que hi ha un perill de massificació i alhora de guetització? “Territorial n’hi ha un. Costarà molt trencar la tendència que la gent s’agrupi. Per exemple, ja ho tenim als voltants de Terrassa, on hi ha equatorians. Hi ha un perill de gueto en el sentit territorial. No tant en el sentit de relacionar-se” ens continua explicant Jordi Labòria.

És doncs, un problema de percepció de la gent? L’alcalde esmenta que hi ha hagut sempre, per tradició històrica, que els “moros” han estat els dolents, des de la reconquesta fins a la guàrdia nova de Franco. En Jordi Labòria hi està d’acord. Sempre s’han explicat històries de les guerres amb els àrabs, i s’ha parlat de la seva crueltat. Tot això ha ajudat a crear un imaginari col·lectiu que és difícil desprendre’ns d’ell. En canvi, l’alcalde destaca que els sub-saharians o els sud-americans són ben rebuts. Per tant un altre problema important que existeix és la rumorologia. Una rumorologia que ha portat a la por per allò desconegut: “Aquests problemes també es produïen en la immigració dels anys 60. Aquesta venia amb uns costums, per exemple, la gent d’Andalusia tenia el costum d’escombrar les cases tirant la porqueria al carrer, com han fet sempre els pagesos, de fet. Jo me’n recordo perfectament que una de les queixes dels catalans en la immigració dels anys 60 era aquesta: “Aquests escombren però tiren tota la merda al carrer”. És a dir, allò no era res més que el reflex d’un costum, rural en aquest cas. És a dir, hi ha tot el tema de la llengua, etc. Però després hi ha els costums. No és el mateix que et vingui un immigrant de ciutat, del Marroc, o que et vingui d’un camp. D’un camp que a més està retrassat, que no tenen lavabo. Què passa, que quan arriben a Ca n’Anglada, perdó per l’expressió, poden anar a fer pipí a qualsevol lloc de la plaça. Fins que no els hi diu, i aquí venen les polítiques que es fan” explica l’alcalde. També ens posa com exemple el que hem dit abans, respecte el costum de reunir-se molts homes al mig del carrer, fet que pot intimidar algunes persones, però no és més que un costum.

“L’any passat vam anar a Tetuán, ja saps que ens hem agermanat amb aquesta ciutat. Vam anar a visitar unes oficines que té el sindicat allà que prepara treballadors, per després venir aquí, i els ensenya la llengua, etc. I vaig veure com fregaven les escales: tiren les galledes

²⁰ Aquesta és una dada donada per Jordi Labòria, però no coneixem la font d’on ha sortit, ni la manera de calcular-ho.

d'aigua des del pis de dalt de tot; tiren una galleda d'aigua i la van tirant escales avall fins que arriba al carrer. Aquesta és la manera que tenen allà de fregar. Aquí, també ho fan, i la gent nostra es queixa de que l'aigua els entra per sota la porta". Aquest és un altre exemple d'aquests costums que causen els problemes de convivència dels que parlaven Manel Medina i Antonio Cerón. La por a allò desconegut, però també els rumors de l'estil: "Se'ls hi regalen els pisos als moros, se'ls hi regala el menjar..." Però són tots els rumors falsos? "Ens prenen la feina" poden pensar molts. Això pot ser cert, sobretot en aquelles feines no qualificades, en que tantes possibilitats té un autòcton com un immigrant. I a vegades és possible que l'immigrant acabi fent la feina que ningú vol fer, perquè almenys cobra, encara que sigui una misèria (molts immigrants són enganyats, altres són contractats per empreses de forma il·legal, aprofitant-se d'una mà d'obra que els resulta molt més barata.

I l'Ajuntament havia previst aquesta allau immigratòria actual? La resposta de l'alcalde i de Jordi Labòria és no. Per ells els era impossible preveure-ho. Espanya sempre ha estat expulsora d'emigrants (fins fa poc temps era un país pràcticament subdesenvolupat en molts aspectes). "És un fenomen que es produeix en molt poc temps i molt ràpidament, i en el qual no hi havia cap previsió ni cap tradició. Espanya no ha estat mai receptora d'immigració estrangera, mai. Som un país que tenim encara prop de 2000000 de persones fora d'Espanya" explica Jordi Labòria. Per tant, els va agafar per sorpresa i sense cap experiència.

Per tots aquests motius la immigració actual surt a les enquestes com un motiu de preocupació, molt relacionada també amb la sensació d'inseguretat. La relació entre pobresa i delinqüència fa que molta gent relacioni immigrant pobre amb delinqüent. A vegades aquesta por pot ser infundada, però pot ser certa en d'altres casos.

I què cal perquè s'integrin? Quan es pot considerar que un immigrant s'ha integrat? Què s'espera d'ells, i què hem de fer nosaltres? La resposta fou que cal ajudar-los, acompanyar-los des del moment de la seva arribada, en l'idioma, ajudar-los en el coneixement de les diferències, la cultura, però sobretot les normes i les lleis d'aquí. Però és evident que la voluntat d'integrar-se va molt lligada amb la voluntat de permanència. Així, Jordi Labòria destaca que els xinesos no solen integrar-se mai, perquè tots acaben retornant al seu lloc d'origen. "Al barri xinès de Chinatown, m'explicava un que hi entén molt d'aquests temes que un tant per cent, més de la meitat dels xinesos que hi ha allà se'n tornen a Xina sense haver après anglès" diu.

Tampoc podem exigir que aquesta generació s'adapti. Hem de tenir paciència i esperar. Perquè la immigració dels anys cinquanta o seixanta era de l'interior del país, i tot i així hi ha casos en que no s'han integrat mai (gent que s'ha negat a entendre l'idioma, etc.). Per tant hem de suposar que serà molt més difícil en la immigració estrangera, sobre la qual, repetim, Espanya

no en té cap experiència, com sí que la tenen altres països, com EEUU, França, Anglaterra o Alemanya. Sobre aquest aspecte, vàrem començar a parlar en l'entrevista dels diferents models d'integració (v. Marc Teòric Previ), i la pregunta era obligada: quin model vol adoptar Espanya, i Catalunya? Crec que el millor és citar literalment el que ens explica Jordi Labòria, molt més participatiu en l'entrevista que l'alcalde, com podem comprovar: "Els organismes municipals, en aquest cas Terrassa, vàrem definir fa dos o tres anys quin era l'objectiu aquí a Catalunya en relació a aquest tema. Com tu has dit molt bé, hi ha el model segregacionista, cadascú té el seu món i tots accepten les regles comunes. Tots moren a la guerra d'Iraq sota la bandera d'EEUU. Aquest és l'esquema nord-americà. Hi ha el model anglès, que és molt semblant a aquest però que hi ha molta més implicació, o sigui, a aquests no els fan morir sota la bandera si no volen, sinó que el que tots accepten és les lleis de l'Estat. I el model francès que és més integracionista. Llavors aquí es va optar per un model de "Democràcia Intercultural".

La Democràcia Intercultural, segons Labòria, és un nou model que intenta solucionar els problemes que comencen a afectar França, per posar un exemple. És un model que parteix dels drets democràtics inqüestionables. "Que la dona tingui menys drets perquè... això no es tolera, d'acord? Que hi hagi l'ablació del clítoris a una nena no és tolerable. Això és vulnerar un dret bàsic" ens exemplifica Jordi Labòria. "En segon lloc hi havia un nivell que són les normes cíviques, i no són variables. Són d'aplicació per tothom. I el tercer nivell és l'Intercultural, en que hi ha un terreny que la gent pot parlar com vulgui a casa seva, pot manifestar-se amb els seus costums, la seva manera de menjar i de ser, i aquí, en tot cas el que hem de buscar és el màxim d'interculturalitat, de trobada d'aquestes cultures. Això, a la llarga, pot portar a un nivell d'integració més elevat que el model nord-americà."

Els diferents models dels altres països van sorgir perquè la seva immigració tenia unes peculiaritats. França, per exemple, va rebre durant molt temps immigrants d'Algèria, perquè Algèria havia estat colònia francesa: "El model francès també ha entrat en crisi. Aquest es basava en el que ha dit l'alcalde: les colònies. És una mica, el model holandès amb el Kluivert, el Kluivert no deixa de ser un immigrant a Holanda, però ve d'una colònia que era de nacionalitat holandesa, que és el que els hi passa als anglesos amb els indis" ens diu en Jordi Labòria.

El model dels EEUU funciona perfectament fins que les diferents cultures aïllades (el barri xinès, el barri llatí) interaccionen. Aleshores es produeix el conflicte. Això és el que es vol evitar aquí, i per això es parla del model de Democràcia Intercultural. Observem que no s'anomena Multicultural (ja hem explicat les diferències de significat en el Marc Teòric Previ). Es vol evitar, doncs, que els barris siguin un conglomerat de diferents immigracions. Cal que la interacció existeixi des d'un bon començament.

Per últim vam parlar dels incidents de Ca n'Anglada de l'any 1999. Els incidents en sí són pura anècdota, com ens recorda Jordi Labòria, però afirma que el tema de les drogues és fals. "Era sobre una noia que havia passat, uns li van dir una cosa, els germans es van encarar. Aquell enfrontament era entre nois de diferent procedència, i això va evidenciar un problema que ja estava massa enquistat en el barri. La gent ja era molt conscient que hi havia molta gent de procedència magribina, i llavors va fer que una part important de gent es manifestés en contra. Es va extrapolar a tothom. Això passa moltes vegades amb la conflictivitat social. La causa original no té res a veure. És anecdòtica. Però una part del barri va sortir a manifestar-se davant d'un fenomen que no entenien, que entenia que el perjudicava, tot el que hem anat explicant. Diríem que van ser uns fets més sociològics que d'incident, per dir-ho així". I també destaquen, no només Jordi Labòria, també l'alcalde, que van ser uns fets mediàtics. Els mitjans de comunicació no locals van donar una imatge del barri equivocada. "Caçaven tres o quatre opinions i construïen un article" manifesta l'alcalde.

El més important és la conclusió final a aquells fets. Ara Ca n'Anglada està canviant, ha calgut crear, per part dels ajuntaments, organismes especialitzats en el tema de la immigració (Acció Cívica, que ja es preveia crear-la abans dels incidents) o una Societat de Ca n'Anglada. Destaquen la importància de la participació ciutadana, que mai és suficient, però que és important de mantenir des de grups com l'Associació de Veïns, amb la que diuen que ara hi ha una bona relació, millor que anys enrera.

L'última reflexió de l'alcalde Pere Navarro i de Jordi Labòria va ser desmentir la imatge que el barri es va guanyar després dels incidents de l'any 1999: "Quan ara ve gent de fora de Terrassa, et diuen: "On és Ca n'Anglada?". "Ara, ara estàs a Ca n'Anglada", "No fotis, això és Ca n'Anglada?". Un barri normal" diu l'alcalde. I Jordi Labòria afegeix: "S'esperen que sigui com el barri de la Mina de Barcelona". "És un barri amb un aspecte normal i corrent, tot i la imatge de bari degradat, etc." acaba dient l'alcalde.

Ja hem vist les conclusions que podem extreure'n de la entrevista amb l'alcalde. Lògicament, la seva visió pertany a la del PSC. No vaig tenir temps de preguntar fins a quin punt el color del partit polític influiria en la manera de veure les coses, si bé és cert que és important. Un tema que no s'ha estudiat en aquest treball però que serviria d'ampliació és veure a quins partits polítics voten els immigrants de l'onada migratòria dels anys 1950-1975 i per què. Observaríem com cap d'ells vota un partit nacionalista, com CIU o ERC? Voten el PSC o el PP? Són hipòtesis, però seria interessant veure-ho. A més, en el moment de fer aquest treball

s'acostaven les eleccions al Parlament de Catalunya, i el tema de la immigració ha estat en boca de tots. És un tema actual, que preocupa.

3.3.2. Andrés Tamayo

Andrés Tamayo treballa a Acció Cívica. Aquesta entrevista tenia com a objectiu conèixer la tasca d'Acció Cívica, per què es va crear i quines accions porten a terme en quant a la immigració actual. El resultat és una petita entrevista informativa, complementada amb dades que Andrés Tamayo em va facilitar. Em va donar peu a estudiar altres aspectes com per exemple els diversos models d'integració dels diferents països, etc.

“L'encàrrec institucional és, per una banda, el desenvolupament dels comportaments cívics a l'hora de convivència social, solidaritat i respecte. Això és la definició, però en quant als àmbits de treball per una banda és la comunicació institucional (o sigui totes les campanyes que es fan, des de, a veure si me'n recordo de totes... “Terrassa, ciutat de les persones” que em sembla que es va fer el 1999-2000, després el “Disfruta la diversitat” i “Diversitat i civisme” explica Tamayo.

A més d'això, Acció Cívica s'encarrega dels temes que tenen a veure amb la discriminació (de la immigració, de la normalització del fet gai, etc.). La tasca concreta d'Andrés Tamayo, tècnic especialista en gestió, és coordinar un servei de traducció i informació que existeix a l'àrea, en el que estan treballant tres mediadors, d'origen magrebí, dues dones i un home (en l'entrevista a Antonio Cerón ell va fer referència a aquests mediadors). En aquesta entrevista també vam parlar del model que s'intenta aconseguir a Catalunya, el de la Democràcia Intercultural (v. 3.3.1. Entrevista a Pere Navarro i Jordi Labòria). Ells tracten temes de conflicte entre cultures. A nivell privat no intervenen, però quan passa en comunitats de veïns, en places o llocs de domini públic, aleshores intervenen amb els mediadors. Explicar les normes de convivència, les lleis, els drets humans que s'han de respectar... És important, en aquest sentit, la relació amb les associacions de veïns, a les quals per una banda es dona informació, i per l'altra serveixen per detectar problemes de convivència entre persones del barri, etc. “La finalitat d'aquesta informació és, moltes vegades, tranquil·litzar, perquè hi ha molta “rumorologia”, hi ha molta qüestió que no està ben explicada, o que està deformada, o que senzillament, no és veritat. I el que es fa és treballar en aquest sentit, donar informació de la realitat” ens explica, coincidint amb el discurs de l'alcalde Pere Navarro i Jordi Labòria. També parla de que aquesta rumorologia porta a la por entre cultures, a la por a conèixer-se.

Quan li pregunto sobre les semblances i les diferències entre l'onada migratòria dels anys 1950-1975 i l'actual, em respon que “ara els recursos que tenim a través de serveis socials, de

sanitat, de les diferents administracions, per intentar acollir a les persones nouvingudes són més grans que els recursos que es tenien en els anys 50 i 60... o sigui que ara la dificultat és més gran, però jo confio que els recursos, sobretot educatius, són més grans que en aquell moment". Però que malgrat tot això, cal tenir paciència i esperar. "El temps és una variable molt important, o sigui no podem pensar que en cinc anys la població que ha arribat canviï la seva mentalitat, el seu idioma, canviï els seus costums. Perquè els meus pares no ho van fer ni en cinc ni en deu anys. I al barri de Ca n'Anglada, com el de St. Pere Nord (jo sóc de St. Pere Nord) com el de la Maurina, doncs es veu que aquests canvis de mentalitat, d'actitud, no es fan d'un dia per l'altre. Necessiten de temps."

Què cal perquè un immigrant s'integri? Que s'espera d'ells i de nosaltres? Aquesta mateixa pregunta, feta a l'alcalde, me la va respondre l'Andrés Tamayo. Per ell, cal distingir, com ho feien Pere Navarro i Jordi Labòria, entre aquells immigrants que venen amb voluntat de permanència i els que no. "L'únic important és l'agrupació familiar" diu Tamayo. Per tant, quan home (els homes solen immigrar sols i abans que les dones, ho hem vist en l'estudi del carrer Jacint Elies) fa els tràmits necessaris per poder portar la dona i els fills això és un indicador que dóna seguretat sobre la seva intenció de quedar-se. Segons l'opinió de Tamayo, creuen que la majoria de la població immigrant té la intenció de quedar-se en el municipi.

Andrés Tamayo parla també del PGID (El Pla de Gestió per la Immigració i la Diversitat), fet recentment a la Taula de Noves Immigracions, i que consta de dues parts: una part teòrica, on s'explica el concepte de Democràcia Intercultural i fins on es pot arribar quant a integració i adaptació, i una segona part, on es plantegen les actuacions pràctiques. "Entenem que ha d'haver-hi tota una sèrie d'aspectes que han de ser de cadascú (nosaltres no podem entrar), però en altres aspectes sí que hem d'entrar. Hi ha qüestions que són de total i absolut respecte. Nosaltres com a institució no podem entrar en qüestions que fan referència a la llibertat individual, però hi ha altres aspectes en els que sí que s'ha d'entrar quan aquests no fan referència a drets individuals, sinó a jo per tu i tu per mi, i quina és la barrera i quin és el límit entre tu i jo". Precisament aquest és el concepte bàsic de la Democràcia Intercultural.

Però com s'arriba a ells, com se'ls comunica tot això als nouvinguts? Aquesta és la tasca del Servei de Traducció i Informació, dins d'Acció Cívica, on treballa Andrés Tamayo. Gràcies a les persones mediadores, que són immigrants que ja porten un cert temps aquí, es pot intentar establir un diàleg que permeti arribar a acords. En el PGID s'especifica que s'ha de facilitar tota la informació necessària als immigrants, en totes les llengües. Ara bé, si arriba gent analfabeta també han de tenir l'oportunitat de conèixer tots aquests aspectes, i això es fa a través dels mediadors, que intenten explicar, per exemple, allò de que es queixava Antonio Cerón: cal pagar

els impostos, cal pagar a la comunitat de veïns, etc. Però no només les lleis, també informació sobre com registrar-se al padró, com accedir a l'educació (informació sobre com es fa l'escolarització a Espanya, quan dura, etc.), com utilitzar també el servei sanitari, quins drets tenen al respecte, com accedir a l'habitatge, i altres aspectes com un apartat sobre joventut, oci infantil i esports, promoció de la dona, com legalitzar la seva residència, centres cívics i oficines de districte, informació sobre els partits polítics, les diferents entitats (sindicats, etc.). En l'Annex d'aquest treball se n'ha afegit una còpia, d'aquestes Fitxes Informatives del Benvinguts.

Per Andrés, la paraula guetització la troba massa forta, i no creu que hi hagi un perill real. Evidentment tots els esforços es centren en evitar aquest fenomen. “A mi el que em preocupa és la separació, que no hi hagi comunicació. Jo penso que les dificultats moltes vegades són per no parlar les coses. Si la gent es relaciona i parla aquestes dificultats que es poden donar, amb el temps baixen, segur.”

Finalment, la conclusió que en treu el propi Andrés Tamayo, segons el que ell opina, és que el major perill que hi ha és la por: “El perill penso que està en la por. Que la gent es tingui por, que no tingui curiositat...”

CONCLUSIONS

4. CONCLUSIONS

4.1. Conclusions objectives

Per iniciar aquestes conclusions, primer recordarem breument les hipòtesis d'aquest treball de recerca:

- Hipòtesis o preguntes de partida
 - Comprovar si hi ha un perill de guetització al barri de Ca n'Anglada.
 - Veure d'on provenen (lloc de procedència) els habitants del carrer.
 - Veure quants canvis d'habitants hi ha hagut en cada pis (demostrar si hi ha hagut molts canvis de residents o pocs).
 - Intentar deduir si s'ha produït el fenomen següent: la població autòctona jove (i també gran) marxa de Ca n'Anglada en el moment en que es comença a rebre grans quantitats d'immigrants estrangers.
 - Observar si amb el pas del temps ha augmentat o disminuït el nombre de fills per família. Observar si els naixements en l'últim any (2002) varen ser d'immigrants o de població autòctona (i en quina proporció). D'aquesta manera es comprova si és cert que gràcies a la immigració la natalitat augmenta.
 - Analitzar matrimonis mixtes (un autòcton amb un immigrant).
 - L'edat de tenir els fills, s'ha avançat o s'ha allargat? Els fills dels immigrants actuals, quants són ja nascuts aquí?
 - Observar, a partir d'algunes entrevistes, l'opinió de la immigració dels anys 1950-1975 respecte a la immigració actual. Els comprenen millor, per haver passat per una experiència semblant? O pel contrari els discriminen, al veure com arriba tanta població en un barri creat amb l'esforç dels seus primers habitants?

Abans de respondre a la primera hipòtesi o pregunta de partida, sobre si hi ha un perill de guetització actualment al barri de Ca n'Anglada (n'és la pregunta principal) respondrem primer a les altres, i de forma deductiva arribarem a la conclusió.

Aquest treball s'ha centrat en l'estudi de la immigració a Ca n'Anglada en el període comprès entre 1950 i 1975. Hem vist, en el marc teòric previ, la història del barri i de Terrassa en aquella època, i breument quina és la situació actual, sempre en relació amb el fenomen migratori. La primera conclusió important és que l'Estat Espanyol sempre havia estat expulsor de migrants, mai receptor. Catalunya va ser, durant aquesta 2a onada migratòria del segle XX estudiada, la comunitat que va rebre més immigrants, però tots eren de l'interior de l'Estat

Espanyol. La seva integració no va ser fàcil. Catalunya presentava una cultura, uns costums, una llengua, i un estil de vida (per l'economia) diferents. Aquells andalusos, murcians, valencians, aragonesos van haver d'integrar-se, d'adaptar-se. Alguns van haver de suportar la discriminació dels catalans autòctons, no acostumats a la rebuda de nousvinguts. Hem vist que un dels insults més generalitzats era "charnego".

Aquests veïns varen crear el barri de Ca n'Anglada, un barri que té uns seixanta anys d'història, construït amb l'esforç de tots els seus veïns, que a més, tant si eren immigrants com autòctons, van haver d'acabar unint-se com a classe treballadora contra un enemic comú que els oprimia: el Franquisme. Així, Ca n'Anglada va passar a tenir una plaça coneguda amb el nom de "Plaça Roja", i no hi ha cap nom més explícit per indicar el pensament comú d'aquell barri pobre en un principi, precari, però que ha anat millorant i ha acabat integrant-se en la ciutat de Terrassa.

Un esforç que els ha dut, des de la militància política de molts d'ells, passant per les manifestacions, o la simple lluita diària quotidiana, fins arribar a aquells que varen pensar en una Associació de Veïns per solidaritzar-se els uns amb els altres i aconseguir millores pel barri. Ara, en plena democràcia, aquells immigrants ja tenen una mitjana d'edat molt alta. Han tingut fills i néts, un barri consolidat i amb estabilitat. Però hem observat com en la dècada dels anys noranta una nova allau d'immigrants sorprenia Espanya, Catalunya, i també Terrassa, en els barris perifèrics com ara Ca n'Anglada. Una allau d'immigrants estrangers, principalment de la zona del Magrib, però també de l'Amèrica Llatina i últimament de l'Europa de l'Est (aquests són minoria a Terrassa). Per això hem vist en entrevistes com la realitzada a Antonio Cerón una queixa respecte a aquesta "pèrdua" d'estabilitat. Un clima que va arribar al seu moment d'esclat en els incidents de l'any 1999 a Ca n'Anglada, on per culpa dels mitjans de comunicació es varen deformar els fets fins al punt de donar una imatge d'un barri degradat, xenòfob i racista.

Per il·lustrar tots aquest fets no només ens hem basat en les entrevistes, sinó també s'ha estudiat un carrer del barri de Ca n'Anglada. S'ha analitzat la història d'un sol carrer, el carrer Jacint Elies, des del moment de la seva formació, amb les primeres cases (1960) fins a l'actualitat (2003). Ja hem vist que Ca n'Anglada va néixer dividida en dos, en el que hem anomenat la dualitat nord/sud, mai referida a una separació entre els veïns sinó a una separació física. La part sud, des del carrer Sant Tomàs fins a la Carretera de Montcada, engloba la part majoritària del terreny, amb casetes petites, d'autoconstrucció en la seva majoria, on ara hi viuen la majoria d'immigrants, ja grans, de l'onada migratòria estudiada. La part nord, amb els blocs de pisos, des de Sant Tomàs fins la via del tren, més petita en extensió, engloba actualment l'arribada dels immigrants actuals. Jacint Elies és un carrer que forma part d'aquesta zona nord, i

per això ha estat escollit per l'estudi. I què hem constatat, comprovat o a vegades descobert de nou? Primer, que l'any 1960 encara hi havia poca gent al carrer Jacint Elies (el barri es va començar a poblar pel sud). El 1965 segueix força igual, i és l'any 1970 quan després de la construcció dels blocs de pisos el carrer sorgeix plenament. La majoria dels habitants d'aquest carrer provenen d'Espanya, i concretament d'Almeria, seguida de Granada, Còrdova, Jaén...

Per comparació, podem dir que actualment l'allau migratòria que ens afecta no és tant important quantitativament parlant, però al barri de Ca n'Anglada sí, ja que l'any 2003 el 25% dels habitants del carrer Jacint Elies ja són immigrants estrangers. La majoria provenen del Marroc, seguits d'un bon nombre d'immigrants de l'Equador. Hem de dir que aquells immigrants de l'onada anterior (1950-1975) ja no es poden considerar immigrants, ja que són catalans de ple dret. Hem vist com a Terrassa la immigració estrangera, en el moment de l'estudi, era un 5,75% (any 2002), a Ca n'Anglada era un 13,48% i al carrer un 25%. Per tant, en aquest procés que hem fet, de focalització, veiem la influència de la fisonomia del barri, com ha influït que els blocs fossin pocs i concentrats, ha provocat que la immigració s'hi aplegui. Això ens fa pensar en el problema d'urbanisme, o millor dit, en un problema d'habitatges.

Seguint amb la comparació, hem vist com efectivament el nombre de fills per família disminueix d'acord amb la tendència general de Catalunya en els últims anys, i també que es tenen més tard. En aquest sentit el carrer és molt representatiu del que ha succeït a tot Catalunya. Però la comparació no pot ser completa. La nova immigració acaba d'arribar, per això veiem que entre altres coses, no es donen gaire matrimonis mixtes. De fet, només es dona algun cas esporàdic i hem vist que era un autòcton/a amb un immigrant de la Unió Europea, per tant teòricament "ric". Trencar la tendència serà difícil, però si en la immigració dels anys 1950-1975 hi va haver un bon nombre de matrimonis mixtes també hauríem d'esperar que succeís aquí. Ara bé, el problema resideix en que abans tots dos membres de la parella eren de condició econòmica semblant, (almenys en el moment en que l'immigrant trobava feina aquí), i actualment la diferència econòmica és molt més gran. A més, hi ha diferències importants de llengua, de religió, de petits costums difícils de salvar.

Un fet molt important que hem vist entre 1996-2003, en les dades actuals, és quelcom que no vàrem veure entre 1965 i 1975, com és el fenomen dels nombrosos canvis de residents en els pisos. Això ha estat sorprenent, perquè malgrat l'alt preu de l'habitatge, es poden comptar 54 canvis de residents en 75 pisos. Però a més, podem intuir un nou fenomen: els immigrants dels anys cinquanta i seixanta, un cop jubilats, marxen de Ca n'Anglada, marxen del carrer Jacint Elies (encara que són pocs els casos). On van? Per què marxen? Hi ha dues hipòtesis: la primera, marxen perquè volen tornar al seu lloc d'origen, tot mantenint el vincle amb Catalunya, on hi

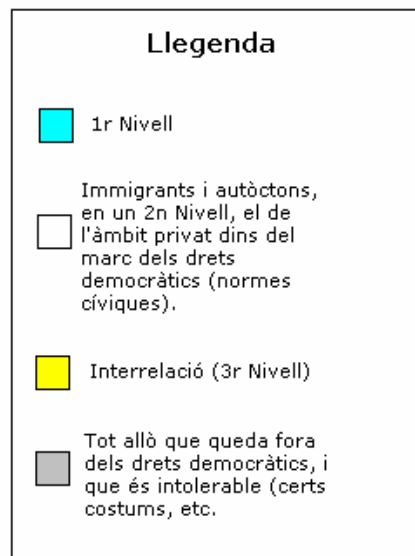
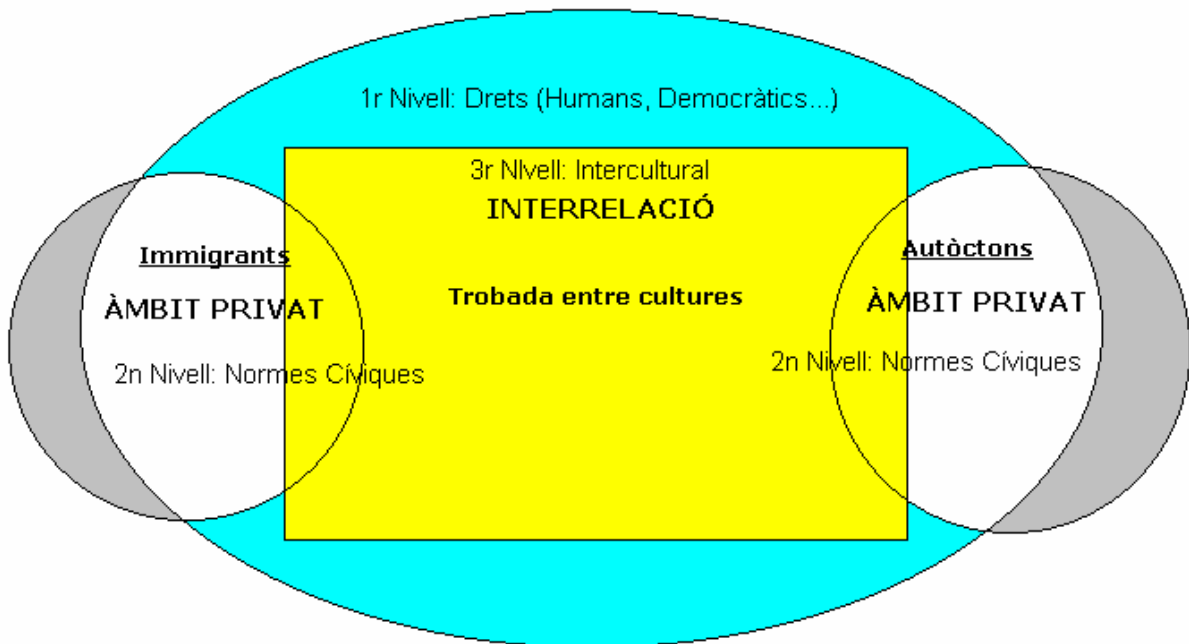
tenen els fills i gran part de la seva vida. Allà potser la vida és més barata, i tot això acompanyat d'una necessitat lligada a la nostàlgia, pot ser-ne una causa. La segona, marxen a causa de l'arribada massiva dels immigrants estrangers.

Podem lligar tot això amb les entrevistes. Tots dos casos sabem que es donen, però en l'estudi del carrer no es pot saber. Hi ha o no hi ha massificació? Hem constatat una arribada massiva, important d'immigrants estrangers, que concentrats en una zona concreta del barri (la zona nord) poden ocupar fins el 25% de la població total d'aquest carrer. Per tant, sembla lògic que es noti aquesta presència d'immigrants, ja que no passen desapercibuts: costums propis com el d'unir-se molts homes al carrer, la presència d'immigrants il·legals, el coneixement de que la immigració pobra pot portar amb ella la delinqüència... Tot això fa que el barri visqui intranquil, i això no es va acabar amb els incidents de l'any 1999.

Hi ha perill de guetització? Potser primer cal dir que hi ha perill de por. O potser que la por ja hi és. Por al contacte entre cultures, por a la inseguretat (el tema de la immigració preocupa fonamentalment per això, per l'associació de pobresa amb delinqüència). És important, però, que si bé és cert que alguns immigrants pobres són delinqüents, o que hi ha immigrants il·legals, o que hi ha immigrants que no paguen a la comunitat de veïns, o que no respecten normes bàsiques de convivència, també cal separar tot això de la pura rumorologia, causada per aquesta por. Ningú regala els pisos als immigrants, els immigrants no prenen llocs de treball, potser fan les feines que els autòctons no volen fer. Ara bé, també és cert que hi pot haver l'aprofitament d'alguns empresaris que creuen en la immigració com a mà d'obra barata, quan s'hauria de lluitar perquè aquesta arribés qualificada. Potser només prenen llocs de treball a aquells autòctons no qualificats, però cal recordar que els immigrants són individus de ple dret, també amb els seus deures, però absolutament capaços de lluitar per qualsevol lloc de treball, que és el que han vingut a buscar, de fet.

El gueto com a tal significa tancament. Significa el no contacte, la no relació. Hem estudiat els diferents models d'integració que s'han estat aplicant a diferents països rics receptors d'immigració. Una avantatge a la falta d'experiència que té Espanya en aquesta matèria és que podem estudiar el que han fet França, Gran Bretanya, Alemanya, Estats Units, Canadà, i aprendre dels seus errors. Per això aquí s'intenta aplicar un model anomenat Democràcia Intercultural, que després de les explicacions rebudes, he pensat una representació gràfica que podria ser perfectament la següent:

Democràcia Intercultural

Hi ha doncs, tres nivells que s'intenten aconseguir. El més important és que tot ha d'estar sotmès no només a lleis, sinó als Drets Humans i als Drets Democràtics. I partir d'aquí, des d'una posició d'absolut respecte a l'altra cultura, sense ficar-nos en l'àmbit privat, quan es tracta de la interrelació cal arribar a acords per a la convivència. Per tant, no és un relativisme cultural pur, ja que aquest és perillós. En la Democràcia Intercultural no s'accepten costums d'altres cultures que atemptin contra la dignitat de les persones (ablació del clítoris, etc.). És doncs, un model de diàleg constant, constructiu, de descoberta. Ja hem vist que calia diferenciar entre

multiculturalisme (unió de cultures, però sense relació) i interculturalisme (precisament el que acabem de dir).

També s'han entrevistat a dos veïns del barri, així com a l'alcalde i a un responsable dins l'Àrea d'Acció Cívica. En l'apartat de les conclusions a les entrevistes, vist en l'anterior capítol, n'hi ha una explicació detallada. Aquí només caldria comentar que les visions dels veïns complementen el que podem intuir amb les dades dels padrons estudiats (un exemple: que marxen al seu lloc d'origen un cop jubilats, i l'explicació d'Antonio Cerón del desig de marxar que ell també té).

Hi ha perill de guetització? Segons els veïns entrevistats sí. Ells són els que palpen el problema de més a prop. De fet, tal com ens diu Jordi Labòria en la seva entrevista, si féssim un mapa de la "xenofòbia" a Terrassa, potser el centre de la ciutat seria menys xenòfob que Ca n'Anglada. Amb això ens vol dir que allà on hi ha el problema és on sorgeixen les crítiques i els conflictes. No és el mateix dir que la immigració és positiva des d'un lloc benestant on no es produeix aquest fenomen, que dir-ho des d'un bloc de pisos on es viu des de sempre, i que ara amb l'arribada massiva de fins a deu o dotze homes immigrants en un pis, amb males olors, amb sorolls, l'estabilitat per la que s'havia lluitat tota una vida se'n pot anar en orris. Clar que, com sempre, també hi ha autòctons que poden molestar i tenir gestos incívics. Per això insistim en no generalitzar i separar el rumor de la realitat. Però aquells que els anomenaven "charnegos" a vegades se'ls hi pot escapar un "moro" en sentit despectiu. Perquè topen de cara amb el problema, el viuen amb intensitat. Ells comprenen aquests immigrants actuals, perquè van passar pel mateix (recerca de millors perspectives, etc.) i entenen alhora la reacció dels autòctons en el seu moment.

Tot plegat ens porta a pensar que el perill de guetització, de tancament es percep, però que cal evitar-lo, intentat integrar en la nostra societat el model de Democràcia Intercultural, al mateix temps que oblidem la por a la curiositat i ens obrim, així com intentar fer que ells entenguin que s'han d'obrir a la societat receptora. I això, en quant temps? Pacència és la paraula clau. Si alguns immigrants dels anys cinquanta i seixanta s'han negat tota la vida a parlar català, si alguns encara no s'han integrat mai, hem d'esperar a que passi una generació, com és lògic, o fins i tot més, ja que ara les diferències entre cultures s'han accentuat. El que està clar és que en un món que tendeix a la Globalització, no podem adoptar models com els d'Estats Units, amb un barri llatí, un barri xinès... Això no és integració, tot i que és una adaptació ràpida i còmode. El que hem de dir és que integrar-se tampoc vol dir oblidar els orígens. Aquests cal seguir estimant-los. S'ha de sumar, mai restar, com deia Manel Medina en l'entrevista.

Una altra conclusió important de les entrevistes és que sembla difícil saber qui té la major responsabilitat per controlar aquest tema. La immigració és un fenomen global, sorgeix per causes globals, però és un “problema” local: al final, els immigrants s’instal·len en un barri, en un carrer i en un bloc de pisos (per això aquest estudi que s’ha fet del carrer Jacint Elies crec que és important, sobretot amb aquell procés de focalització que hem fet abans). Quina administració ho ha de resoldre? Els ajuntaments són els més petits, i en l’entrevista amb l’alcalde sembla obvi que això és competència de la Generalitat (que necessitaria més competències si així fos) o del Govern Central. Fins i tot podríem dir que això ha de ser regulat per la Unió Europea. En definitiva podem dir que encara falta molt per fer. Una cosa és el que faci la societat, l’esforç que es pugui fer entre tots, però si primer no hi ha una llei bona, una regulació adequada, des del Govern la resta serà més difícil. No només falten mitjans, també falten recursos i lleis.

Com veiem, resulta molt complicat extreure conclusions a un tema tan obert com aquest. He hagut de restringir molt allò estudiat, perquè és un tema molt complex, amb moltes branques. Mentre feia el treball pensava que era molt complicat establir la frontera en l’estudi, perquè no s’acaba on jo ho he deixat, ni molt menys.

No he tingut en compte ni he estudiat diverses coses que podrien servir com a nou treball de recerca, o com a complement a aquest, i que a continuació apunto:

- a) Entrevistes a immigrants actuals: no se n’ha fet, ja que m’interessava l’opinió dels immigrants de la dècada dels cinquanta i seixanta sobre la immigració actual.
- b) La relació de la immigració amb els partits polítics. Perquè a Terrassa sempre ha guanyat (almenys fins el moment de fer aquest treball) el PSC? Té alguna relació amb l’alt nombre d’immigrants de la resta d’Espanya (a primera vista sembla clar que sí, ja que mai han sortit a Terrassa partits nacionalistes catalans). Per què ha de ser incompatible votar un partit nacionalista català (CIU, ERC) essent immigrant?
- c) Hagués estat molt interessant estudiar no només un carrer, sinó dos. Vaig arribar a aquesta conclusió després d’adonar-me de la dualitat nord/sud de la que hem parlat i que presenta el barri de Ca n’Anglada. De totes maneres, només serviria per fer un estudi molt més exhaustiu i il·lustratiu del que ja sabem d’entrada: en l’hipotètic estudi d’un carrer del sud, veuríem menys arribada massiva d’immigrants actuals que en un carrer del nord com Jacint Elies, en el que sí que n’hem observat.
- d) M’hagués agradat, i era una intenció, entrevistar a algun membre de l’Associació de Veïns de Ca n’Anglada. Per motius de compatibilitat horària, això no ha estat possible, i és potser el que acabaria de completar aquest treball. L’Associació va haver de fer una tasca importantíssima durant el Franquisme per la millora del barri, i

seria interessant parlar sobretot respecte a la situació actual i les crítiques que estan rebent (com ara que els cal un relleu generacional, etc.)

- e) En l'estudi del carrer no s'ha estudiat aspectes com l'analfabetisme, o les professions (d'accés restringit). Probablement seria interessant en un altre tipus de treball. Per això des d'aquestes pàgines indico que els padrons d'habitants són una font documental molt útil per diverses temàtiques. En aquest treball he après a utilitzar aquesta font històrica, a fer-ne un buidatge de les dades i a estudiar-les.
- f) També podria haver agafat diferents famílies del carrer Jacint Elies, representatives (tipus o models de família) i centrar-me en unes poques, i fer una reconstrucció de la seva història –amb entrevistes, etc).
- g) No s'ha estudiat la immigració il·legal, ni els efectes que pot tenir, perquè aquests no estan registrats als padrons, com és lògic.
- h) No he fet cap enquesta, per saber l'opinió general dels ciutadans, tant els de Ca n'Anglada com els de la resta de Terrassa, per veure si canvia l'opinió (veure si els que estan en contacte amb el problema pensen diferent dels que no ho estan).
- i) No he aprofundit en temes com quina era el preu d'aquells habitatges en l'any 1970, o quin n'és el preu ara.

4.2. Valoració personal

M'agradaria destacar que aquest ha estat un treball molt llarg de fer. Només el buidatge de les dades dels padrons, que calia fer *in situ* al Centre d'Estudis Històrics de Terrassa, després d'una autorització de l'Ajuntament, per la que va caldre també una instància i una carta del tutor de recerca, va durar setmanes treballant diàriament. No sé si finalment el treball reflecteix les nombroses hores dedicades. A més, les entrevistes van ser difícils de fer, perquè jo volia fer-les a l'estiu, i per això amb l'Associació de Veïns va ser impossible. Em van dir que havien de preparar la festa major de Ca n'Anglada, i que després anaven de vacances. Això ja em va fer perdre molts dies, ja que en un primer moment em van dir que no hi hauria problema, que m'avisarien ells mateixos (cosa que no van fer). També volia parlar amb el col·lectiu de dones immigrants, però després d'insistir-hi molt tampoc va ser possible.

Al final, sembla difícil arribar a conclusions clares i exactes. Suposo que la meua situació reflecteix la del fenomen: és un fenomen nou, no hi tenim experiència, està d'actualitat (en acabar aquest treball s'han de celebrar les eleccions al Parlament de Catalunya, on el tema de la immigració està en boca de tots els candidats). I la gent està confosa. Quina actitud hem de tenir? Aquest treball m'ha ajudat a reflexionar sobre diferents aspectes, com ara que tothom està

disposat a respectar l'immigrant, a no caure en l'etnocentrisme però tampoc en els perills del relativisme cultural. Que cal diàleg, i que cal que la integració no suposi un rebuig d'allò que s'és d'origen. No sé si he après res de nou, ja que tot això ho tenia molt clar abans de fer el treball: els meus avis van ser immigrants de l'onada migratòria entre 1900 i 1930, l'anterior a aquesta que he estudiat en aquest treball, provenien d'Andalusia, així com la meua àvia materna, nascuda a Aragó i immigrant a causa de la Guerra Civil Espanyola²¹.

Per tant, què he après de nou? He conegut la història de Ca n'Anglada, he conegut la dimensió del fenomen migratori, el d'aleshores i l'actual. He comprès les causes dels incidents de l'any 1999, que no vaig entendre en els seu moment, potser per la distorsió que en feren els mitjans de comunicació. Però em refereixo a haver entès les causes generals, perquè si ens referim als fets concrets, ja hem vist la distorsió entre el que pensen veïns com Manel Medina, que diu que tot va ser causat per un problema de drogues, mentre que l'alcalde ho nega rotundament. He descobert un barri, el de Ca n'Anglada, que tota la vida ha estat a tocar del meu (Vallparadís), però mai m'hi havia passejat pels seus carrers. Ara ho he fet, i he vist que la imatge que en tenia no es corresponia amb la imatge real. He conegut a molts dels seus veïns (més dels dos que he entrevistat, que per mi són poques entrevistes). He conegut diferents models d'integració, dels diferents països, però sento que em falta molt per aprendre i per descobrir. Un dels objectius del treball era que jo acabés formant-me una opinió del problema. Doncs bé, la veritat és que l'he intentat transmetre al llarg d'aquestes conclusions. La immigració no és un problema, és un fet positiu, encara que ho diguem per egoisme (perquè si en el futur falta mà s'obra no es podran mantenir les pensions, per exemple), però potser és una oportunitat d'obrir-se el món. Potser el gueto el teníem a casa. En un món cada vegada més globalitzat, el lliure moviment de persones ha de ser un fet que no ens estranyi, i que no suposi oblidar les arrels pròpies, però del qual tots ens n'hem d'enriquir.

En definitiva, espero que aquest treball ajudi a transmetre una imatge diferent del barri de Ca n'Anglada, més fidel a la realitat, ja que això és el principal que he après, i espero que sigui útil per això, a més de que serveixi perquè es coneguin els models que s'han aplicat a diferents països, i es conegui en profunditat la història i evolució d'un sol carrer de la ciutat, idea que vaig trobar original des del principi i que he intentat dur a terme amb el màxim rigor possible. Considero que la immigració, com ja he comentat, és un tema que està d'actualitat, alhora que és un fenomen que s'ha donat sempre. A més, espero que aquest treball pugui servir-me de base per al futur, ja que un cop es tenen les dades dels padrons analitzades, es pot aprofundir en molts més aspectes.

²¹ Vegeu el treball titulat: "D'on hem vingut, on hem viscut. L'emigració en la meua família, causes i conseqüències" fet mentre cursava 4t d'ESO.

BIBLIOGRAFIA

5. BIBLIOGRAFIA

“Història dels barris. Terrassa, de la guerra a la crisi” dins la revista AL VENT (Revista de Terrassa), nº72 any VIII, 1996.

ANUARI ESTADÍSTIC DE TERRASSA. Ajuntament de Terrassa, 2002.

BALLARÍN ELCACHO, César; CASAS I SORIANO, Just; MÁRQUEZ I BERROCAL. “Història social de Ca n’Anglada: el moviment veïnal, 1950-1955” dins la revista “TERME, Centre d’Estudis Històrics – Arxiu Històric Comarcal” núm. 12, novembre 1997, pàg. 77-86.

BALLARÍN ELCACHO, César; CASAS I SORIANO, Just; MÁRQUEZ I BERROCAL. *Ca n’Anglada. Lluita d’un barri. Història social de Ca n’Anglada: el moviment veïnal, 1950-1995*. M & B IMPRESORES S.L. Terrassa (Barcelona), 1996.

BOIX GENÉ, José. Tarrasa 1877-1977. *Cien años de urbanismo*. Caja de Ahorros de Tarrasa. Colección Egara, serie Centenario. 1977.

CABRÉ, Anna. El sistema català de reproducció. Ed. Proa, Barcelona, 1999.

CARDÚS I ROS, Salvador. “La immigració a la Terrassa del s.XX” dins *Història Industrial de Terrassa* (Diari de Terrassa). Cap. XIII.

DIARI AVUI, “El tema d’història: la immigració, catalans de soca-rel?” [en línia] <http://www.avui.es/avui/diari/02/gen/26/pdf/02g26s02.pdf> (format PDF) [Consulta: 31.3.03]

DICCIONARI DE LA LLENGUA CATALANA. Institut d’Estudis Catalans. Enciclopèdia Catalana, 1995.

DIVERSOS AUTORS. Terrassa Segle XX, 1867-1993. Diario de Terrassa, 1993/94.

DOLCET i LLAVERIA, Jordi. *Geografia. Crèdits I, II, III*. Editorial Brúixola, 2000.

ENCICLOPÈDIA Microsoft Encarta 2002. Edición Básica 2002.

GARCÍA SEBASTIÁN, M. i altres. *Horitzó. Història*. Editorial Vicens Vives, 2003.

HERNÁNDEZ, Laura. *El reto de la multiculturalidad* dins EL DIARI DE TERRASSA, secció INFORME DOCUMENTO, pàg. 11, Dissabte, 29 de març del 2003.

IMMIGRACIÓ I MODEL DE SOCIETAT [En línia]
<http://www.sosracisme.org/inmigr.htm> [Consulta: 23.9.03]

INSTITUT CATALÀ DE LA MEDITERRÀNIA CURS POLÍTIQUES D'IMMIGRACIÓ. [En línia] http://www.gencat.es/icm/politiques_immigracio/cpolmigracio.htm [Consulta: 14.7.03]

MODELS D'INTEGRACIÓ [En línia]. http://www.iec.es/institucio/societats/ACSociologia/Publicacions/PDF/numero6_1998/casey.pdf [Consulta: 26.8.03]

NOGUEIRA, Charo. *Los españoles emigran en casa* dins el diari EL PAÍS, secció SOCIETAT, pàg. 32, Diumenge, 30 de març del 2003.

PUYOL, Rafael. *Dinámica de la población en España: los cambios demográficos en el último cuarto de s. XX*. Espacios y Sociedades. Serie Mayor, nº 7. Editorial Síntesis SA, Madrid.

ROS, Adela i altres. *Interculturalitat. Bases antropològiques, socials i polítiques*. Editorial UOC, Barcelona, 2003.

Altres fonts d'informació

1. Orals:

Manel Medina

Pere Navarro

Jordi Labòria

Antonio Cerón

Andrés Tamayo

2. Documentals:

Padrons municipals anys 1960, 1965, 1970 (suport paper), i 2003 (suport informàtic).